

Botanická zahrada Praha
Prague Botanical Garden

2023

Výroční zpráva
Annual Report

32 675
POLOŽEK
PĚSTOVANÝCH
ROSTLIN
BRED PLANTS

BOTANICKÁ
ZAHRADA
PRAHA
V ČÍSLECH
PRAGUE BOTANICAL
GARDEN
IN NUMBERS

2023

25ha
ROZLOHA ZAHRADY
GARDEN AREA

POČET PĚSTOVANÝCH
POLOŽEK OHROŽENÝCH
DRUHŮ ROSTLIN DLE IUCN

1526

NUMBER OF PLANTED
ITEMS OF ENDANGERED
SPECIES ACCORDING
TO IUCN

MEDIÁLNÍCH VÝSTUPŮ
MEDIA OUTPUTS

3402

119

EMPLOYEES
ZAMĚŠTÍVANĚCŮ

412 854

NÁVŠTĚVNÍKŮ
VISITORS

Obsah

Table of contents

01

Rok 2023 v Botanické zahradě Praha

Pohledem ředitele	8
Pohledem zřizovatele – Magistrátu hl. m. Prahy	10
Odborná činnost Botanické zahrady Praha v roce 2023	12

02

Rozvoj

Novinky v expozicích	16
Realizované projekty	24
Plánované projekty	32
Udržitelnost	42

03

Odborná činnost

Prioritní sbírky	48
Významné sbírky	80
Další sbírky	98

04

Další odborná činnost

Oddělení etnobotaniky a prezentace botaniky	106
Genofond – Ochrana ohrožených druhů rostlin	110
Laboratoř	112
Záchrané centrum CITES	114
Odborná knihovna	115
Florius	116
Index Seminum	117
Botanické expedice a zahraniční cesty	118
Publikační činnost	126
Knihy	128

05

Vzdělávání

Komentované prohlídky	132
Botanická zahrada na akcích	133
Příměstské tábory	134
Botanická pro školy	136
Granty, dotace a partneři vzdělávání	138

06

Botanická zahrada pro veřejnost

Propagace v roce 2023	144
Pravidelné výstavy v botanické zahradě	146
Akce pro veřejnost	152
PR a média	154
Kořeny osobností	158

07

Vinice svaté Kláry

Vinice sv. Kláry v roce 2023	162
Rok 2023 ve vinotéce	164
Vinařské akce	166

08

Hospodaření

Hlavní činnost	170
Doplňková činnost	174

09

Členství v institucích a odborných organizacích	176
---	-----

10

Partneři	180
--------------------	-----

11

Ohlasy návštěvníků	184
------------------------------	-----

01

2023 in the Prague Botanical Garden

The Director's Word	8
The Founder - City of Prague	10
Botany in the Prague Botanical Garden in 2023	12

02

Development

New Exhibits	16
Realized Projects	24
Planned Projects	32
Sustainability	42

03

Botany

Priority Collections	48
Important Collections	80
Other Collections	98

04

Other Expert Activities

Department of Ethnobotany and Botany Presentation	106
Plant Conservation - Endangered Species	110
Laboratory	112
CITES Rescue Centre	114
Professional Library	115
Florius	116
Index Seminum	117
Botanical Expeditions and International Travels	118
Publishing Activity	126
Books	128

05

Education

Guided Tours	132
Prague Botanical Garden at Public Events	133
Suburban Camps	134
Botanical Garden for Schools	136
Grants, Subsidies and Partners of Education	138

06

Prague Botanical Garden for the Public

Promotion in 2023	144
Regular Exhibitions in the Prague Botanical Garden	146
Public Events	152
PR and Media	154
Roots of Prominent Personalities.	158

07

St. Claire's Vineyard

St. Claire's Vineyard in 2023	162
2023 in the Wine House	164
Events for Wine Enthusiasts	166

08

The Management

Main Activities	170
Side activities	174

09

Membership in Institutions and Professional Organizations

176

10

Supporters and Partners

180

11

Visitors' Feedback

184

01
Rok 2023
v Botanické zahradě Praha

2023 in the Prague Botanical Garden

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Pohledem ředitele

The Director's Word 8 – 9

Pohledem zřizovatele – Magistrátu hl. m. Prahy

The Founder - City of Prague 10 – 11

Odborná činnost Botanické zahrady Praha v roce 2023

Botany in the Prague Botanical Garden in 2023 12 – 13

Pohledem ředitele

The Director's Word

Milí přátelé a příznivci botanické zahrady,

děkuji za příležitost v krátkosti rekapitulovat uplynulý rok. Rok 2023 byl rokem nasyceným měrou vrchovatou mnoha krásnými výstavami a důležitými momenty, jejichž přehled vám přináší následující stránky. Areál prošel významnou územní proměnou a vše nasvědčuje tomu, že v naší snaze společně vytvořit moderní botanickou zahradu odpovídající standardům 21. století budou právě následující roky přelomovými.

Rekordní byla naše investiční činnost v oblasti realizací staveb i dokončení strategických dokumentací. Mohu jmenovat dokončení přemostění spojujícího venkovní expozice a areál skleníku Fata Morgana, návštěvníci již nemusí přecházet mezi jednotlivými areály po veřejné komunikaci. V polovině roku byl otevřen výstavní pavilon s důstojným zázemím pro zaměstnance.

Tyto investice dozajista ocení návštěvníci nejen z pohledu zvýšeného komfortu, ale i z hlediska vyšší kvality prezentace přírodních zajímavostí a vzdělávání. V závěru roku jsme dokončili stavbu degustačního prostoru na Vinici sv. Kláry, kterou budou moci návštěvníci využít na počátku nové sezóny.

Mezi naše priority v uplynulém roce i přes řadu omezení patřilo rozšiřování a zkvalitňování sbírkového fondu. Dokázali jsme sbírky obohatit o významné exempláře nejen formou výměny s jinými organizacemi. Za zásadní považuji uspořádanou výzkumnou expedici do Jižní Koreje, kde nám bylo umožněno získat cenné lokalizované rostliny, z jejichž krásy se budou moci zakrátko těšit návštěvníci ve stejnojmenné expozici.

Vědomí kvality naší práce se zřetelně promítá též do popularizační, prezentační i publikační činnosti botanické zahrady a není sporu, že zůstává i nadále

hlavním benefitem našich vědecko-výzkumných aktivit. Při ohlédnutí za uplynulým rokem lze připomenout osvětový přínos realizovaných výstav, akcí a eventů. Důkazem rostoucí oblíbenosti a věrnosti návštěvníků byla rekordní návštěvnost téměř 413 tisíc příchozích.

Závěrem mohu konstatovat, že se podařilo splnit vytyčené cíle. Velký dík patří našim návštěvníkům, kteří dali jasně najevo, jak je pro ně botanická zahrada důležitá. Vysoce si cením podpory ze strany zřizovatele, bez jehož porozumění a pomoci bychom takové množství aktivit nezvládli. Opravdu rád bych také chtěl vyjádřit poděkování za celoroční úsilí a vysoké pracovní nasazení všem kolegům i spolupracovníkům, na jejichž bedrech setrvává nejvíce práce při naplňování našeho poslání.

Bohumil Černý
ředitel Botanické zahrady hl. m. Prahy

Dear friends and supporters of the Prague Botanical Garden,

Thank you for the opportunity to briefly review the past year. 2023 was brimming with beautiful exhibitions and important moments; their overview is presented on the following pages. The whole area of the garden has undergone a major transformation, and we can expect the upcoming years to become a turning point in our efforts to create a modern botanical garden that meets the standards of the 21st century.

Our investments in building activities and completion of strategic documentation reached record numbers. I can point out the completion of the footbridge connecting the outdoor exhibitions with the Fata Morgana greenhouse, so the visitors don't have to use a public road to get from one part of the garden to the other anymore. In the middle of the year, we opened a new exhibition pavilion with generous facilities for employees. The visitors will surely appreciate these investments not only due to increased comfort but also for better quality of presentation of natural exhibits, and improved education. Later in the year, we finished building the new tasting area on St. Claire's Vineyard; it will open for visitors in the beginning of the new season.

Despite many obstacles, our priorities in the past year included the expansion and improvement

of our collections. We managed to acquire important specimens, and not only by exchanges with other organizations. An essential feat was the research expedition to South Korea, enabling us to acquire worthy local plants; soon our visitors will be able to enjoy them in the eponymous exhibition.

The awareness of our work's quality is also clearly reflected in the presentations and publications made by our garden – no doubt this is still the main benefit of our research activities. Looking back at the past year, we can point out the educational effect of our exhibitions and events. The increasing popularity and customer loyalty is proven by the record number of visitors – almost 413,000. To conclude, I can say that we managed to meet the goals we'd set. A big thanks goes to our visitors who made it clear that our garden is important to them. I deeply appreciate the support of our sponsor; we would never manage so many activities without their understanding and help. And I do want to thank all our colleagues and co-workers for their constant effort and hard work, as they carry the heaviest burden when achieving our mission.

Bohumil Černý
Director of Prague Botanical Garden

Ředitel Botanické zahrady Praha, Bohumil Černý ve skleníku Fata Morgana

Pohledem zřizovatele – Magistrátu hl. m. Prahy

The Founder – City of Prague

Vážení přátelé pražské botanické zahrady,

tato zelená oáza v srdci hlavního města je výkladní skříní a jedinečnou kulturní součástí života občanů metropole. Osobně mi na rozvoji této příspěvkové organizace velice záleží. Zúčastnila jsem se všech významných událostí či vernisáží uplynulého roku. Také soukromě zahradu velmi ráda navštěvuji a obdivuji její rozkvetlé záhony. Vážím si všech Pražanů, kteří se chtějí vzdělávat v oblasti botaniky a botanické zahradě zachovali přízeň. Mám radost, že se tato instituce kromě jiných aktivit zapojuje také do světových programů ochrany ohrožených druhů

rostlin a tím přispívá k péči o životní prostředí. Jedním z cílů botanické zahrady je, aby její provoz byl co nejekologičtější, proto je nutno vyzdvihnout dokončení strategického projektu na realizaci solárních elektráren, které přinesou nejen významné úspory financí, ale i postupnou dekarbonizaci provozu organizace. Velice mě těší postupný rozvoj venkovních expozic. Japonské mlžné lesy vytvoří zelenou oázu, kde návštěvníci v nadcházejícím roce naleznou místo pro odpočinek a meditaci. Expozice zaměřené na evoluci rostlin přinesou poznání a vhled do dlouhé minulosti a fascinujících proměn vegetace na planetě. Posláním botanické zahrady je

vzdělávat široké spektrum návštěvníků, osobně jsem se v závěru roku 2023 zasadila o prosazení realizace projektu edukačního centra Pueblo s přílehlou expozicí Vodního světa.

Botanickou zahradu mám velmi ráda a mým cílem je, aby se stala moderní institucí nového tisíciletí a úspěšně uskutečnila plánované projekty. Děkuji všem zaměstnancům za jejich úsilí a pracovní nasazení v uplynulém roce, právě jejich zásluhou zahrada stále vzkvétá.

Jana Komrsková
náměstkyně primátora hl. m. Prahy

Dear friends of the Prague Botanical Garden,

This green island in the heart of the capital is a showcase and a unique cultural part of the Prague citizens' lives. I'm personally deeply interested in the development of this organization; I attended every single important event and exhibition opening during the past year. I also enjoy visiting the garden in my private time, to admire its blooming flowerbeds. I appreciate all Prague citizens eager to learn more about botany, and to support the botanical garden. I'm happy that apart from other activities, this institution is involved in global programs to protect endangered plant species, and thus contributes to the environmental efforts.

One of the goals of the botanical garden is to keep its activities as sustainable as possible; in this regard, it's vital to appreciate the completion of the strategic project of building solar power plants. Not only they enable substantial financial savings but also the gradual decarbonization of the whole organization. I'm also very happy

about the development of outdoor exhibitions. The Japanese cloudforests will create a green island in the upcoming year, offering relax and meditation areas to the visitors. Exhibitions focusing on the plant evolution will provide knowledge and insight into a rich past and fascinating transformation of plants all around the planet. The mission of the Prague Botanical Garden is to educate the visitors of all groups and ages, and in the end of 2023, I personally stood up for the realization of the Pueblo education center project, with the adjacent Water World exhibition. I'm very fond of the Botanical Garden, and my aim is to turn it into the modern institution of the new century, successfully completing the planned projects. I'd like to thank all the employees for their effort and commitment in the past year; it's thanks to them that the garden continues to flourish.

Jana Komrsková
Deputy Mayor of the City of Prague

Jana Komrsková, náměstkyně primátora hl. m. Prahy

Odborná činnost Botanické zahrady Praha v roce 2023

Botany in the Prague Botanical Garden in 2023

O roce 2023 lze napsat, že to bylo pro zahradu konečně období zhruba normální, mohli jsme plně fungovat, rozvíjet sbírky, pracovat na nových expozicích. Opět je mnoho zlepšení, která se nám povedla a dělají mi radost. Také jsme mohli obnovit expediční činnost a výměnné pobyty, takže zahraniční spolupráce se rozjela na plné obrátky. Pokračovalo prozkoumávání a sběr na Kypru, tentokrát poprvé v severokyperské části, kde jsme navázali spolupráci s tamním pracovištěm Cyprus Wildlife Research Institute Taškent. Část kyperských rostlin vystavujeme venku, ty méně odolné čekají na výstavbu nového, mediteránního skleníku. Na úspěšnou předloňskou expedici do Koreje navázala neméně úspěšná loňská podzimní na další místa této zajímavé země, jejíž rostliny u nás můžeme úspěšně představit na venkovních plochách a Korea bude mít svou samostatnou expozici. Výborné výsledky s mnoha cennými přírůstky do našich sbírek sukulentů měla také expedice

na Madagaskar a díky tomu bude nepochybně budoucí Svět sukulentů jeden z nejlepších v celé Evropě. Hned na kraji roku 2023 proběhla expedice do Chile a již máme mladé rostliny do nově připravované expozice. Pokračovala také spolupráce s Taiwan Forestry Research Institute, kdy jsme měli návštěvu zde v Praze a účastnili jsme se konference na Tchaj-wanu s příspěvkem o řešení ochrany ohrožených druhů rostlin v ČR za účasti botanických zahrad. Stejně tak pokračuje spolupráce a výměna návštěv se Singapore Botanic Gardens. Spolupracujeme i ve středoevropském prostoru se zahradami v Německu, Polsku, Maďarsku, na Slovensku a hodně aktivně se zapojujeme do činnosti Unie botanických zahrad ČR. Díky všem těmto cestám a výměnám jsme v roce 2023 získali další cenný rostlinný materiál, který využíváme nejen pro naše expozice, ale také pro vědecký výzkum a zapojili jsme se jako poskytovatelé rostlin do práce několika výzkumných

týmů, konkrétně v čeledích pepřovité, zázvorovité a u kapradin. Kromě vědeckého potenciálu mají sbírky pochopitelně i značný genofondový význam, pěstujeme mnoho v přírodě kriticky ohrožených druhů rostlin a také dnes již 9 druhů rostlin, které jsou v přírodě zcela vyhubené, nově právě z Tchaj-wanu rododendron *Rhododendron kanehirae*. Závěrem bych chtěl vyjádřit spokojenost s proběhlým Asijským rokem, považuji ho za velmi povedený a ukázal nám možnosti, jak pracovat s celoročním tématem. Radost mi zejména dělá, že to byl projekt celé zahrady a podílela se na něm naprostá většina pracovníků. Tak snad bude Tropický rok 2024 s výročním skleníku Fata Morgana podobně úspěšný.

RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D.
náměstek pro odbornou činnost
Botanické zahrady hl. m. Prahy

The main thing about 2023 is that it was finally rather a normal year for our garden. We were fully functional, developing our collections and working on new exhibitions. Again, there's a lot of improvements we reached, and I'm happy about it. We also restored our expedition activities and residencies, so the international cooperation is back in full swing. We continued to explore and expand our collection in Cyprus, including the northern part for the first time ever; we started the partnership with the local center Cyprus Wildlife Research Institute Taşkent. Some of the Cypriot plants are exhibited outdoors, and those less resilient lie in wait for the new Mediterranean greenhouse. The successful 2022 Korean tour was followed by another one in autumn, and we can now present the plants from this attractive country in our outdoor areas; soon, Korea will have its own exhibition. Also our Madagascar journey was very successful, enhancing our succulent collections with many worthy additions, so the future Succulent World will be one of the best European sets of its kind. In the very beginning of 2023 there was a trip to Chile, and we already have young plants for our new exhibition. Also the cooperation with the Taiwan Forestry Research Institute continued; our Taiwanese partners visited Prague, and we attended a conference in Taiwan presenting the issues of protection of endangered species in Czechia, which also involves botanical gardens. Also continuing is the cooperation with

the Singapore Botanic Gardens, including mutual residencies. In the Central Europe, we keep cooperating with gardens in Germany, Poland, Hungary and Slovakia, and we're pretty active in the work of the Czech Union of Botanical Gardens.

All these trips and exchanges enabled us to acquire more worthy plants in 2023, which we use not only for our exhibitions but also for research. As plant providers, we joined the activities of several research teams, exploring the families of *Piperaceae* and *Zingiberaceae* and ferns. In addition to their scientific potential, the collections are of course also important for their gene pool qualities; we grow many critically endangered plant species, including 9 species that are now completely extinct in nature, most recently *Rhododendron kanehirae* from Taiwan. To conclude, I'd like to point out that I'm really happy with the Asian Year; I believe it was very successful, and showed us the possibilities of working with a single theme throughout the year. I am particularly pleased that this project involved the whole garden and the vast majority of the staff. So let's hope we will repeat this achievement with the Tropical Year 2024, including the anniversary of the Fata Morgana greenhouse.

Vlastik Rybka, Ph.D.
Deputy for Expert Activities
Prague Botanical Garden

RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D., náměstek pro odbornou činnost Botanické zahrady hl. m. Prahy

02 Rozvoj

Novinky v expozíciích, realizované projekty, plánované projekty, udržitelnost

Development
New Exhibits, Realized Projects, Planned Projects, Sustainability

02 | Rozvoj

Novinky v expozicích

Development
New Exhibits

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Japonské mlžné lesy

Japanese Cloudforest 18 – 19

Kouzla evoluce

The Magic of Evolution 20 – 21

Řešení břehových zón jezírek v Ornametální zahradě

Lake Banks – Ornamental Garden 22 – 23

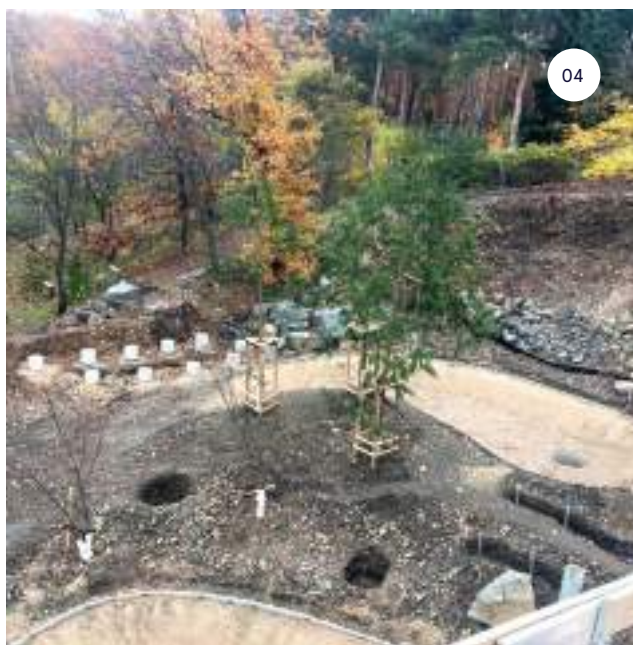
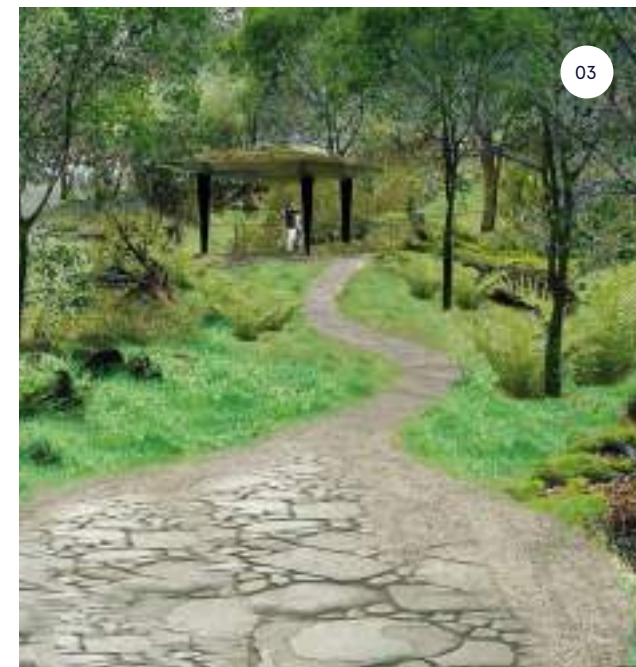

Japonské mlžné lesy

Japanese Cloudforest

Na rozhraní expozičních Stráně a Lesa je velmi členitá plocha dolíků a vyvýšenin. Přeměnit toto území do zajímavé expoziční podoby představuje velkou výzvu. S ohledem na skutečnost, že většina plochy expozičního Lesa je hodně suchá, bylo logickým rozhodnutím věnovat tuto vlhčí část prezentaci nějakého vlhkého lesního biotopu. Volba padla na východní Asii a expoziční dostala název Japonské mlžné lesy. Realizace nové expoziční byla zahájena v červenci 2023. Otevřena bude v průběhu roku 2024.

The land in the outdoor area of the garden, between the Hillside and the Forest, is rugged and full of holes and ridges. It's quite a challenge to transform it into a good exhibition area. Since most of the Forest area is very dry, it made sense to build a humid forest biotope in this wet part. We chose the East Asia; the new exhibition is called "Japanese Cloudforest". The building started in July 2023, to be open for public during 2024.

- 01 | Výsadba vzrostlých javorů dlanitých dodá prostoru působivost již od začátku
- 02 | Pohled na rostoucí expozici

- 03 | Vizualizace centrální části expozice s altánem
- 04 | V části expozice jsme použili vzrostlé japonské jehličnany darované ze ZOO a botanické zahrady města Plzně

Je zde navrženo vytvoření jezírek v nejnižších částech terénu. Ta mají kromě estetické funkce i důležitou úlohu mikroklimatickou, totiž zvlhčování okolního vzduchu a zmírňování teplotních extrémů. Cestní síť bude tvořena částečně pomocí nesených cest a symbolem expozice bude altánek moderního vzhledu, ale s odkazem na japonské tvarosloví. Díky členitému terénu se podařilo do prostoru umístit i pár vyhlídkových plošin a odpočinkových zákoutí. Celá expozice bude napojena na nově vzniklou cestní síť přes lávku od skleníku Fata Morgana.

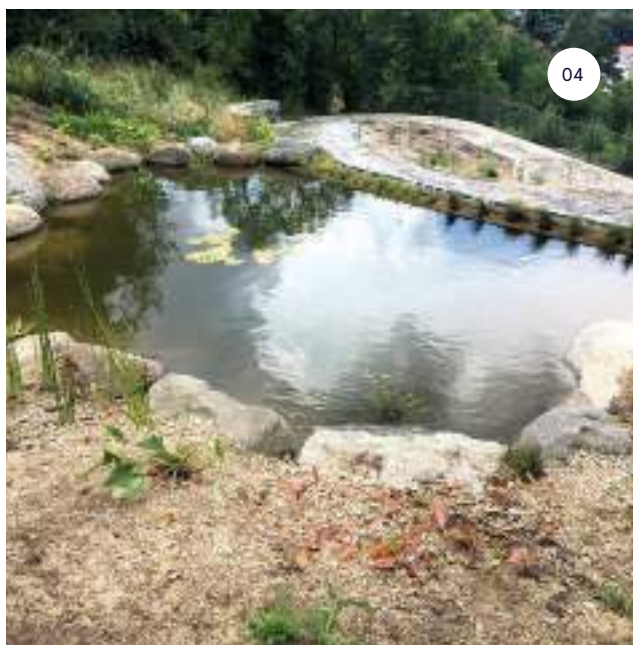
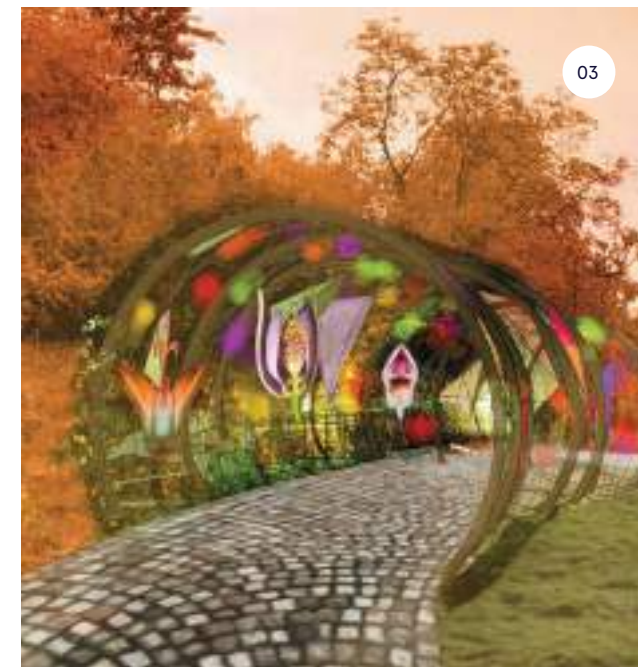
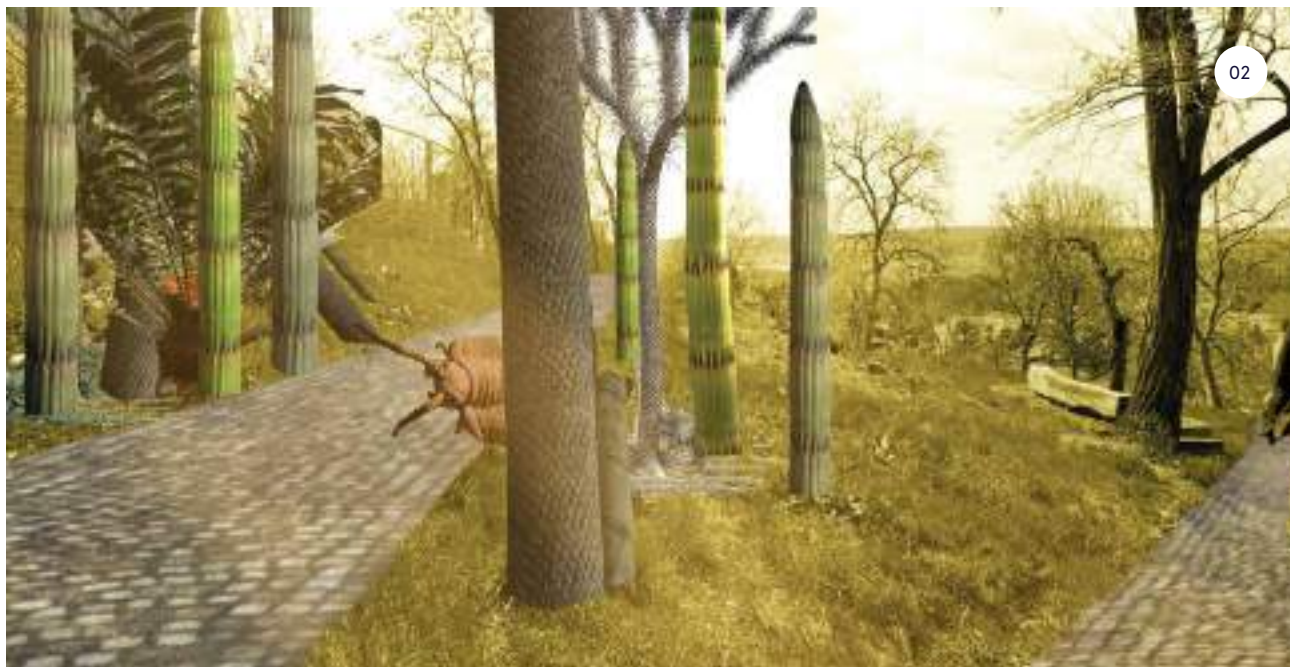
Na jaře 2023 proběhlo výběrové řízení na zhotovitele stavby a ta byla následně zahájena v červenci. Vzhledem k náročnému terénu, ve kterém se navíc nacházejí vzácné rostliny, byla k provedení prací zvolena menší stavební mechanizace. Výstavba této expozice je konzultována s odborným oddělením botanické zahrady. Výzvou celé akce bylo dovezení a osazení 30 let starých vzrostlých jehličnanů, tvořících dominantní prvek na výběžcích nad jezerem. Na stavbě jsou kompletně zhotovena jezera, technologické šachty včetně přípojek a hrubá stavba altánu. Práce budou probíhat i v roce 2024. Ukončení projektu je plánováno na konec prvního čtvrtletí.

Kouzla evoluce

The Magic of Evolution

Interaktivní expozice Kouzla evoluce představí návštěvníkům Botanické zahrady hl. m. Prahy vývoj rostlin od prvopočátku až do dnešních dnů. Společně s výtvarníkem Mgr. Ondřejem Maškem budeme za pomoci modelů, edukačních prvků i tematických výsadeb vyprávět vzrušující příběh evoluce rostlin. Stezka povede podél spojovací cesty mezi skleníkem Fata Morgana a venkovní expozicí a bude určena pro návštěvníky všech věkových kategorií. V roce 2023 byla zahájena stavba expozice.

The interactive exhibition „The Magic of Evolution“ will introduce visitors of the Prague Botanical Garden to the plant development, from its first steps to the present day. Together with artist Ondřej Mašek, we will tell the exciting story of plant evolution, using models, educational elements and thematic plantings. The trail will run along the connecting path between the Fata Morgana Greenhouse and the outdoor exhibition, and will be open for visitors of all ages. The construction works started in 2023.

01 | Kavylová stezka jejíž dominantou je replika kostry hlavy mamuta
 02 | Vizualizace zastavení věnované plavuním a kaprad'orostům

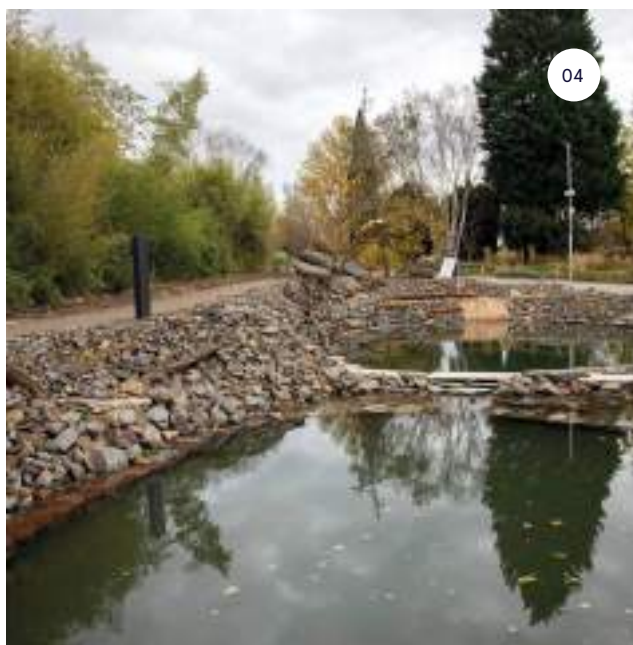
03 | Vizualizace Tunelu času, který na příkladech vztahů rostlin a opylovačů představuje rozvoj kvetoucích rostlin
 04 | Nové leknínové jezírko

V rámci expozice Kouzla evoluce návštěvníkům přiblížíme vznik a vývoj rostlin v historii Země. Odborným konzultantem projektu je významný český paleobotanik RNDr. Jiří Kvaček, CSc. Stezka bude přístupná celoročně a vhodná i pro návštěvníky se specifickými potřebami. Na celkem osmi zastaveních bude možno se seznámit s nejdůležitějšími skupinami rostlin i milníky evoluce. První část věnujeme nekvetoucím rostlinám – řasám a mechorostům, plavuním, přesličkám a kapradinám, cykasům, jinanům a jehličnanům, chvojníkům, ale i nevšední pouštní rostlině *Welwitschia mirabilis*. Druhá část přiblíží revoluční inovaci těla rostlin – vznik květu. Na posledním zastavení se již posuneme blíže k současnosti a bude zde připomínka čtvrtohorní glaciální stepi. Na konci jara proběhlo výběrové řízení na zhotovitele stavby a ta byla následně v srpnu zahájena. Výstavba této expozice je koordinována s odborným oddělením botanické zahrady a paleobotaniky. Celá akce je velmi náročná, jelikož se skládá z mnoha celků, které zpracovávají jak stavební firmy, tak i umělecké dílny. První hotovou částí bylo zastavení s mamutí lebkou, která je zhotovena umělci z laminátu. Tato skulptura vyčnívá ve stráni nad vstupním objektem západního areálu. Následně bylo dokončeno zastavení u leknínů, které je tvořeno bludištěm a vyhlídkovým prostorem nad jezírkiem. V závěru roku probíhaly práce na prvním zastavení stezky, kde byly zhotoveny základové konstrukce a nosný skelet. Ukončení stavby se plánuje v prosinci roku 2024.

Řešení břehových zón jezírek v Ornamentalní zahradě

Záměrem akce je vytvoření esteticky působivých břehových partií jezírek. Práce spočívaly především v terénních úpravách a budování příbřeží pomocí kamenů, šterku a dřevěných prvků, výrazným prvkem se stalo kamenné prameniště u sochy zlaté žáby. Řešily se ale také technické úpravy filtrace a cirkulace vody a zapojení přídatné filtrace a provzdušnění.

The purpose of the event is to improve the look of the lake banks. The works mostly involved terraforming, and building the lake bank areas using stones, gravel and wooden elements. An important part of the project is the stone well near the Golden Frog statue. The project also involved the technical features of water filtering and circulation, with additional filters and airing.

- 01 | Do prameniště jsme použili velké místní balvany, které máme k dispozici ještě od stavby skleníku Fata Morgana
02 | Osazování kamenů je tvůrčí, ale fyzicky náročná činnost

- 03 | Dokončené prameniště se skalkou a instalovanou Zlatou žábou
04 | Celkový pohled na dokončenou kaskádu jezírek

Vzniklé úpravy mají za cíl nejen zvýšení estetické hodnoty, ale i vytvoření biotopu pro rozmanité živočichy. Plánujeme vysazení zajímavých druhů ryb, ale nepochybně se tam usídlí i mnoho dalších vodních živočichů. Rovněž část vysazených rostlin budou druhy v různých kategoriích ohrožení a biotop jezírka se tak stane místem jejich záložní populace v naší zahradě.

V létě proběhlo výběrové řízení na zhotovitele této expozice. Vlastní realizace byla zahájena v září a dokončena v prosinci. Osazení rostlin proběhne na jaře 2024.

02 | Rozvoj

Realizované projekty

Development
Realized Projects

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Propojení areálu

The Connected Area 26 – 27

Výstavní pavilon

Exhibition Pavilion 28 – 29

Degustační prostor

Tasting Areas 30 – 31

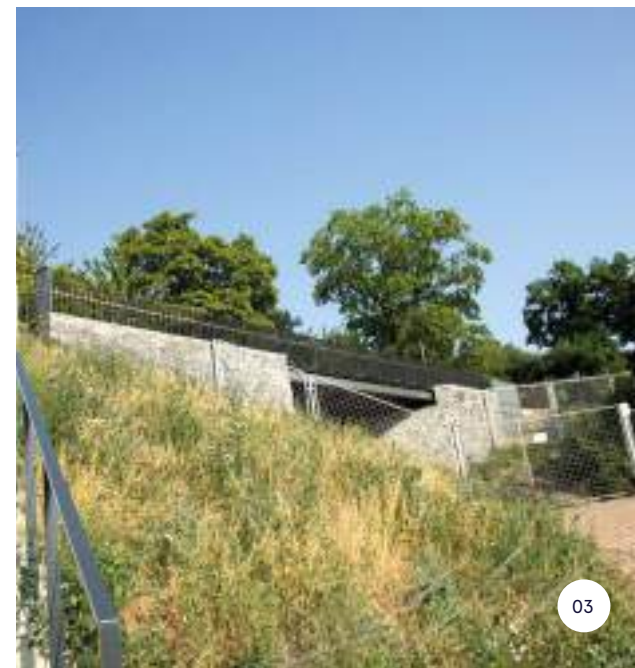
Propojení areálu

The Connected Area

Areál botanické zahrady byl historicky rozdělen na dvě části, hlavní expoziční areál (venkovní areál) a areál se skleníkem Fata Morgana. Mezi těmito areály prochází veřejně přístupná úvozová cesta spojující Troju se Sídlištěm Bohnice. Tato situace se zcela změnila 1. března 2023, kdy byla otevřena nová lávka, jež obě části spojila. Vybudováním lávky se výrazně zvýšil komfort návštěvníků a zjednodušila se prohlídka celé zahrady.

The area of the botanical garden has been historically divided into two parts; the main exhibition area (outdoor area) and the Fata Morgana Greenhouse. A public road connecting Troja and the Bohnice Housing Estate runs between them. This situation completely changed on March 1, 2023, with the opening of a new footbridge connecting both parts of the garden. It significantly enhanced the comfort of visitors, and the tours to the garden became much easier.

01 | Pohled na most z úvozové cesty
02 | Celkový pohled na přemostění

03 | Součástí stavby jsou i návštěvnické cesty
04 | Pohled na nové schodiště a tobogan

Lávka je umístěna ve střední části areálu, v blízkosti sousoší lam. Návštěvníci se tak nyní velmi snadno dostanou ke skleníku Fata Morgana, a to jak od vstupu a parkoviště od Sídliště Bohnice, tak od vstupu Kovárna přes Vinici sv. Kláry. Již nemusí opouštět areál botanické zahrady, aby se dostali do skleníku Fata Morgana. V okolí lávky se v současné době budují nové expozice. V části nad skleníkem vzniká expozice Kouzla evoluce, která návštěvníky provede vývojem rostlinné říše. Další novou expozicí budou Japonské mlžné lesy, navazující na Lesní expozice. Zde bude prezentována typická flóra oblastí Japonska a vytvořeny budou i relaxační a vodní prvky.

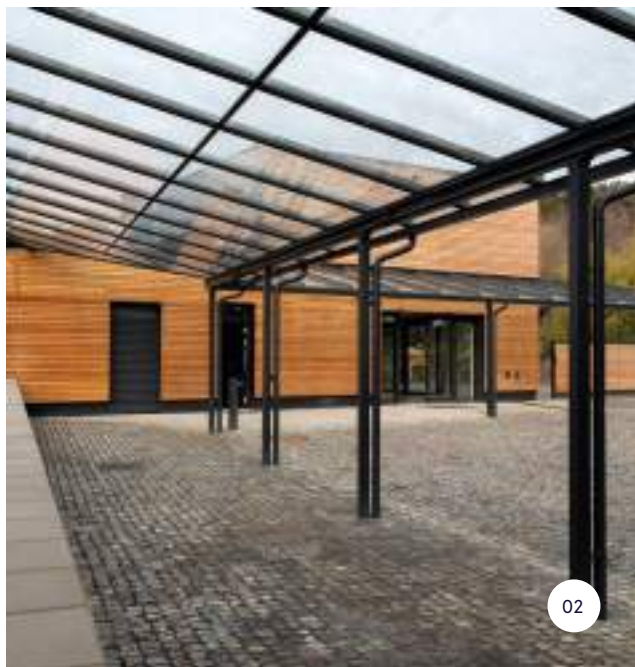
Výstavní pavilon

Exhibition Pavilion

V roce 2023 jsme navázali na práce z předchozího roku a pokračovali ve výstavbě komplexu objektů tvořících multifunkční areál botanické zahrady v ulici Nádvorní. Práce probíhaly zejména na venkovních prostranstvích, jednalo se o budování kaskády jezer a zpevněných ploch přilehlých k objektům. Stavba byla dokončena v květnu a následně zkolaudována. V druhé polovině roku 2023 pak výstavní sál hostil mezinárodní přehlídkové trienále, které bylo součástí výstavy bonsajů, výstavu Czech Nature Photo a konala se zde i řada workshopů.

In 2023, we followed up on our work from the previous year, and continued to build the new buildings that form the multifunctional area of the botanical garden in Nádvorní Street. Most works were carried out outdoors; they involved the building of the lake system and skinned areas adjacent to the buildings. The project was finished in May, and the final permit was issued. In the second half of 2023, the exhibition hall became the venue for the international Triennale show (part of the bonsai exhibition), the Czech Nature Photo event and numerous workshops.

01 | Pohled na objekt zázemí

02 | Interiér multifunkčního výstavního sálu

03 | Vizualizace objektů v areálu výstavního pavilonu

04 | Letecký pohled na nový areál

První, víceúčelový objekt je jednopodlažní se suterénem. Jeho ústředním prostorem je výstavní sál, který svojí kapacitou a technickým vybavením moderními technologiemi nabídne ideální místo pro konání prezentací a výstav. Poslouží také k příležitostnému pořádání komerčních akcí. Venkovní terasa zajišťuje rozšíření výstavního prostoru do klidové části zahrady u jezírka.

Druhý objekt, zázemí pro zaměstnance, je protáhlý, jednopodlažní objekt se suterénem. Severní strana, přilehlá k vydlážděné ústřední ploše areálu, slouží návštěvníkům. Zahrne i plánovanou prodejnu suvenýrů. Je zde umístěno občerstvení a sociální zařízení. Na odvrácené jižní straně objektu jsou provozní vstupy. Terénní uspořádání umožňuje zahradníkům a pracovníkům údržby sestoupit odtud do suterénu.

Oba objekty jsou navrženy tak, aby se v rámci okolních expozic neuplatňovaly příliš výrazně nebo rušivě. Design staveb včetně použitých povrchových materiálů z nich činí spíše pozadí pro dominantní popínavou zeleň. Lehkost staveb dodává velkoplošné prosklení některých stěn. Oba objekty propojuje subtilní pergola a navazuje na ně klidová zóna s jezírkem.

Audiovizuální technika: Pro multifunkční využití nového sálu autoři projektu navrhli kompletní audiovizuální techniku, která umožní pořádání různých akcí, ať už se jedná o výstavy, či konference nebo přednášky. V sálech jsou instalována projekční plátna s otočnými projektory. Ty budou doplněné streamovacími kamerami. Prostory jsou ozvučeny stropními reproduktory. V létě proběhlo výběrové řízení na zhotovitele tohoto vybavení. Vlastní realizace zadání byla zahájena v září a dokončena v prosinci.

Nábytek: Pro nově vzniklé prostory v multifunkčním objektu byl autorem stavby navržen unikátní mobiliář tvořený prvky vyrobenými na zakázku a dále sektorovým nábytkem.

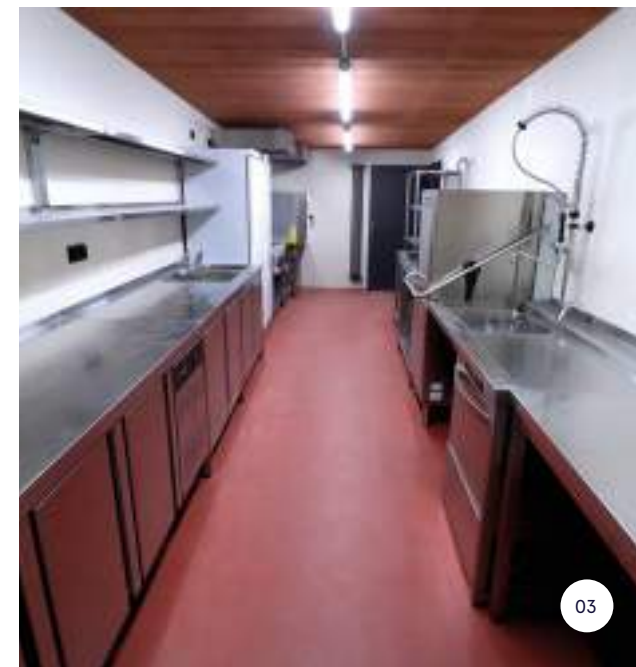
Degustační prostor

Tasting Area

Viničnímu domku na Vinici sv. Kláry dlouhodobě chybělo adekvátní zázemí nezbytné jak pro provoz vinárny a její personál, tak pro návštěvníky. Vinice sv. Kláry je hojně navštěvované místo, jehož atraktivita stále roste. Viniční domek a jeho bezprostřední okolí se nabízí pro pořádání kulturních i soukromých akcí, které však byly limitované nedostatečným prostorem, zázemím a technickým stavem objektu. Na základě návrhu architekta Ladislava Lábusa vznikl nový degustační prostor, technické a hygienické zázemí důstojné pro zaměstnance, ale zejména pro návštěvníky vinotéky. V roce 2023 byly dokončeny stavební práce. Zrekonstruovaný objekt bude otevřen na jaře 2024.

The vineyard house in St. Claire's Vineyard has long lacked adequate facilities necessary for the operations of the wine bar and its staff, and also for visitors. St. Claire's Vineyard is a popular place, and its popularity is gradually increasing. The vineyard house and its surroundings can be used for cultural and private events; however, the possibilities are limited by the area size, insufficient facilities and generally poor technical conditions of the building. Therefore, a new tasting area with technical and sanitary facilities for employees and visitors was built, based on the project of architect Ladislav Lábus. The construction was completed in 2023, to be open in spring 2024.

01 | Celkový pohled na novou přístavbu s historickým objektem

02 | Zrekonstruovaný historický objekt

03 | Pohled do gastro zázemí v nové přístavbě

Nový degustační prostor, který je celistvější a větší, propojují se stávajícím viničním domkem spojovací průchody. V nich jsou toalety pro návštěvníky i zaměstnance a nezbytné provozní zázemí vinárny. Rozšíření prostor umožní pořádání i větších řízených degustací a konání různých společenských či soukromých akcí včetně svatebních banketů. Celý objekt je částečně skryt pod zem a jeho hlavní pohledová část je situována v místě terasy. Svým vzhledem tato nová stavba nijak nenarušuje charakter vinice s jejím jedinečným geniem loci, přitom se zvýší komfort návštěvníků i personálu a dokonale naplní potenciál daného místa.

V předchozím roce byla na jaře dokončena hrubá stavba nové přístavby. Následně probíhaly práce v interiérech obou objektů. Jejich průběh v historickém objektu byl náročnější vzhledem k neočekávaným skutečnostem. V nosných stropních trámech a pozednicích byla objevena houba, která způsobovala degradaci zhlaví trámů, takže bylo nutné je kompletně vyměnit. Stavba byla ukončena a zkolaudována v září 2023.

Interiérové vybavení: Pro nově vzniklé prostory byl autorem stavby navržen unikátní mobiliář tvořený prvky vyrobenými na zakázku a dále koupenými designovými stoly a židlemi, které zapadají do jednotného vizuálního pojetí stavby. Jednotlivé prvky jsou voleny dle celkového vzhledu daného prostoru. V historickém objektu se bude jednat o decentní nábytek tvořený dřevěnými prvky. U nové přístavby moderní vzhled podtrhne kovový sektorový nábytek. V hlavní degustační místnosti bude centrální bar, jehož pohledové části jsou navrženy ze zeleného skla. Na podzim proběhlo výběrové řízení na zhotovitele nábytku. Vlastní realizace byla zahájena v závěru roku 2023. Nábytek by měl být do prostoru umístěn v prvním čtvrtletí roku 2024.

02 | Rozvoj

Plánované projekty

Development
Planned Projects

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Pueblo a vodní svět

Pueblo and the Water World 34 – 35

Vstupní pavilon Horní zahrada

Upper Garden Entrance Pavilion 36 – 37

Úpravy Ornamntální zahrady

Development of the Ornamental Garden 38 – 39

Skrytý svět – hřiště

Hidden World – the playground 40 – 41

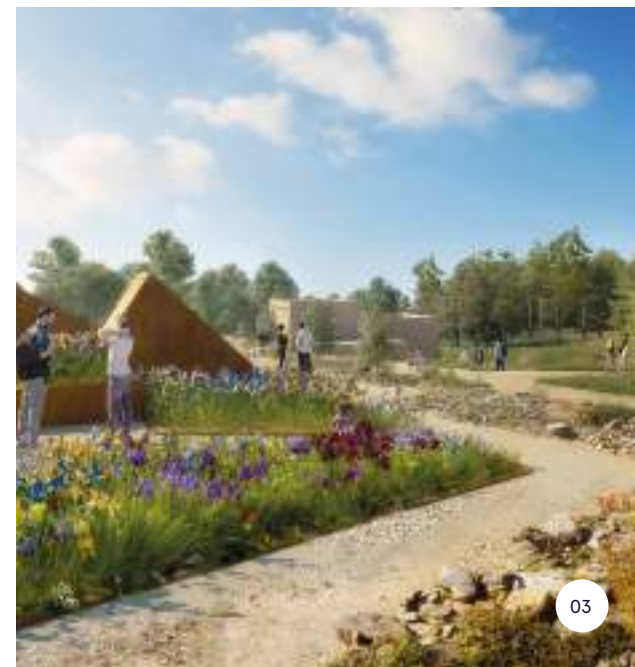

Pueblo a vodní svět

Pueblo and the Water World

V Horní zahradě, tedy v části areálu botanické zahrady, která se rozkládá za vstupem od Sídliště Bohnice, je plánováno rozšíření vodních ploch a prvků. V současné době zde návštěvníci mohou vidět rašeliniště a volnou vodní hladinu jezírka. Pro ucelené představení mokřadních biotopů bude v budoucnu expozice doplněna například o prameniště, vodní tok a velké jezero. Stavba bude zahájena v roce 2024.

The expansion of water bodies and elements is planned in the Upper Garden, i.e. in the part adjacent to the Bohnice entrance. At present, visitors can only see the peatbog and the surface of the lake. In the future, we will add a spring meadow, watercourse and a big lake for a comprehensive presentation of wetland habitats. The construction will start in 2024.

01 | Vodní svět jehož součástí je vodopád s jezery
 02 | Celkový pohled na novou expozici

03 | Expozice kosatců
 04 | Situace nové expozice

Nové vodní prvky budou součástí prezentace flóry geografických celků Severní Ameriky a budou mít podobu hluboce zařízlého kaňonu v současné přirozené erozní rýze v expozici Severoamerické prairie. Chybět by neměl ani vodopád, za kterým by vedla návštěvnická trasa. Na hraně kaňonu by měla vzniknout stavba odkazující na historické indiánské pueblo, která bude sloužit částečně jako zázemí pro návštěvníky, ale především jako edukační a výukový prostor pro děti a mládež. Příchozí zde naleznou toalety a prostor pro doprovodné výstavy a společenské akce. Jedná se o členitou stavbu situovanou do tří nadzemních poschodí s terasovitými střechami. Celá expozice je v severní části završena novým iridáriem pro rozsáhlou kolekci kosatců a denivek.

V roce 2023 byla připravena dokumentace pro výběr zhotovitele. Následně byla vyhotovena prováděcí dokumentace řešící interiér objektu. Vlastní realizace stavby bude zahájena v roce 2024.

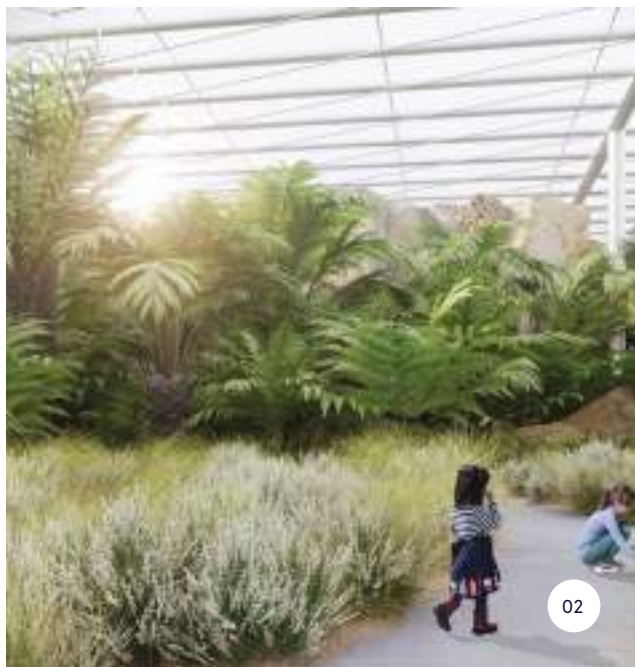
Vstupní pavilon Horní zahrada

Entrance Pavilion in the Upper Garden

V rámci rozvoje Botanické zahrady hl. m. Prahy proběhla v roce 2017 architektonická soutěž, ze které byl vybrán návrh od ateliéru Zdeňka Fránka. Podle něj by v areálu Horní zahrady měl vzniknout nový objekt, který se stane hlavním vchodem a komfortním zázemím pro návštěvníky. V tomto multifunkčním pavilonu příchozí nalezou kavárnu, restauraci, obchod se suvenýry, přednáškový sál a mnoho dalšího. Součástí bude i administrativní zázemí.

As part of the development of the Prague Botanical Garden, an architectural competition was conducted in 2017, won by a design by Zdeněk Fránek's studio. It involves a new building in the Upper Garden that should become the main entrance to the whole area, with comfortable facilities for visitors. The multifunctional pavilion will feature a café, a restaurant, a souvenir shop, a lecture hall and much more, including the office space.

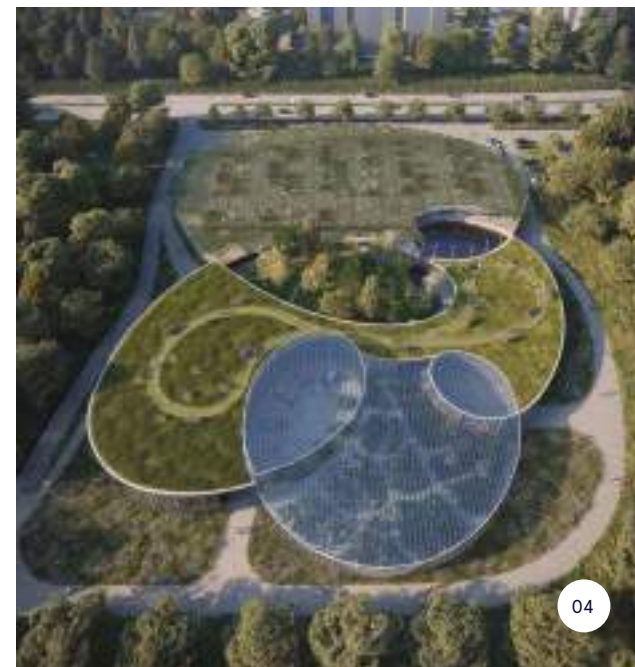

02

03

04

01 | Interiéry vstupního pavilonu s průhledem do expozičního skleníku

02 | Interiéry suchého subtropického skleníku

03 | Vizualizace skleníků

04 | Celkový pohled na nově navrhovaný areál

Stavba nového vstupního komplexu bude výjimečná svým křivkovitým půdorysem, který má přispět k harmonickému kontaktu mezi rostlinami, lidmi a architekturou. Zároveň bude důstojně prezentovat význam botanické zahrady a všechny její funkce (edukační, výstavní atd.). Součástí bude velký skleník a oranžerie sloužící k přezimování citlivých subtropických rostlin. Objekt bude sloužit též jako administrativní zázemí botanické zahrady, kterému bude vyhrazena východní část budovy se samostatným vchodem. Budou zde kanceláře kurátorů sbírek i ředitele zahrady, ale i provozní dílny, garáž a sklad přírodnin. Po zazeleněných střechách vstupního komplexu povede veřejně přístupná naučná stezka.

Návštěvníci do hlavní budovy vejdou vchodem umístěným na její západní straně. Ve vstupní hale naleznou pokladnu s prodejnou květin a suvenýrů i hygienické zázemí. Z haly bude přístupná restaurace a kavárna a další veřejné prostory: knihovna a přednáškový sál. Prosklená fasáda nabídne výhled do vysokého subtropického skleníku, kde budou v zimě k vidění palmy a rostliny, které není možné v našich podmínkách zimovat venku. Po zbytek roku se zde budou konat nejrůznější komerční, kulturní a vzdělávací akce. Nízký skleník představí stálou expozici rostlin pocházejících z botanicky jedinečných oblastí Kapska a Kanárských ostrovů. Atrium umožní kontakt mezi vnitřní a vnější částí objektu a v letním období se stane místem pro venkovní posezení návštěvníků restaurace.

Na vstupní objekt bude navazovat relaxační plocha, která zároveň poslouží pro pořádání sezónních výstav a příležitostných akcí.

Úpravy Ornamentální zahrady

Development of the Ornamental Garden

V centrální části Ornamentální zahrady se v současnosti nachází neutěšená plocha se stánky s občerstvením a suvenýry, místa pro posezení a technické stavby centrálních rozvodů sítí. To vše je situováno v blízkosti objektu bistra a vinotéky a celkově je prostor velice stísněný. Díky dostavbě nového multifunkčního areálu s výstavním sálem bude možné odstranit drobné stavby a vytvořit tak pro návštěvníky nový prostor a důstojné prostředí pro odpočinek uprostřed areálu zahrady.

The central part of the Ornamental Garden is quite dreary at the moment, featuring refreshment and souvenir stalls, seating and technical buildings for utility lines. All these buildings are located next to the snack bar and the wine shop, and the area is therefore quite cramped. After the completion of the new multifunctional facility in Nádvořní Street, it will be possible to remove these small buildings and replace them with a classier environment for the visitors.

-
- 01 | Vizualizace úpravy centrální části Ornametální zahrady
 - 02 | Součástí díla jsou návštěvnické toalety a odpočinková místa s vodním prvkem
 - 03 | Situace řešeného území
-

Na základě návrhu by zde mělo vzniknout náměstí s vodní kaskádou a opěrnými zídkami pro posezení. Doplněny budou nové dřeviny a záhony. Technologické stavby budou skryty v dřevostavbě, jejíž součástí budou i návštěvnické toalety. Změny se dále dotknou plochy s centrálním ornamentálním záhonem.

Stávající přístupové pěšiny mezi kaplí a občerstvením jsou z mlatového povrchu, který po deštivém počasí a v důsledku zvyšující se návštěvnosti degraduje. Proměnou projdou také okolní dřeviny, aby se vytvořily průhledové osy.

Během prvního pololetí 2023 bylo zpracováno technické zadání k této stavbě a následně v září bylo vypsáno výběrové řízení na kompletní projektové práce. Ty byly zahájeny v závěru roku. V roce 2024 bychom pro projekt chtěli získat územní a stavební povolení.

Skrytý svět – hřiště

Hidden World – the playground

Hřiště Skrytý svět je plánované v Horní zahradě v blízkosti expozice Lesní biotopy východní Asie a Severní Ameriky. Hlavní propojovací ideou je představa skrytého světa, který nalezneme pod nohama i v korunách stromů, pokud se bedlivě díváme. Návštěvníci se tak na chvíli promění v malé tvory, kteří budou moci prolézat žížalími tunely, pohoupat se na chvostoskokovi nebo se jen procházet mezi obřími lišejníky a houbami. Hřiště bude určeno pro děti od 3 do 12 let, na své si ale přijdou i dospělí.

The Hidden World playground is projected in the Upper Garden near the exhibition "Forest Habitats of East Asia and North America". The main idea is that of a hidden world that can be revealed under our feet and in the treetops if we look really carefully. Visitors will thus turn into little creatures for a while, able to crawl through earthworm tunnels, swing on a springtail, or just walk among giant lichens and mushrooms. The playground will be designed for children aged 3 to 12, but adults may enjoy it too.

- 01 | Lamps imitující tobolky ploníku
- 02 | Schematická skica navrhovaného prostoru
- 03 | Zemní trampolíny imitující houby
- 04 | Vizualizace vyhlídky na ochmet
- 05 | Vizualizace kořenového systému padlého stromu

Myšlenka skrytého světa má přimět návštěvníky, aby si lépe všímali svého okolí a vztahů, které jednotliví živočichové mezi sebou navzájem mají. Celý projekt má v sobě zakomponovány prvky klasického dětského hřiště. Jejich pojetí je však netradiční a jsou ztvárněny tak, aby navozovaly reálné situace ze života kolem nás. Obvyčejné trampolíny se tak promění v pasti mravkolva, ze kterých bude muset skákající uniknout, houby v nadživotní velikosti poskytnou prostor k prolézání, bude možno pozorovat ptactvo v korunách stromů, nebo se naopak proplétat jejich kořenovým systémem. Celé hřiště bude plnit i vzdělávací funkci. Prostřednictvím různých informačních „schovek“ se návštěvník dozví více podrobností o daném živočichovi či prostředí, ve kterém se vyskytne. Spoustu zábavy si tak užijí jak nejmenší návštěvníci a starší děti, tak možná i jejich rodiče.

02 | Rozvoj
Udržitelnost

Development
Sustainability

Obsah kapitoly
Contents of the Chapter

Udržitelnost
Sustainability 44 – 45

Udržitelnost

Sustainability

Botanická zahrada v roce 2023 významně pokročila v realizaci projektů na zavedení obnovitelných zdrojů energie a jejich využití k částečnému pokrytí energeticky náročných technologií. Věříme, že snížení spotřeby konvenční energie povede k nižším emisím skleníkových plynů a napomůže omezit negativní dopady na naše klima. Tento krok jistě povede k posílení ochrany přírody pro budoucí generace.

In 2023, the Prague Botanical Garden made significant progress in implementing projects to introduce renewable energy sources and use them to partially cover energy-intensive technologies. We believe that reducing the use of conventional energy will lead to lower greenhouse gas emissions and help reduce the negative impacts on our climate. This step will certainly lead to stronger nature protection for future generations. The Prague Botanical Garden also built two photovoltaic power plants.

-
- 01 | Instalace fotovoltaické elektrárny v botanické zahradě je součástí projektu ELENA Prague Energy (PENERGY)
- 02 | Fotovoltaické panely umístěné na střeše nového provozního objektu v areálu v Nádvorní ulici
-

Fotovoltaika

Botanická zahrada hl. m. Prahy realizovala výstavbou dvou fotovoltaických elektráren (FVE):

- FVE s orientací V–Z je umístěna na plochou střechu nově vybudovaného multifunkčního objektu.
- FVE s orientací J je umístěna na plochou střechu nově postavené budovy tvořící zázemí pro provoz.

Celkový instalovaný výkon těchto elektráren je 23 kWp.

Orientací fotovoltaických elektráren ke slunci, tedy jak k jižnímu, tak východozápadnímu směru, bude zajištěn stabilní výkon obou elektráren během denního osvětlení. Energie vyrobená v těchto FVE je primárně určena pro spotřebu v jižním areálu botanické zahrady. Tato část zahrady obsahuje vodní plochy, jako jsou jezírka, které vyžadují trvalou filtraci vody. Předpokládá se, že FVE pokryjí značnou část spotřeby pro čerpadla, UV lampy, větrání a další potřeby jižního areálu, včetně dobíjení již dříve pořízených elektromobilů. Významným prvkem je i plánované využití přebytků vyrobené elektrické energie. Ty budou převedeny do distribuční sítě PREDIS a následně využity v rámci sdílené komunitní energie. Tímto způsobem se botanická zahrada aktivně angažuje v podpoře udržitelných a sdílených energetických modelů, přispívajících ke snížení zátěže hlavních energetických sítí. Vedením této iniciativy se Botanická zahrada hl. m. Prahy aktivně zasazuje o dosažení cílů vytyčených v Klimatickém plánu hlavního města Prahy. Jde nejenom o zabezpečení energetické soběstačnosti areálu, ale i o redukci celkových emisí skleníkových plynů. Tato strategie je v souladu s globálními snahami o zachování životního prostředí a udržitelný rozvoj.

A close-up photograph of a branch with numerous small, bright yellow flowers. The flowers have long, thin stamens and dark centers. The background is blurred, showing more of the same plant.

03

Odborná činnost

Prioritní sbírky, významné sbírky a další sbírky

Botany
Priority Collections, Important Collections and Other Collections

03 | Odborná činnost
Priority Collections

Botany
Priority Collections

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Cibuloviny

Bulbous Plants. 50 – 51

Denivky

Daylilies 52 – 53

Hluchavkovité

Lamiaceae 54 – 55

Hvězdicovité

Asteraceae 56 – 57

Jehličnany

Conifers. 58 – 59

Kakostovité

Geraniaceae 60 – 61

Kapradiny

Ferns 62 – 63

Kosatce

Irises 64 – 65

Listnaté dřeviny

Deciduous Woody Plants. 66 – 67

Myrmekofytní rostliny

Myrmecophytes. 68 – 69

Orchideje

Orchids 70 – 71

Pivoňky

Peonies 72 – 73

Sukulentní a xerofytní rostliny

Succulent and Xerophytic Plants 74 – 75

Užitkové rostliny

Useful Plants 76 – 77

Zázvorovité rostliny

Gingers 78 – 79

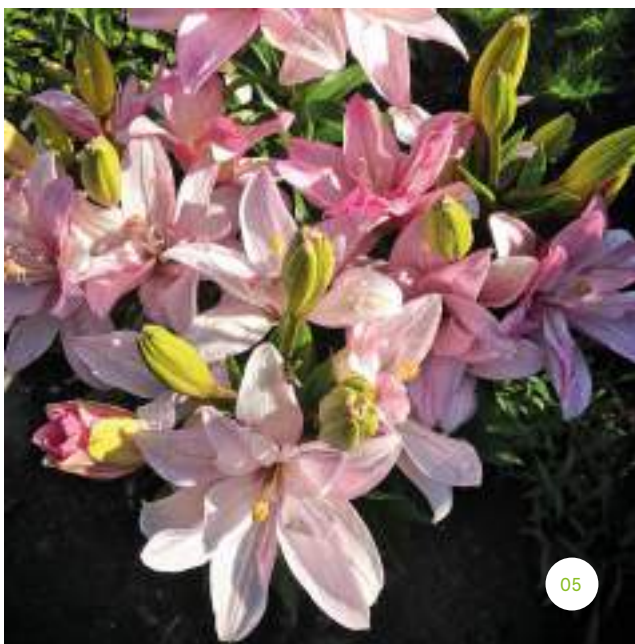
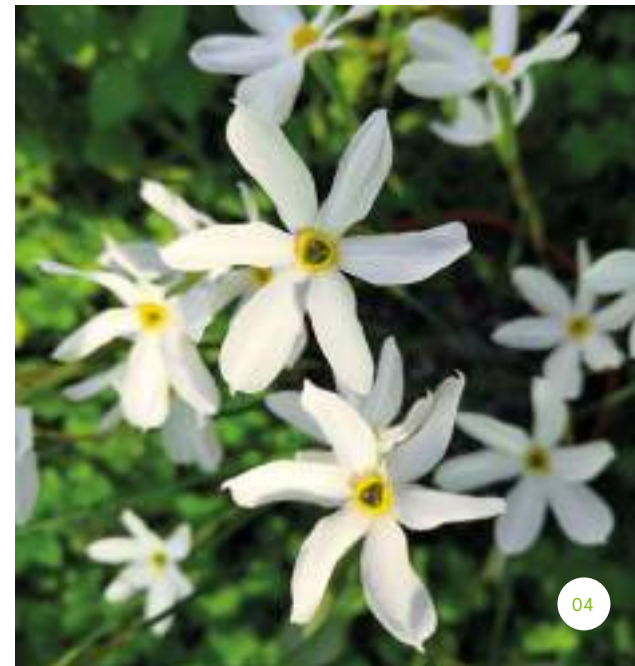
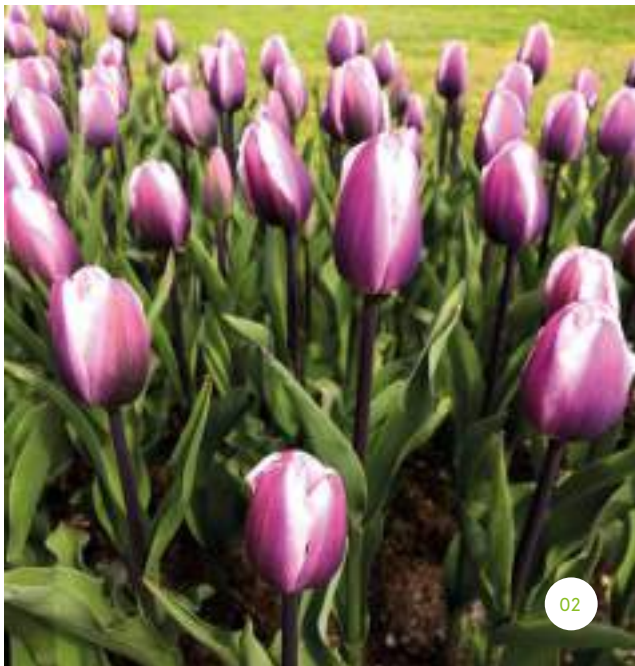

Cibuloviny

Bulbous Plants

Cibulnaté rostliny patří mezi nejvýznamnější sbírky botanické zahrady už od jejího založení. V roce 2023 jejich kolekci obohatily výsevy 15 sběrových položek z expedice na Kypr. V expozici Turecko a Středozeří, v Ornametální zahradě a na záhonech v lese bylo vysazeno 28 nových taxonů cibulovin. Jsou to drobné druhy vhodné ke zplanění, např. modřence, ladoňky, sasanky, šafrány a bramboříky. Sbírkou teplomilných cibulovin rozšířilo 18 položek získaných výměnou s Botanickou zahradou Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Radost nám udělaly dva nové druhy málo pěstovaného a velmi svérázného rodu *Eriospermum*.

Bulbous plants have been an integral part of the Botanical Garden ever since its foundation. In 2023, 15 items were added to the collection, sampled from the Cyprus expedition. 28 new bulbous taxa were planted in the Turkey & The Mediterranean exhibition, in the Ornamental Garden and in the flowerbeds in the forest. They are small species that can well grow wild, such as muscaries, scillas, anemones, saffrons and cyclamens. The collection of warmth-loving bulbs was expanded by 18 items obtained in exchange with the Botanical Garden of the Faculty of Science of Charles University. We were really happy about two new species of the less known, very peculiar *Eriospermum* genus.

- 01 | Šafrán *Crocus tommasinianus* 'Ruby Giant' se na vhodném stanovišti vysemeňuje a tvoří koberce fialových květů se světlým středem
- 02 | Tulipány ze skupiny Triumph, jako je *Tulipa* 'Librije', přitahují na záhonech pozornost velkými pohárovitými, často dvoubarevnými květy
- 03 | Několika výrazně vonnými květy na stonku se pyšní hybridy narcisu *Narcissus tazetta*, jako je odrůda *Narcissus* 'Geranium'

- 04 | K nejčasnějším, již na podzim kvetoucím narcisům náleží druh *Narcissus serotinus*, sběrová položka z expedic do Španělska a Portugalska
- 05 | Mezi cibulnatými a hlíznatými rostlinami kvetoucími v létě nás poprvé svými poloplnými květy potěšila lilie *Lilium* 'Bentley'

Kolekce cibulovin v botanické zahradě zahrnuje zejména chladnomilnější druhy ze Středozeří a Blízkého východu, z nichž tisícovka sběrových položek umístěná v zázemí představuje cenný genofond a tisícovka šlechtěných kultivarů zdobí venkovní expozice. Sbíрку doplnily výsevy kyperských sběrových položek z rodů *Moraea*, *Romulea*, *Scilla*, *Muscari* či *Bellevalia* a můžeme se pochlubit i endemickým ocúnem *Colchicum troodii* z botanické zahrady v Troodosu. Geografické expozice a přírodně pojaté záhony zpestří hojný počet drobných jarních cibulovin, které se na vhodném stanovišti dokáží rychle rozrůstat. Teplomilné cibuloviny původem z Jižní Afriky a Střední Ameriky v počtu 600 taxonů kromě zázemí rozkvétají ve skleníku Fata Morgana a geografické expozici Svět kaktusů a sukulentů. Novinkou jsou položky z lokalit v Západním a Severním Kapsku, zahrnující zástupce rodů *Lachenalia*, *Albuca*, *Ornithogallum*, *Haemanthus* či *Gethyllis*.

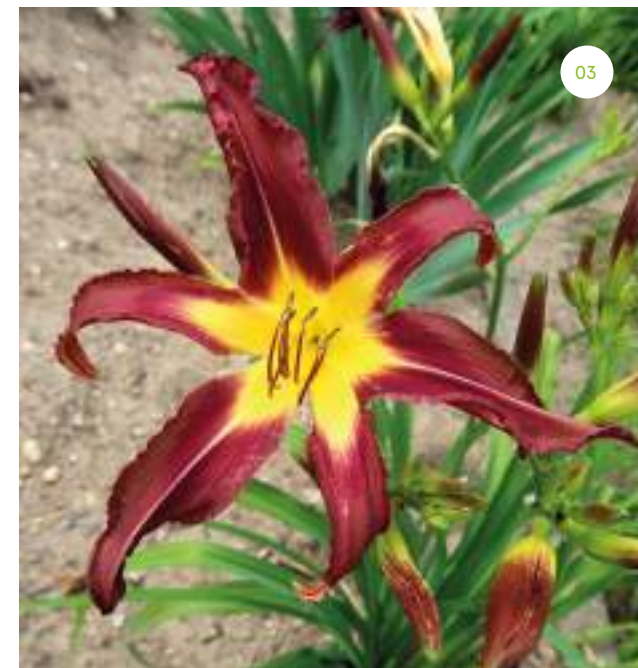
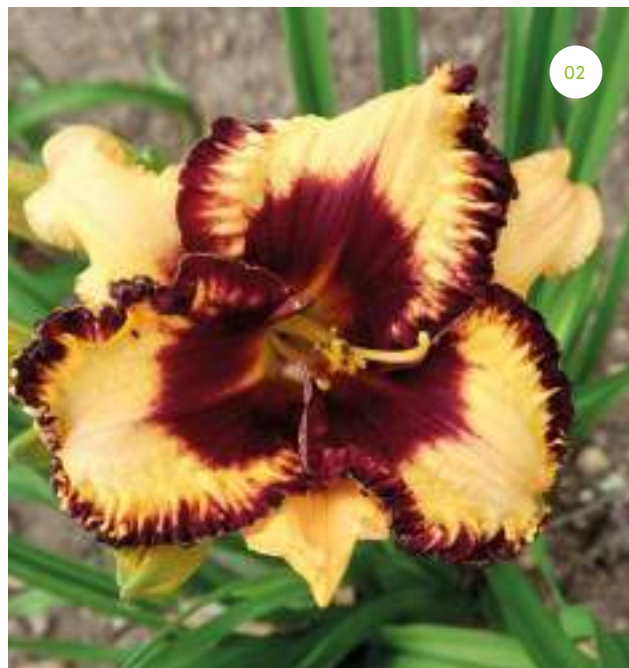
Denivky

Daylilies

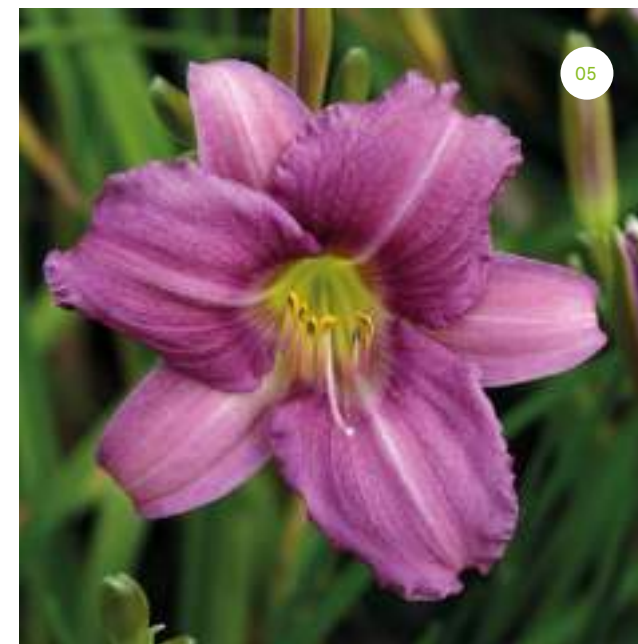
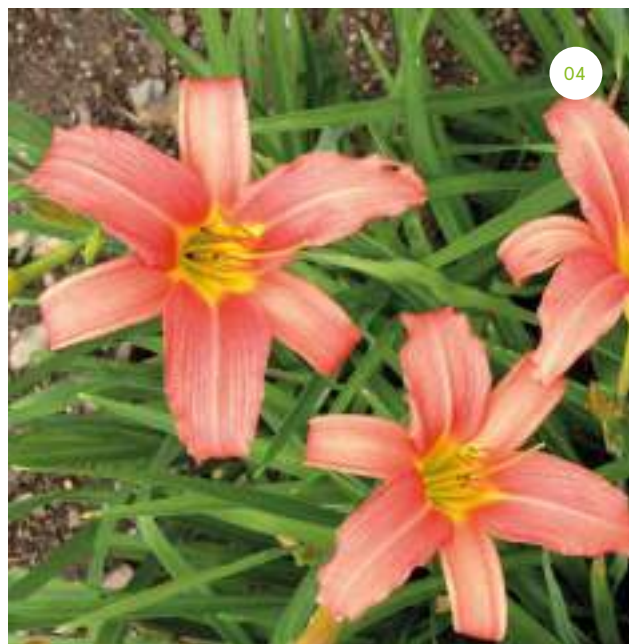
Kolekce denivek patří k největším a nejvýznamnějším sbírkám zahrady, neboť představuje přibližně tisíc kultivarů a téměř všechny zástupce botanických druhů. Tímto se řadí i mezi výrazné evropské sbírky. V roce 2023 se rozšířila o další druhové položky získané během expedice v Jižní Koreji – jedná se o vzácné a hodnotné přírůstky, neboť semena botanických denivek byla sbírána ve volné přírodě. Sbíрка denivek byla v roce 2023 představena veřejnosti v rámci cyklu kurátorských provázení.

The collection of daylilies is one of our biggest and most important, with about a thousand cultivars and almost all common botanical species. This makes it one of the important European collections. In 2023, several species were added, acquired during the South Korean expedition. They are rare and worthy, as the seeds of the daylilies were collected in the nature. The collection of daylilies was presented to the public in 2023 during guided tours.

-
- 01 | Denivka *Hemerocallis* hybr. 'Canadian Mountie'
 - 02 | Denivka *Hemerocallis* hybr. 'Ageless Beauty' je krásná remontantní, stálezelená odrůda nového tisíciletí
 - 03 | Denivka *Hemerocallis* hybr. 'Bradley's Song' patří do skupiny kultivarů s neobvyklými tvary květů
 - 04 | Denivka *Hemerocallis* hybr. 'Pink Damask' je remontantní odrůda z 50. let
 - 05 | Denivka *Hemerocallis* hybr. 'Little Fellow'
-

Denivky jsou kulturní rostliny oblíbené zejména pro svoji atraktivitu a pěstitelskou nenáročnost. Zdejší kolekce vznikala postupně od 90. let minulého století, a tak už jistě patří i mezi tradiční sbírky zahrady. Její sortiment je představen ve dvou expozicích. Přibližně polovina kolekce je k vidění v Horní zahradě ve společné expozici spolu s kosatci a druhou polovinu sbírky je možné zhlédnout v Ornametální zahradě, kde je součástí expozice cibulových a hlíznatých rostlin. Botanické druhy se uplatňují zejména v lesní expozici Východní Asie. Kolekce představuje jak historické odrůdy vzniklé v první polovině minulého století, tak i velice zvláštní, až výstřední novinky moderní doby, pozornost například upoutají kultivary s neobvyklými tvary květů. Zajímavostí sbírky je též přibližně stovka odrůd pocházející z českého šlechtění, je tak možné vidět šlechtitelskou práci manželů Štastných či J. Dudka.

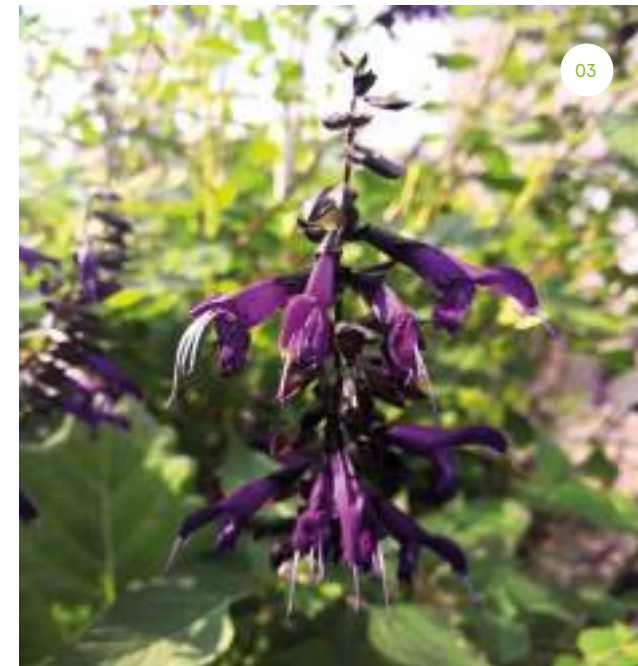
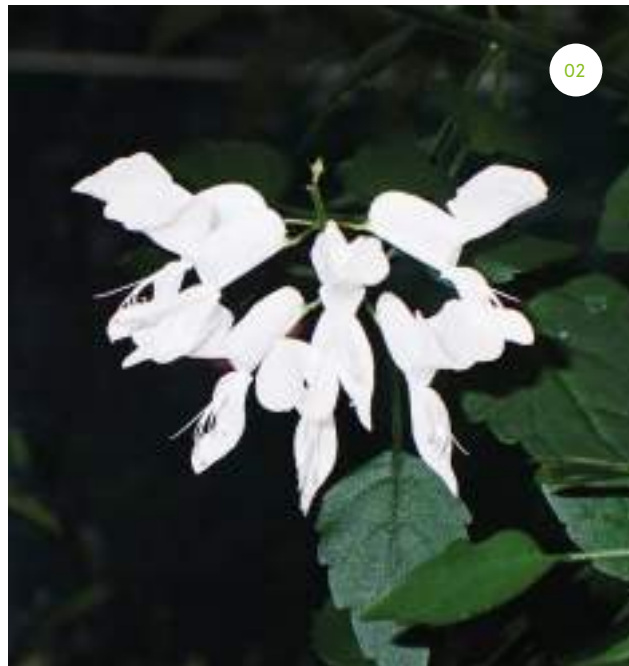
Hluchavkovité

Lamiaceae

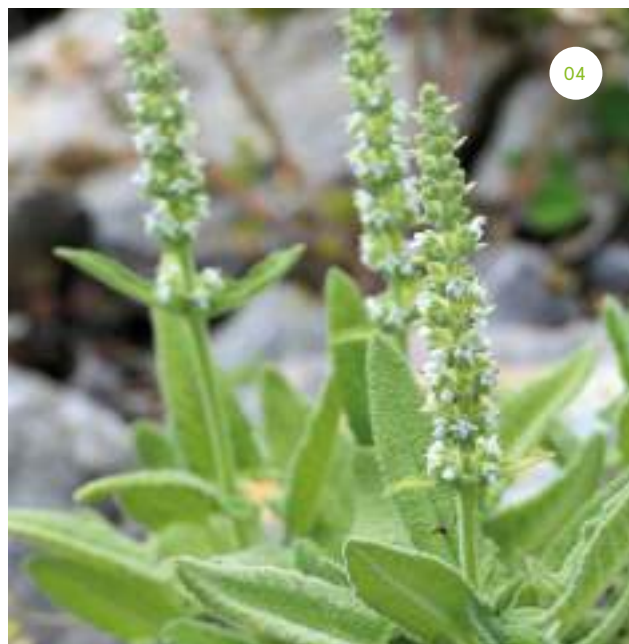
Sbírka hluchavkovitých rostlin se rozrostla i v roce 2023 o vzácné jedince středomořské flóry, africké druhy s botanickým původem i okrasné odrůdy. Ze zajímavých botanických druhů přibyly mediteránní ožanky *Teucrium lusitanicum*, *T. musimonum*, *T. massiliense*, *T. vincentinum*, botanické mateřídoušky *Thymus mastichina*, *Thymus saturejoides* a čtyři odrůdy teplomilných šalvějí. V Horní zahradě proběhlo prvním rokem tříleté hodnocení více než 30 odrůd šalvěje hajní.

The Lamiaceae collection expanded in 2023 again, with rare specimens of the Mediterranean flora, African species and decorative varieties. New and interesting botanical species include Mediterranean germanders *Teucrium lusitanicum*, *T. musimonum*, *T. massiliense* and *T. vincentinum*, botanical thymes *Thymus mastichina* and *Thymus saturejoides*, and four varieties of warmth-loving sages. The Upper Garden saw the first leg of the three-year evaluation of over 30 varieties of wood sages.

-
- 01 | Osivo perily křovité *Perilla frutescens* přivezli kolegové ze sběrové expedice do Koreje
 - 02 | *Plectranthus saccatus* z Jihoafrické republiky vyniká v rámci rodu velikostí květů, které jsou dlouhé až 3 cm
 - 03 | Nepřehlédnutelná, bohatě kvetoucí *Salvia* 'Amistad' získala ocenění Královské zahradnické společnosti v Londýně
 - 04 | *Dorystaechas hastata* je neobvyklým druhem původem z Turecka. Je k vidění na expozici rostlin Středozeří
 - 05 | Atraktivní bazalka *Ocimum* 'Copa© Red-Green Shades' v expozici užitkových rostlin mírného pásma
-

Ve sbírce užitkových rostlin jsme nově pěstovali sběrovou perilu křovitou, mateřídoušku *Thymus tiflisiensis* nebo lvouška lví ucho, *Leonotis nepetifolia*, a thajské odrůdy bazalek. V expozici Užitkové rostliny Nového světa byla novinkou roku šalvěj bílá, *Salvia apiana*, léčivá a rituální rostlina, a šalvěj lípolistá, *S. tilifolia*, s jedlými semeny. Kolekce 50 odrůd teplomilných šalvějí jsme obohatili o čtyři atraktivní novinky, např. křížence druhu *Salvia guaranitica*, *Salvia* 'Amistad' a *Salvia* 'Amanthe'. Z afrických botanických druhů máme nově ve sbírkách *Pycnostachys* cf. *meyeri*, *Coleus amboinicus*, *Coleus sanguineus*, *Plectranthus saccatus* a další dva druhy blíže neurčených molíc *Plectranthus* sp. Hodnotící trail v Horní zahradě je organizován Českým spolkem perenařů ve spolupráci s německou pracovní skupinou Staudensichtung. Posuzují se trvalky v klimaticky odlišných oblastech Německa, Rakouska, Švýcarska a nově i v České republice.

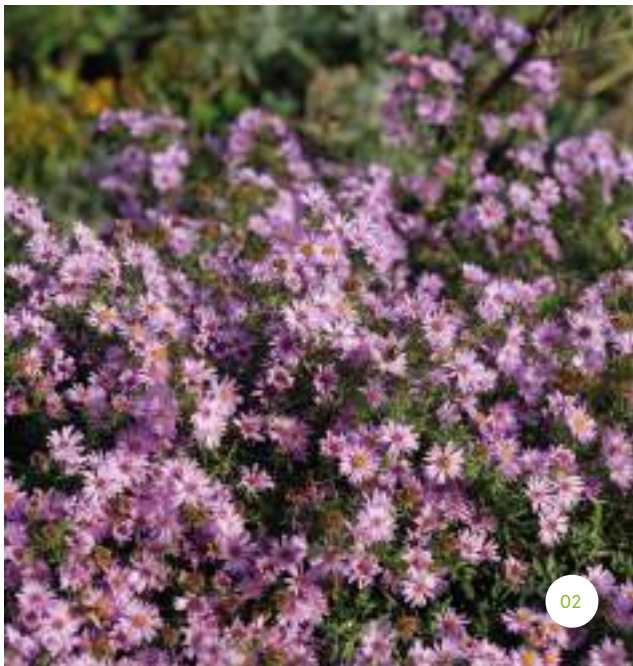

Hvězdicovité

Asteraceae

Zástupci čeledi *Asteraceae* jsou nejpočetnější skupinou v rámci záhonových vytrvalých bylin v Botanické zahradě Praha a tvoří rovněž významnou část letniček. Sortimentu vytrvalých rostlin dominují především původem severoamerické druhy, které jsou součástí expozice flóry Severní Ameriky, zejména prémie, a rovněž pak mnoho desítek záhonových trvalek, které jsou umístěny ve většině expozic botanické zahrady. V roce 2023 doplnily sbírku botanické chrpy nebo zajímavé kultivary prérijních trvalek.

The *Asteraceae* family is the largest group amongst our flowerbed perennials, and also a major part of our annuals. The most prominent part of our collection of perennials includes North American species, which are part of the North American exhibition (especially the prairies), and also dozens of flowerbed perennials in most parts of the garden. In 2023, the collection expanded with botanical cornflowers and interesting cultivars of prairie perennials.

02

03

04

05

- 01 | Odrůdy hvězdnic (*Aster*) v trvalkovém záhonu v Horní zahradě
 02 | *Aster (Symphyotrichum) ericoides* 'Rosa Raureif'
 03 | *Aster puniceus* v expozici trvalek východu USA

- 04 | *Boltonia decurrens* patří k novějším přírůstkům v sortimentu botanické zahrady
 05 | *Aster oblongifolius* v expozici trvalek severoamerických préríí

Návštěvníci se mohou setkat s bohatým druhovým a odrůdovým sortimentem rodu *Aster*, *Helenium*, *Solidago*, *Helianthus*, *Coreopsis*, *Ratibida*, *Echinacea*, *Rudbeckia* aj. K méně známějším pak patří např. rod *Silphium*, sortiment rodu *Vernonia* nebo severoamerický polopouštní keř *Ericameria nauseosa*. V sezóně 2023 přibyly např. botanické chrpy *Centaurea stoebe*, *C. cineraria*, *C. nervosa*, *C. ragusina*, středoasijský řebříček *Achillea arabica*. Přírůstkem jsou dále třeba severoamerická hvězdnice *Aster puniceus* a rovněž několik nově získaných kultivarů prérijních trvalek předního belgického pěstitele a šlechtitele Jana Spruyta. Jde např. o *Coreopsis tinctoria* 'Indian Summer', *Coreopsis tripteris* 'Handy Size', *Aster spectabilis* 'Macho Blue', *Vernonia crinita* 'Betty Blindeman' a řadu dalších. Po jejich namnožení se stanou součástí trvalkových výsadeb v botanické zahradě.

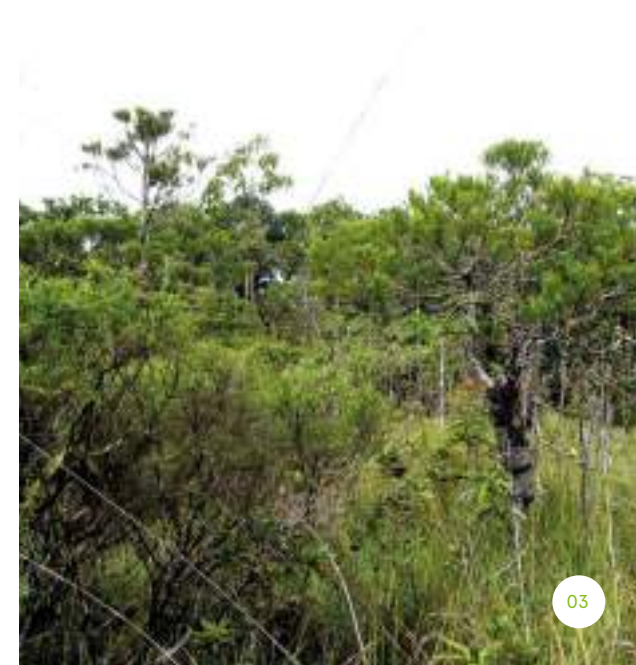
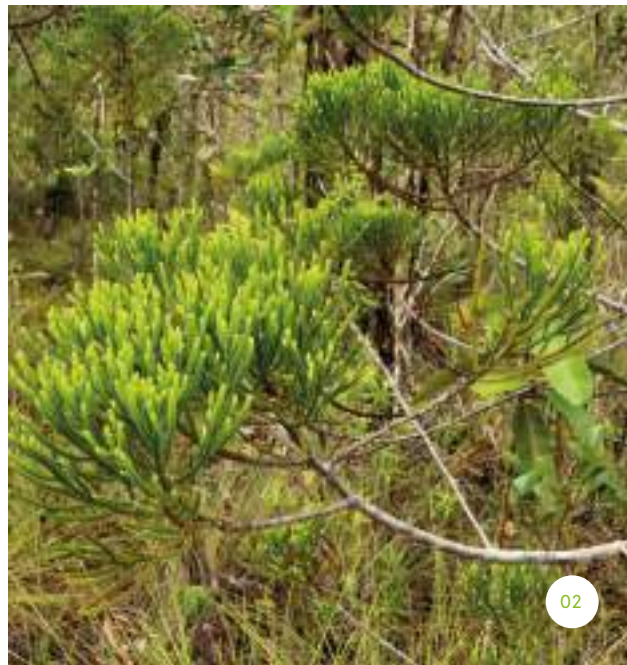
Jehličnaté dřeviny

Conifers

Pro jehličnaté dřeviny byl rok 2023 opět složitým obdobím. Většina rodů trpěla nedostatkem vláhy a k tomu se přidaly i jiné faktory, které negativně ovlivnily jejich růst. Především šlo o měsíc červen a z části také měsíc červenec, kdy se k nedostatku srážek přidal vliv i tzv. přízemního ozonu, který zapříčinil propad nebo spálení jehlic a poškození celých rostlin. Oslabení vedlo už k tradičnímu rozšíření chorob a škůdců napříč všemi rody. Nejvíce postižen se zatím jeví rod *Pinus*, kde jsou ohroženou skupinou borovice s pěti jehlicemi ve svazečku. V určité výhodě zůstávají zatím exotické rody, jako *Cupressus* nebo *Sequoia*, kterým se ve venkovních expozicích velmi dařilo.

2023 was another difficult year for the conifers. Most genera suffered from lack of water, together with other factors with negative impact on their growth. The worst months were June and also July, with low precipitation and ground-level ozone that caused the deterioration or burning of needles and damages to the whole plants. As usual, this development led to the increase of diseases and pests in all genera. The worst impact was that on the *Pinus* genus; five-needled pines became an endangered group. Exotic genera, such as *Cupressus* or *Sequoia*, have been better off so far, thriving in the outdoor exhibitions.

-
- 01 | Přesazení vzrostlé jedle Veitchovi (*Abies veitchii*) na vznikající expozici Japonských mlžných lesů
 - 02 | Krátké husté jehlice *Dacrydium pectinatum* dávají dřevině nezaměnitelný vzhled
 - 03 | Jehličnany *Dacrydium pectinatum* v kerangách národního parku Bako na Borneu rostou na tak chudé půdě, že dorůstají jen třímetrové výšky
 - 04 | Ve vznikající expozici Kouzla evoluce byl vysázen souvislý porost mikrobioty křížolísté (*Microbiota decussata*), která je známá nejmenší šiškou na světě
 - 05 | Mladý jehličnan *Nageia maximana* pobřeží západního Bornea
-

Mezi významné přírůstky sbírek botanické zahrady patří čtyři exempláře jinanu *Ginkgo biloba*, které byly vysazeny v nově vznikající expozici Kouzla evoluce. Ve stejné expozici byl plošně vysazen i druh jehličnanu mikrobiota křížolístá (*Microbiota decussata*), pocházející z východu Sibíře z pohoří Sichote-Aliň. Má nejmenší šišku z jehličnanů na severní polokouli. Dalším výrazným přírůstkem jsou jehličnany z přírodních sběrů získané ze spřátelených institucí. Ty jsou určeny pro vznikající expozici Japonských mlžných lesů. Jde především o čtyři vzrostlé cypřišky – *Chamaecyparis obtusa*, o japonskou jedli *Abies veitchii*, dále pak o semenáče *Torreya nucifera*, *Chamaecyparis obtusa* var. *obtusa*, *Thujaopsis dolabrata* nebo *Taxus cuspidata*. Nadále pokračuje záchrana jalovce *Juniperus communis* v pražských a středočeských lokalitách a jejich následná introdukce na konkrétní stanoviště.

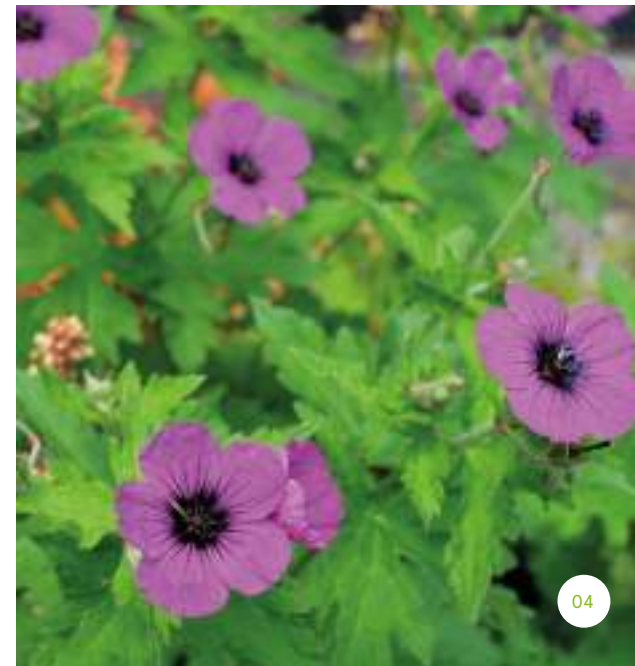
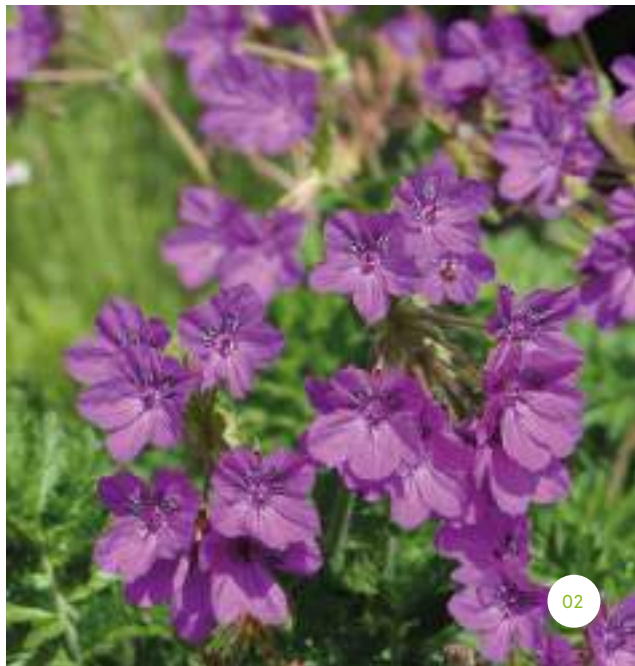

Kakostovité

Geraniaceae

V čeledi kakostovité je rozlišováno pouze sedm rodů s celkem přibližně 800 druhů. Dominantní jsou však zejména dva rody: *Pelargonium* s centrem rozšíření v jižní Africe a celkovým počtem přibližně 280 druhů a kakost (*Geranium*), tvořící takřka polovinu druhového bohatství celé čeledi. Tyto dva rody mají rovněž převahu mezi zástupci čeledi ve sbírkách botanické zahrady. V roce 2023 přibylo do sbírky kakostů více než 20 nových odrůd a druhů. Sběrka rodu *Pelargonium* byla rozšířena o další dvě položky se známým původem.

The *Geraniaceae* family includes only seven genera with about 800 species. Two of the most prominent are pelargoniums (*Pelargonium*), predominantly from the Southern Africa with approximately 280 species, and cranesbills (*Geranium*), making up almost a half of species in this family. Also our *Geraniaceae* collection consists mainly of these two genera. Over 20 new varieties and species were added to our collection in 2023; the *Pelargonium* expanded with two items with known origin.

01 | Muškátová burza v Botanické zahradě hl. m. Prahy
 02 | *Erodium* hybr. (*E. manescavii* × *E. daucoides*) v trvalkovém záhonu
 v lipové aleji

03 | *Geranium* × *magnificum* 'Ernst Pagels'
 04 | *Geranium psilostemon* 'Kolchis'
 05 | *Geranium pratense* var. *stewartianum* 'Elizabeth Yeo'

Rod *Pelargonium* je mimořádně zajímavý mnohotvárností jednotlivých druhů, najdou se zde keře, plazivé rostliny, byliny, geofyty i sukulentní druhy. Zástupce vystavujeme ve skleníku Fata Morgana, ve Světě sukulentů, v sezóně pak v Ornametální zahradě a na záhoně před skleníkem Fata Morgana. Rod *Geranium* patří mezi perspektivní a atraktivní zahradnické rostliny, a to zejména díky odolnosti a přizpůsobivosti mnohých z nich a jejich potenciální využitelnosti jako vhodné rostliny pro nejrůznější problematická stanoviště. V roce 2023 byla sbírka kakostů rozšířena o více než 20 nových odrůd a druhů. K významným patří především botanické druhy *Geranium saxatile*, *G. rectum* a *G. ruprechtii*. U kultivarů se pak jedná zejména o šlechtitelské novinky *G. macrorrhizum* 'Sandy's Smile', *G. × oxonianum* 'Anne-Marie', *G. phaeum* 'Blauwvoet' a rovněž velkokvěté odrůdy 'Matu Vu' a 'Hola Guapa'. Ve sbírce venkovních rostlin jsou zastoupeny i druhy rodu pumpava (*Erodium*), k těm nejvýznamnějším patří *E. petraeum* subsp. *glandulosum*, *E. amanum* a *E. chrysanthum*, všechny zajímavé i svou značnou odolností vůči suchu.

Kapradiny

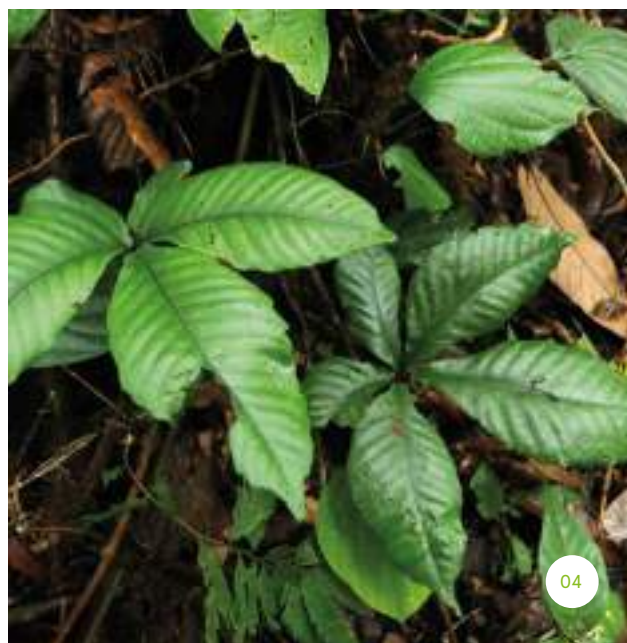
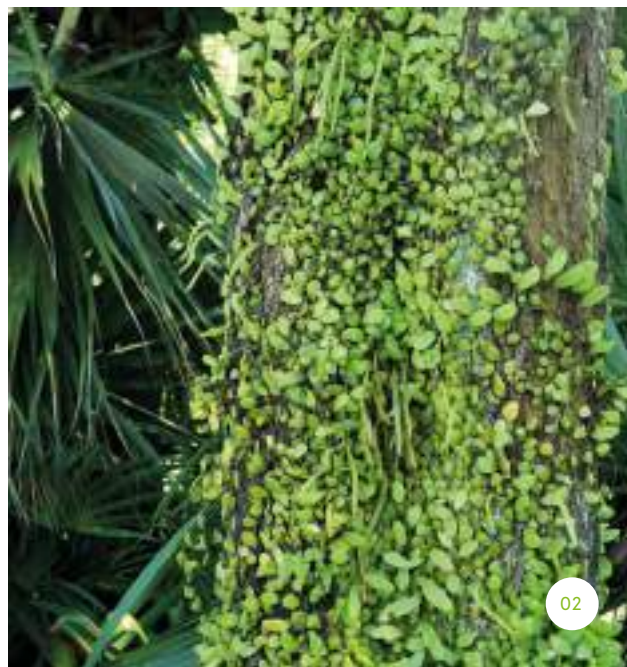
Ferns

Kolekce kaprad'orostů zahrnuje různé skupiny výtrusných rostlin, tedy nejen kapradiny, ale i plavuně, vranečky, šídlatky a přesličky. Tyto rostliny jsou rozšířeny po celém světě, od rovníku po území za polárním kruhem a od polopouští po vlhké tropy a vysoké hory. Najdeme je na souši, pod vodou i ve vzduchu jako epifytně rostoucí, žijí na suchých skalách i ve vodopádech. Během roku 2023 jsme získali zejména hodně cenných druhů z jižní Asie.

Our pteridophyte collection includes various groups of cryptogams, i.e. not only ferns but also lycophytes, spikemosses, quillworts and horsetails. These plants grow all over the world, from the Equator to the Arctic Circle and from semi-deserts to humid tropics and high mountains. They can be found on land, in water, epiphytically on trees, living on dry rocks and in waterfalls. During 2023, we acquired many worthy species, mostly from Southern Asia.

-
- 01 | Jedlé výhonky různých kapradin na trhu ve městě Kuching na Borneu
 - 02 | Drobná epifytní kapradina *Lemmaphyllum microphyllum* vytváří velké porosty
 - 03 | Mladé listy kapradin jsou na Borneu běžnou potravinou
 - 04 | Kapradina *Christensenia aesculifolia* patří k nejpozoruhodnějším kapradinám, její listy připomínají jírovec maďal
 - 05 | *Christensenia aesculifolia* v podrostu lesa na západě Bornea
-

Naše sbírka kapradorostů obsahuje více než 500 taxonů, zahrnuje druhy tropické, subtropické i rostliny z mírného pásu. Pěstujeme zástupce ze všech 13 řádů výtrusných rostlin, takže kolekce pokrývá evoluční pestrost skupiny. Kvalitní je soubor čínských kapradin, kde jsme některé rostliny dourčili. V roce 2023 se podařilo získat hodně rostlin z Bornea, nejcennější přírůstek je archaický druh *Christensenia aesculifolia* a vícero zajímavých druhů blánatcovitých kapradin s velmi tenkými listy. Máme i nové druhy šídlatek. Nejvýznamnější událostí roku je navázání spolupráce s výzkumníky z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Masarykovy univerzity v Brně pod vedením RNDr. Libora Ekrta při jejich studiích velikostí genomu napříč výtrusnými rostlinami. Zahájili jsme také přípravy na výsadby kapradin do expozice Kouzla evoluce a první rostliny z této kolekce jsou již vysazené v jezírku a jeho okolí. Pro rozvoj sbírky je zásadní činnost laboratoře, kde se množí a udržují choulostivé druhy.

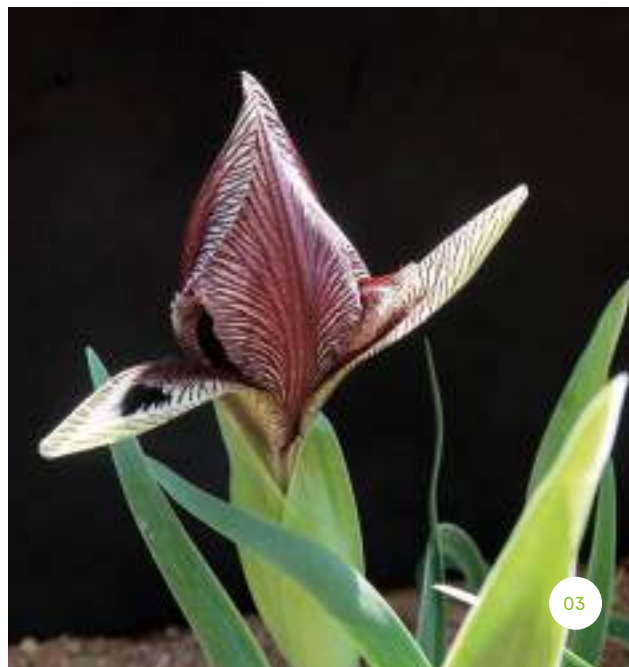
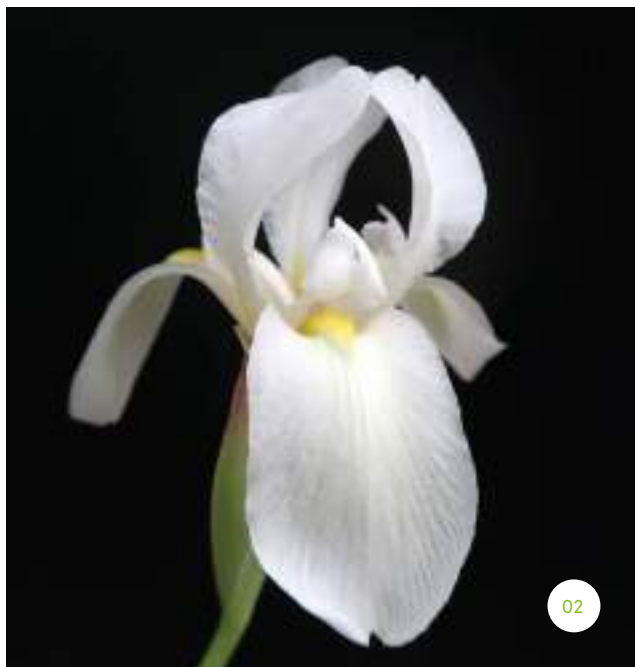

Kosatce

Irises

Kolekce kosatců patří díky své atraktivitě k návštěvníky oblíbeným sbírkám zahrady a taktéž je pro svůj rozsah a kvalitu po právu řazena k evropským špičkám. Sbíрка představuje více než 120 taxonů a 700 kultivarů kosatců zastoupené ve všech skupinách rodu. V roce 2023 přibyly zajímavé přírůstky získané během botanické expedice po Jižní Koreji a též další položky díky mezinárodní výměně semen Index seminum. Pestrá kolekce zahradních kosatců byla přesázena do zázemí zahrady, neboť se plánuje výstavba nového iridária. Naopak sibiřské kosatce se vrátily zpět do Ornametální zahrady k nově vybudovaným vodním plochám.

The attractive collection of irises is extremely popular among the visitors, and its size and quality make it one of the best collections of Europe. It consists of over 120 taxa and approximately 700 cultivars of all groups of the family. In 2023, we obtained interesting specimen during the botanical expedition in South Korea, and others thanks to the international seed exchange Index seminum. A diverse collection of garden irises was replanted in the technical areas as we plan to build the new dedicated exhibition area. On the other hand, Siberian irises returned to the Ornamental Garden towards the newly built water areas.

01 | Expozice kosatců v Horní zahradě

02 | Kosatec *Iris hoogiana* 'Alba' ze sekce *Regelia*

03 | Vzácný kosatec *Iris lineolata* ze sekce *Oncocyclus*

04 | Vzácný kosatec *Iris meda* ze sekce *Oncocyclus*

05 | Kosatec *Iris barbata elatior* 'Superstition', vyšlechtěný v 70. letech, je jedním z nejtmašších kultivarů

Kosatce se v botanické zahradě pěstují již od roku 1972, patří tak k našim nejstarším, tradičním sbírkám. Stěžejní částí kolekce jsou tzv. zahradní kosatce s kartáčky – neboli bradaté kosatce, které jsou představeny odrůdami snad všech možných barev i tvarů květů či výškových kategorií. Významnou skupinu představují sibiřské kosatce, vodní kosatce a kosatce skupiny *Spuria*. Většina kultivarů pochází ze světového šlechtění, avšak najdeme zde i několik zástupců šlechtění českého. Zajímavostí jsou arilové kosatce, kam řadíme rostliny sekce *Regelia* a velice vzácné kosatce sekce *Oncocyclus*. Původní druhy kosatců jsou k vidění převážně v geograficky zaměřených expozicích. V roce 2023 opět proběhlo v rámci kosatcové společnosti MEIS hodnocení nových odrůd kosatců v Průhonické botanické zahradě na Chotobuzi.

Listnaté dřeviny

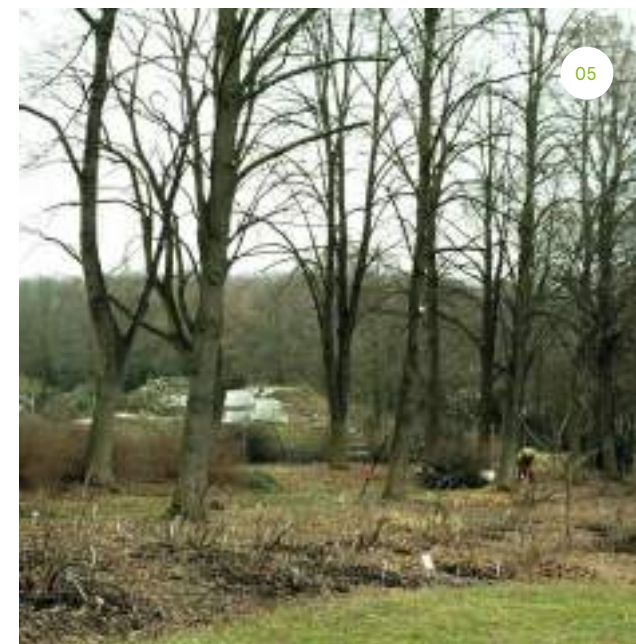
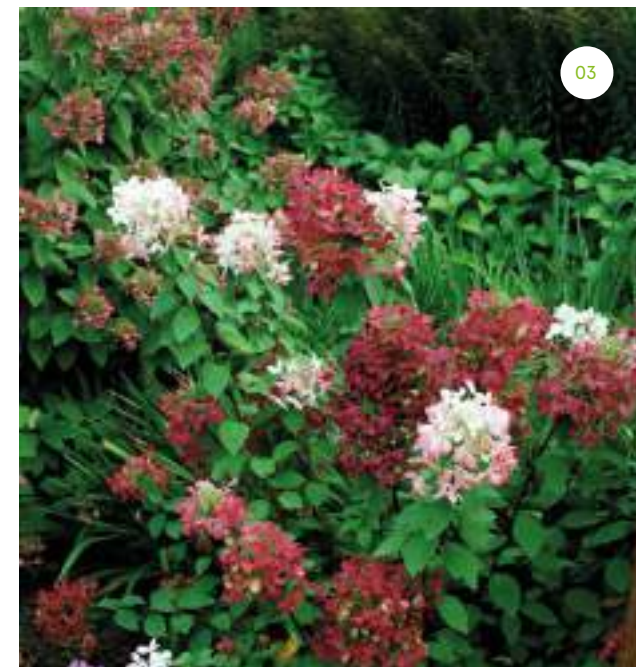
Deciduous Woody Plants

Sbírka listnatých stromů a keřů zažila v roce 2023 dynamický růst především díky nově vznikajícím expozicím. Listnaté dřeviny se v časně letních měsících mnohem lépe vyrovnaly se suchem než v uplynulých letech. Přesto byl počátek tohoto období pro ně kritický. Při vysokých teplotách na přelomu června a července docházelo k pozastavení růstu a u některých rodů (*Acer*, *Tilia*, *Betula*) i k propadu listů vlivem vysokých teplot. Při obzvláště vysokých letních teplotách byl viditelný deficit při hospodaření s vodou, a to i přes opětovnou a pravidelnou závlivku.

The growth of the collection of deciduous trees and shrubs was rather dynamic in 2023, mainly due to the new exhibitions. In the early summer, deciduous trees coped much better with the drought than in recent years. In spite of that, the beginning of this period was still critical for them. High temperatures in late June and early July stopped their growth and the leaves of certain genera (*Acer*, *Tilia*, *Betula*) dropped. During particularly high summer temperatures, a deficit in water management was evident, despite repeated and regular watering.

-
- 01 | Ošetření lipové aleje arboristou pomocí lanové techniky. Každý rok se snažíme dbát na bezpečnost návštěvníků a stromy prověřujeme a v případě nutnosti necháme přejistit
 - 02 | Hortenzie latnatá (*Hydrangea arborescens* 'Baby Lace')
 - 03 | Jeden z nejčervenějších kultivarů hortenzie latnaté (*Hydrangea paniculata* 'Diamant Rouge')
 - 04 | Kultivar hortenzie velkolisté (*Hydrangea macrophylla* 'Magical Noblesse')
 - 05 | Lipová alej na Horní zahradě ošetřená arboristy
-

Mezi významné přírůstky patří doplnění sbírky asijské skupiny hortenzií a jejich japonských kultivarů. Po dopěstování obohatí Japonskou zahradu. Za všechny lze uvést kultivar hortenzie pilovité, *Hydrangea serrata* 'Kiyosumi'. Pro vznikající expozici Japonských mlžných lesů byly získány ze spřátelených institucí japonské druhy dřevin s původy. Především se jedná o vzrostlé exempláře břízy tmavé (*Betula grossa*), javoru malokvětého (*Acer micranthum*), javoru nikkoského (*Acer nikoense*) nebo korkovníku japonského (*Phellodendron japonicum*). Velmi dobře probíhá převod výsevu vřesu obecného z laboratorních podmínek do skleníkové kultury. Cílem je vypěstované rostliny otužit a vysadit v příštích letech do venkovních expozic. V měsíci lednu došlo k prověření a ošetření lipové aleje v Horní zahradě arboristickou firmou. Byla provedena obvodová redukce koruny, vyvětvení spodních pater větví a u některých exemplářů instalace dynamické vazby.

Myrmekofytní rostliny

Myrmecophytes

Rostliny žijící v symbióze s mravenci představují nesourodou skupinu, jejímž pojičkem je to, že nabízejí úkryt a případně i potravu tomuto hmyzu. Ten je na oplátku chrání a také vyživuje svým trusem. Mezi myrmekofyty se řadí zhruba 700 druhů rostlin ve více než 150 rodech a jejich rozšíření zahrnuje tropické až subtropické oblasti na většině kontinentů. Do sbírky jsme v roce 2023 nezískali žádné nové rostliny. Pro prezentaci této skupiny rostlin jsme nově pořídili vitrínu, kterou osadíme nejvýznamnějšími zástupci a umístíme do expozice ve skleníku Fata Morgana.

Myrmecophytes are a diverse group of plants from different families that provide dwelling and sometimes also food to ants. Ants in turn protect them and their excrements provide nourishment for the plants. Myrmecophytes include about 700 species in more than 150 genera and they can be found on most continents in tropical and subtropical zones. We obtained no new plants for our collection in 2023; instead, we procured a display box for the most important specimens, to be installed in the Fata Morgana Greenhouse.

02

03

04

01 | Národní park Bako na západním pobřeží Bornea se nachází na skalnaté plošině, kde je jen minimum půdy a každodenní déšť vymývá poslední zbytky organické hmoty. Spolupráce s mravenci je proto velmi žádoucí, mravenčí kolonie vyprodukuje nemalé množství trusů a rostlinu neustále „přihnojuje“

02 | Jemná liánka *Dischidia nummularia* nabízí mravencům jen miniaturní úkryty

03 | Epifyty rodu *Myrmecodia* vytváří pozoruhodné stonkové útvary *domatia*, které jsou celé protkané tunýlky a komůrkami, do nichž se stěhují mravenci. Mohou dorůst do velikosti lidské hlavy, a přichycené jen několika kořeny k hladké kůře zdánlivě popírají zákony gravitace

04 | Podobný rod *Hydnophytum* se myrmekodiím podobá, umí však růst i terestricky (na zemi) a některé druhy mohou mít obří kaudex o průměru až půl metru

Nejvýznamnější je kolekce zástupců čeledi mořenovitě (*Rubiaceae*), celkem 72 položek, a kapradin rodu *Lecanopteris*, všech 14 druhů, ostatní skupiny jsou zastoupeny spíše jednotlivci, jako je například myrmekofytní pepřovník *Piper fimbriulatum*, akácie (*Acacia drepanoclada* a *A. cornigera*) a vícero druhů amerického tropického rodu *Tococa*. Naše sbírka patří mezi botanickými zahradami k nejrozsáhlejším ve světovém měřítku. Její historie se datuje z období rozvoje tropických botanických sbírek v zahradě a větší rozmach začíná zhruba od roku 2006. Většina rostlin je v zázemí, pouze několik je vystaveno ve skleníku Fata Morgana.

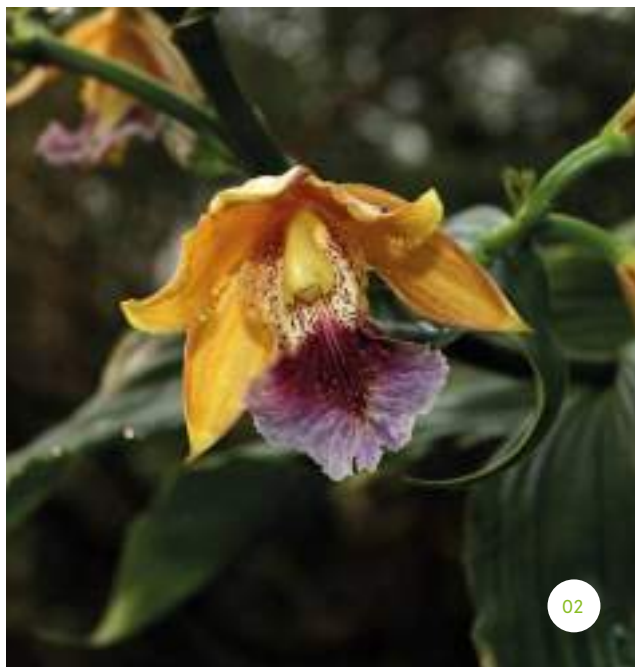

Orchideje

Orchids

Orchideje jsou jednou ze dvou největších čeledí rostlin a vyskytují se na všech kontinentech s výjimkou Antarktidy. V botanické zahradě pěstujeme přes 2000 druhů orchidejí. Nejvíce jsou zastoupené tropické orchideje, ale nechybí ani druhy z chladnějších oblastí včetně takových, které pěstujeme celoročně venku. V roce 2023 přibylo do sbírky několik desítek cenných rostlin z různých skupin orchidejí, například z rodu *Paphiopedilum* či ze skupiny *Pleurothallidinae*, na které probíhá ve spolupráci s dalšími institucemi vědecký výzkum.

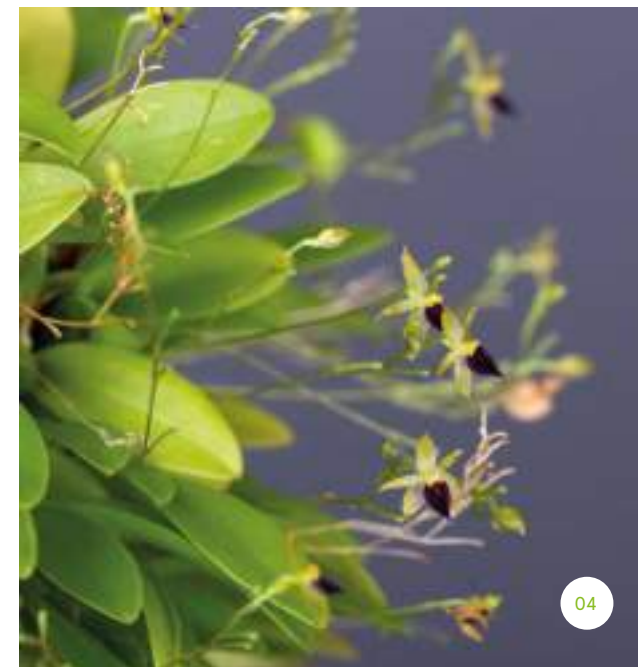
Orchids are one of the two biggest plant families, growing on all continents except Antarctica. Our garden plants over 2,000 orchid species from all over the world and different climatic zones. Most frequent are tropic orchids, but we also have species growing in colder areas, including those grown outdoors throughout the year 2023 saw the acquisition of dozens of worthy specimen of various orchid groups, e.g. the *Paphiopedilum* genus or the *Pleurothallidinae* group, which is a subject of a scientific research in cooperation with other institutions.

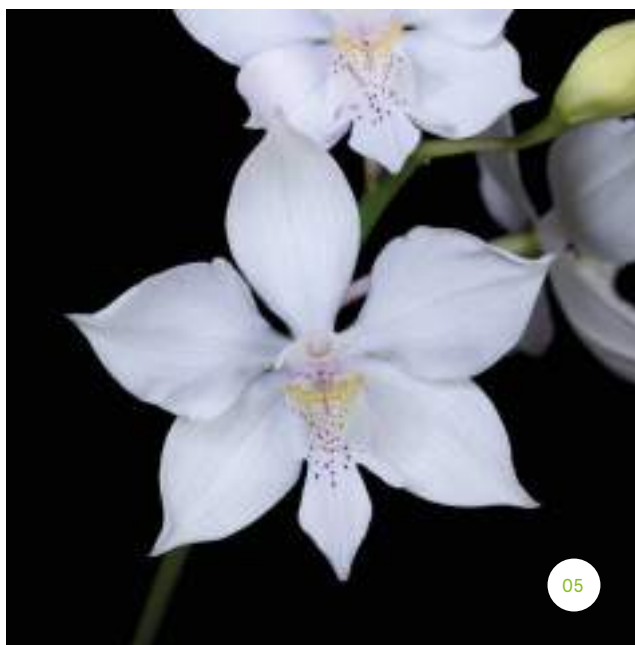
02

03

04

05

01 | *Paphiopedilum kolopakingii* je velice vzácný druh z Bornea
 02 | *Sobralia hirtzii* bohatě vykvetla přímo v expozici skleníku Fata Morgana

03 | *Bulbophyllum prasinoglossum* z Filipín bylo objevené v roce 2018
 04 | *Platystele apoloae* z Ekvádoru má drobné květy
 05 | *Caularthron bicornutum* je jednou z mála myrmekofilních orchidejí

Rok 2023 byl z hlediska pěstování orchidejí v botanické zahradě úspěšný. Vykvetlo několik orchidejí, které jsou ve sbírkách raritami, například zástupci čtyř rodů střevočniců z celkem pěti existujících. Nejvzácnějším z těchto rodů je *Mexipedium*, který byl objeven teprve v roce 1990 a má jediný známý druh. *Paphiopedilum kolopakingii* je přísně chráněný a pomalu rostoucí druh z Bornea s větším množstvím nápadných květů. *Phragmipedium andreetae* má sice menší květy, zato je velice vzácný a vyskytuje se na malém území na pomezí Ekvádoru a Venezuely. Tento druh se podařilo namnožit v laboratoři a semenáče vykvetly poprvé. Za zmínku také stojí poměrně bohaté vykvetení ekvádorské *Sobralia hirtzii* přímo v expozici skleníku Fata Morgana. Jedná se o málo známou orchidej dorůstající velikosti několika metrů. Raritou je také filipínské *Bulbophyllum prasinoglossum* objevené teprve v roce 2018, které má velice drobné květy s nápadně zářivě zelenými částmi. Kvetoucí tropické orchideje celoročně vystavujeme ve skleníku Fata Morgana. Druhy z mírných oblastí lze v době květu spatřit ve venkovních expozicích.

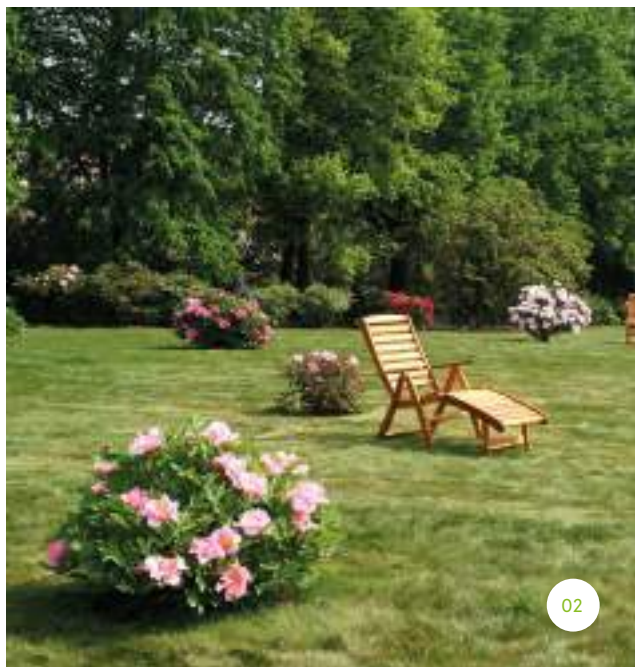

Pivoňky

Peonies

Unikátní sbírka pivoňek se soustřeďuje na návštěvníky velice oblíbené Pivoňkové louce, která je, zejména v době květu pivoňek, vysoce atraktivní a poskytuje prostor nejen k odpočinku, ale i k poznání. Naše kolekce totiž představuje ucelený a rozsáhlý přehled tohoto krásného rodu rostlin. Na expozici je tak možné obdivovat více než 600 dřevitých i bylinných pivoňek. V roce 2023 byla sbírka rozšířena o nové položky získané díky mezinárodní výměně semen Index seminum či darem.

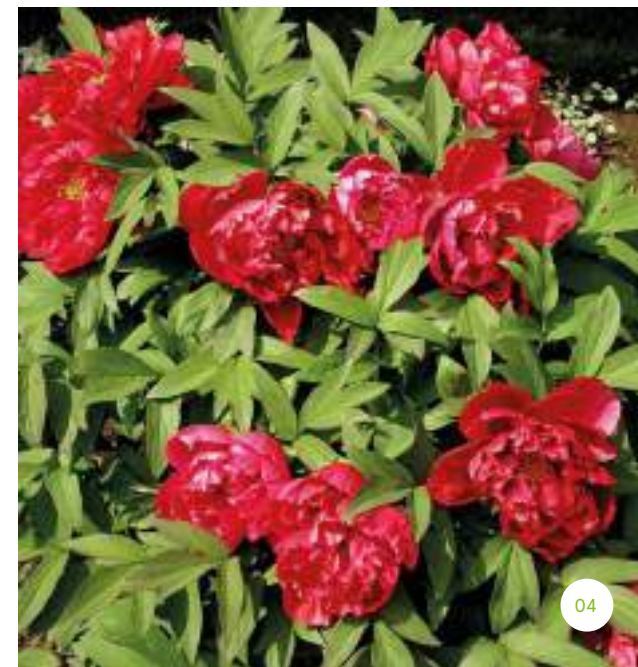
The central point of our unique peony collection is the popular Peony Meadow, highly attractive especially in the blooming period, providing space to relax and learn. That's because our collection provides a comprehensive overview of this beautiful plant genus. Over 600 woody and herbaceous peonies are on display. In 2023, the new additions to the collection included new items acquired through the international seed exchange Index Seminum, or donated.

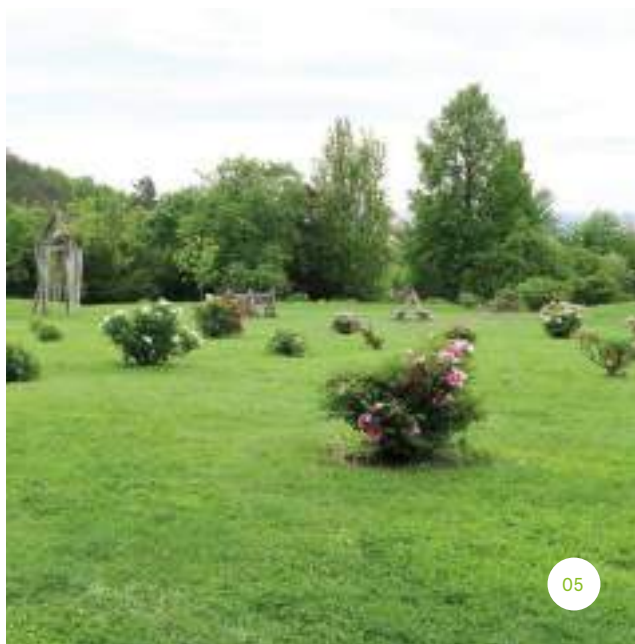
02

03

04

05

- 01 | Pivoňka čínská, *Paeonia lactiflora* 'Carrara' je bylinná pivoňka s květem japonského typu vyšlechtěná v 50. letech
 02 | Pivoňková louka
 03 | *Paeonia* hybr. 'First Arrival' je zástupcem tzv. Itoh hybridů

- 04 | Pivoňka keřovitá, *Paeonia suffruticosa* 'Taiyo' má pěkné tmavě červené poloplňné květy
 05 | Pivoňková louka láká k odpočinku

Na Pivoňkové louce je možné vedle samotných pivoňek vidět i krásnou sbírku magnolií či pestrý sortiment cibulovin, které jsou velice vkusným doplňkem navozující klidovou atmosféru celé expozice. Kolekce pivoňek vznikala postupně od 90. let minulého století, a tak ji už můžeme řadit mezi naše tradiční sbírky. Ve sbírce je zastoupen vedle botanických pivoňek i pestrý sortiment zahradních dřevitých a bylinných pivoňek. Většina zahradních dřevitých pivoňek je zastoupena kultivary pocházející z pivoňky keřovité, dále pak zástupci ze skupiny tzv. Lemoineových hybridů, v neposlední řadě pak vzácnými meziskupinovými (Itoh) hybridy, které jsou návštěvníky pro svoji jedinečnost zvláště ceněny. Sortiment zahradních bylinných pivoňek je představen odrůdami odvozenými převážně od pivoňky čínské, dále pak od pivoňky lékařské, pivoňky úzkolisté a kavkazských žlutokvětých pivoňek.

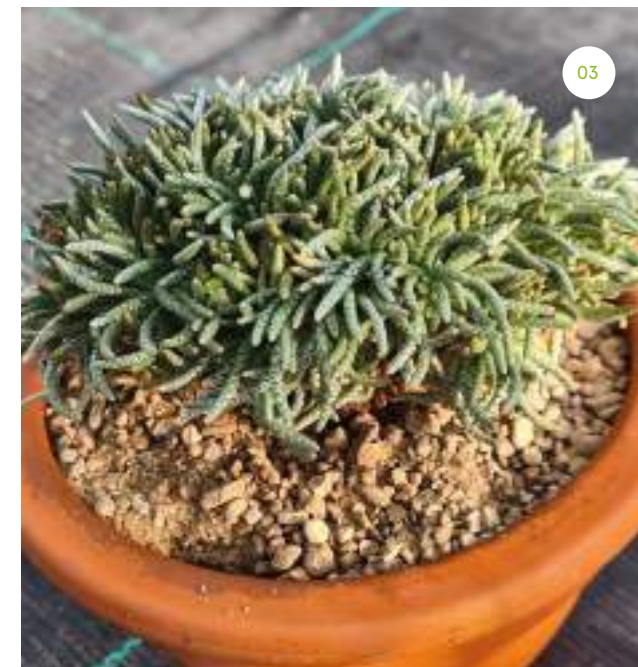
Sukulentní a xerofytní rostliny

Succulent and Xerophytic Plants

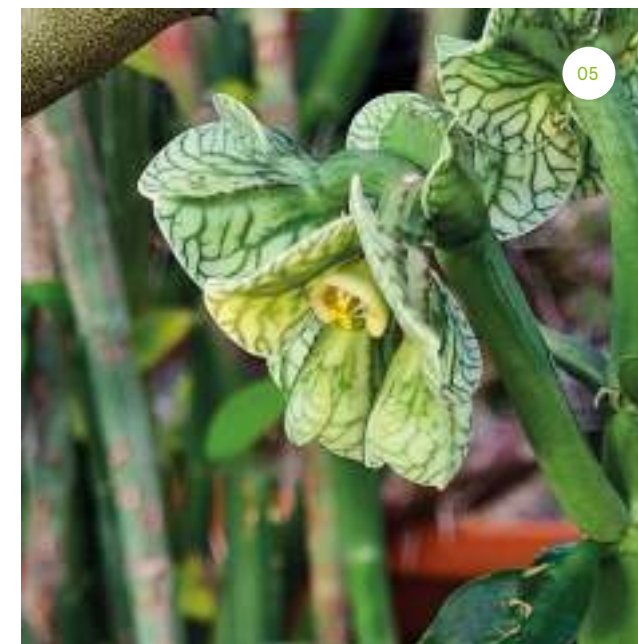
Kolekce sukulentů a xerofytů s vysokým množstvím sběrových položek známého původu patří k prioritním sbírkám Botanické zahrady hl. m. Prahy. Rostliny se uplatňují v expozičních plochách skleníku Fata Morgana a v expozicích Svět sukulentů a Severoamerická polopoušť v Horní zahradě. Sbírky jsou opakovaně prezentovány v rámci větších tematických výstav. V roce 2023 byla kolekce obohacena o téměř 500 položek 220 taxonů, z toho 420 se známým původem.

The collection of succulents and xerophytes contains a large number of plants of known origin, and belongs to the top collections of the Prague Botanical Garden. The plants are displayed in the Fata Morgana Greenhouse and in the World of Succulents and North American Semi-Desert in the Upper Garden. The collections are repeatedly featured in bigger thematic exhibitions. In 2023, we expanded the collection with almost 500 items from 220 taxa, including 420 plants of known origin.

-
- 01 | Naše kolekce rodu *Adromischus* se rozrostla o 350 položek s převážně známým původem díky spolupráci s Plantentuin Meise
- 02 | *Aeonium tabuliforme*, endemický druh z ostrova Tenerife, roste na strmých, relativně vlhkých vulkanických skalách
- 03 | *Anacamperos quinaria* je stejně jako ostatní zástupci rodu chráněný úmluvou CITES. V přírodě roste v jihozápadní Namibii a v jihoafrické provincii Západní Kapsko
- 04 | Největší zástupce rodu *Dorstenia*, *D. gigas*, roste pouze na ostrově Sokotra, ještě vzácnější je forma s vrásčitými listy
- 05 | Další druh chráněný úmluvou CITES, *Euphorbia neokaessneri*, pochází z Demokratické republiky Kongo
-

Ve sbírkách botanické zahrady jsou nejsilněji zastoupeny rostliny z Madagaskaru s mimořádným genofondovým významem. Kolekce obsahuje zhruba 180 rodů ze 41 čeledí. Mezi nimi jsou i xerofytní dřeviny a cibuloviny. V rámci nových položek je významný podíl 80 druhů chráněných podle úmluvy CITES, do Červeného seznamu IUCN je pět druhů zařazeno jako kriticky ohrožené, 10 druhů jako ohrožené a 13 druhů jako zranitelné. Díky spolupráci s botanickými zahradami Palmengarten ve Frankfurtu nad Mohanem, Plantentuin Meise a Zoologickou a botanickou zahradou v Plzni jsme sbírku významně obohatili. Zajímavá je zejména kolekce rodů *Adromischus* a *Gasteria* čítající 350 položek s převážně známým původem. Ze soukromých sbírek jsme obdrželi exempláře rodů *Cylindropuntia* a *Yucca* se známým původem, které obohatily expozici Severoamerická polopoušť.

Užitkové rostliny

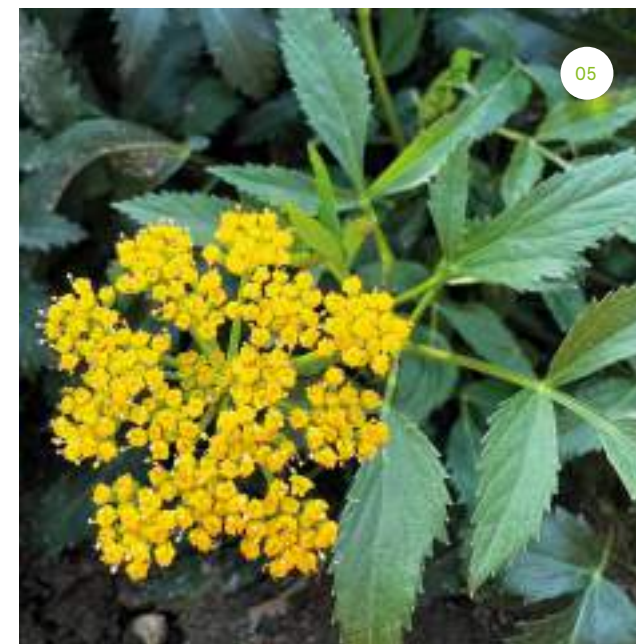
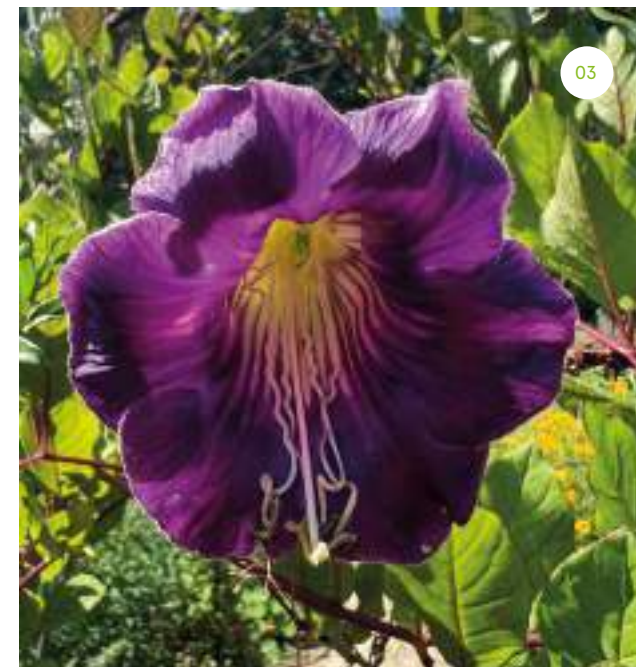
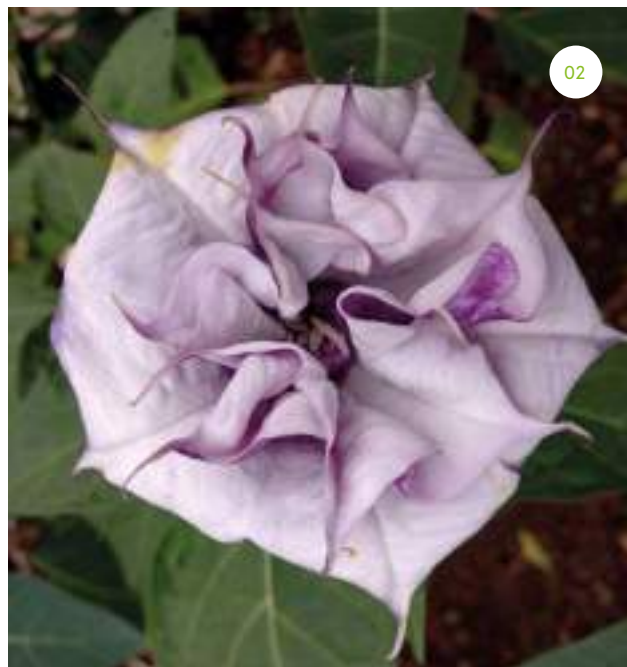
Useful Plants

Užitkové rostliny letos chutnaly po Asii. V roce 2023 se botanická zahrada zaměřila na asijskou flóru, proto i ve sbírce užitkových rostlin jsme toto téma zdůraznili. Ve Fatě Morganě i v Ornametální zahradě byly k užitkovým rostlinám asijského původu doplněny odborné informace. Uskutečnila se i tematická kurátorská provázení a přednáška pro veřejnost zaměřená na asijské užitkové rostliny. Ve venkovních expozicích byly nově prezentovány léčivé rostliny ájurvedy.

In 2023, our useful plants tasted like Asia. The Botanical Garden focused on the Asian flora, and this reflected in the collection of useful plants as well. In Fata Morgana and the Ornamental Garden, expert botanical information were added to the useful plants of Asian origin. We also organized thematic guided tours and a public lecture on Asian useful plants. In the outdoor exhibitions, medicinal plants of Ayurveda were newly presented.

-
- 01 | Expozice Užitékové rostliny Nového světa v Horní zahradě sezónně představuje národní sbírku užitékových rostlin Ameriky
- 02 | Ozdobou mezi jedovatými rostlinami byl kvetoucí durman *Datura metel* 'Ballerina Formula Mixture'
- 03 | Popínavá rostlina *Cobea scandens* má překrásné zvonkovité květy. V Mexiku, odkud pochází, se používá k léčbě kašle
- 04 | Mezi slunečnicemi svou impozantní výškou a velikostí květu vévodil kultivar 'King Kong'
- 05 | Miříkovitá bylina *Zizia aurea* patří mezi méně známé druhy zeleného koření. Pochází ze Severní Ameriky a v našich podmínkách ji lze pěstovat jako trvalku
-

Sbírka užitékových rostlin představuje pestrou kolekci botanicky nepříbuzných rostlin, které spojuje to, že jsou pro člověka hospodářsky nebo spirituálně významné. I proto patří k návštěvnický velmi oblíbené skupině. Od 70. let 20. století se sbírka postupně rozrostla na více než 900 položek, které najdeme v areálu celé zahrady včetně skleníků. Soustředěny jsou do dvou tematických expozičních. Užitékové rostliny mírného pásu jsou trvale vysazeny v Ornametální zahradě. Novinkou roku 2023 byly druhy využívané v indické tradiční medicíně, rozrostla se i kolekce léčivků tradiční čínské medicíny. V expoziční Užitékových rostlin Nového světa v Horní zahradě jsme v roce 2023 ukázali bohatší sortiment ovocných a léčivých druhů, novinkou byly dále např. kukuřice a fazole původem z Peru. Ročnímu zaměření navzdory byla skupina užitékových rostlin Ameriky zařazena mezi botanické Národní sbírky ČR.

Zázvorovité rostliny

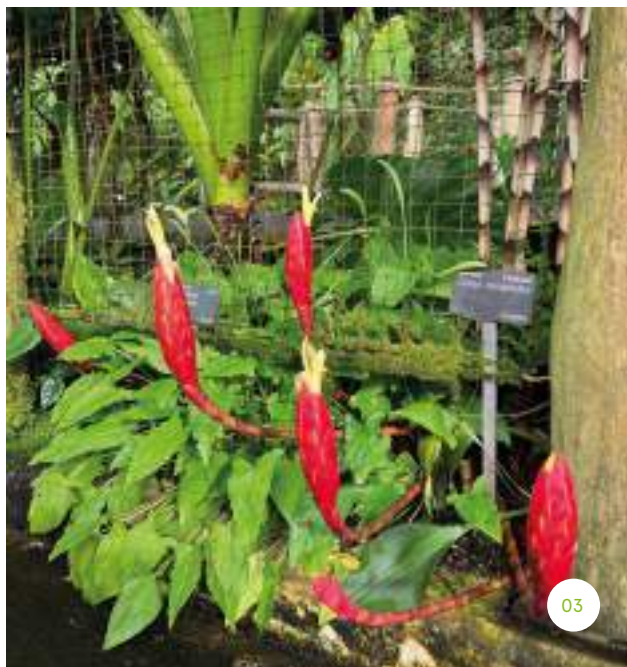
Gingers

Rok 2023 byl pro rozvoj sbírky zázvorovitých (*Zingiberaceae*) zlomový díky pracovní stáži v botanické zahradě v Singapuru. Ta nám umožnila načerpat spoustu důležitých informací týkajících se pěstování a uchování rostlin. Došlo k vzájemné výměně sbírkových položek a při práci v terénu jsme pomohli objevit dva druhy zázvorovitých rostlin po desetiletí nepozorovaných ve volné přírodě. V roce 2023 se kolekce rozšířila o více než 50 položek. Podpořili jsme výsadbu otužilých druhů ve venkovních expozicích zahrady.

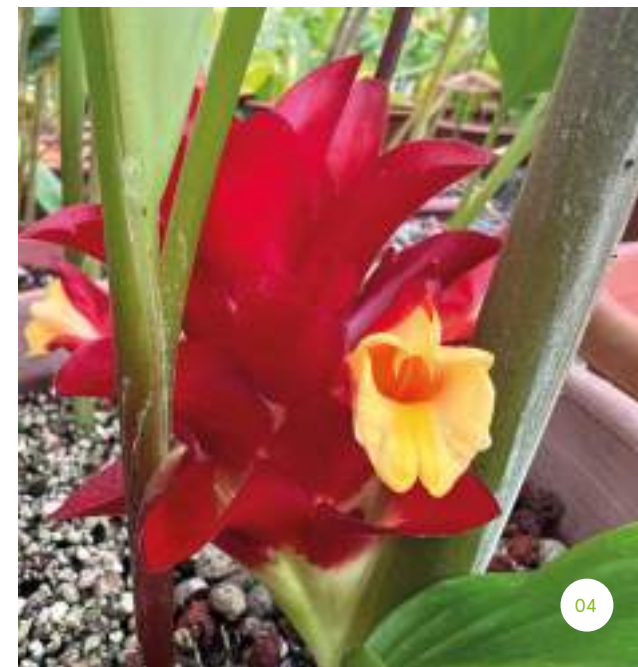
2023 was a turning point for the development of our ginger collection (*Zingiberaceae*), due to the internship at the Singapore Botanic Gardens. We shared the important knowledge regarding plant cultivation and conservation. There was also a mutual exchange of collection items, and during the fieldworks we helped rediscover two species of ginger plants, not observed in the wild for decades. By 2023, the collection expanded with more than 50 items. We also supported the planting of hardy species outdoors.

02

03

04

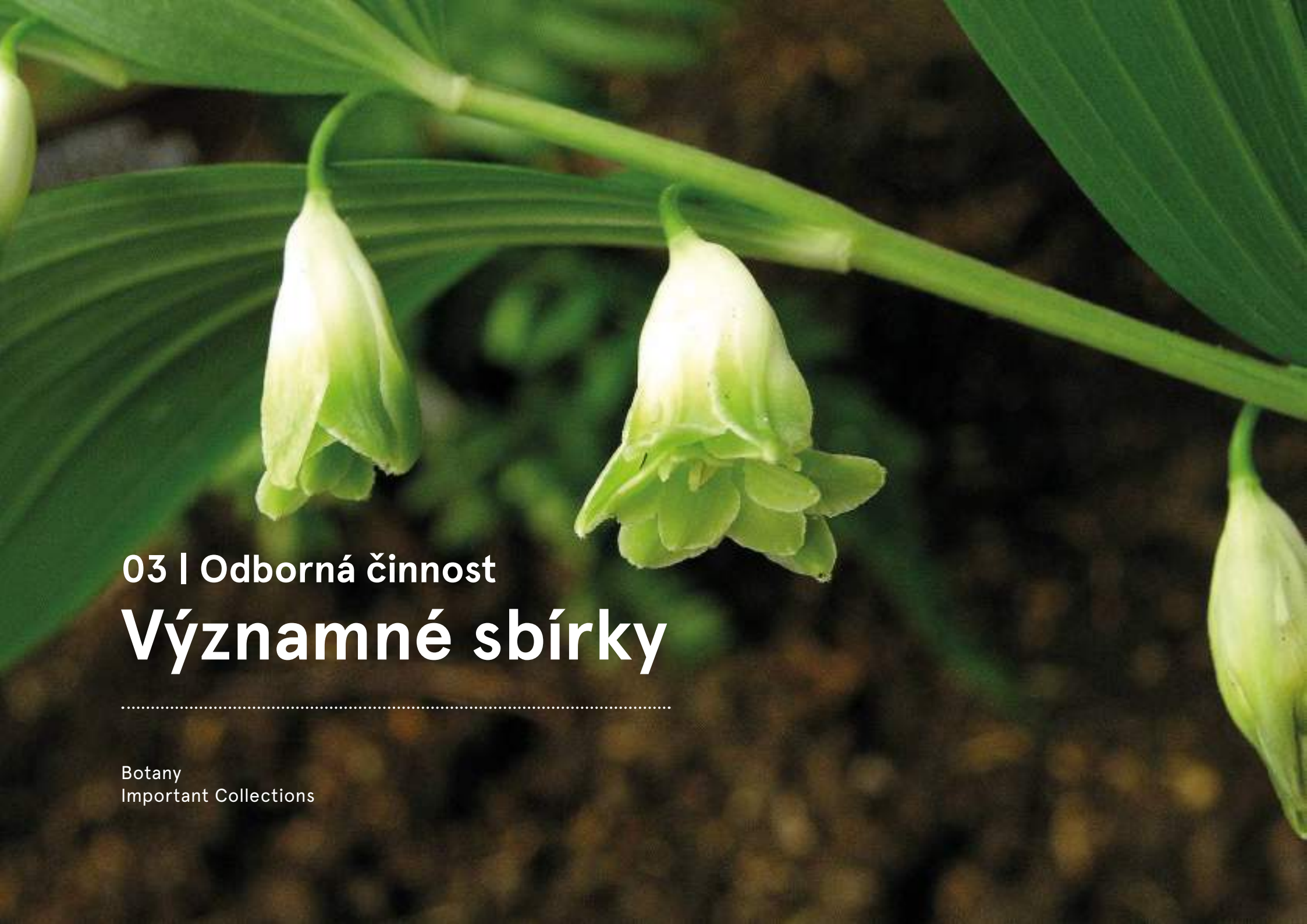

05

- 01 | Drobná zázvorovitá rostlina *Globba leucantha* s výrazně lesklými listy a nápadnou žilnatinou roste na lokalitě v nížinném lese v Singapuru
- 02 | Zázvorovitá rostlina *Etilingera elatior* kvete ve skleníku Fata Morgana téměř po celý rok
- 03 | Kostarický endemit *Costus stenophyllus* pravidelně kvete u tropického jezírka ve Fata Morganě

- 04 | Kurkuma druhu *Curcuma rubrobracteata* má typicky temně červené listeny a kontrastně žluté květy
- 05 | Během praxe v botanické zahradě v Singapuru připadlo nejvíce času na práci v pěstebním zázemí sbírky *Zingiberales*

Sbírka zázvorovitých je největší ve střední Evropě. Hodnotná je zvláště tím, že sestává téměř výhradně z rostlin se známým původem. Zahrnuje i několik tzv. typů, tedy rostlin sbíraných v lokalitách, kde byl druh pro vědu poprvé popsán. Základem kolekce jsou sběry věnované Janou Leong-Škorníčkovou, světově uznávanou specialistkou na zázvorovité. Jedná se především o kurkumy. Velmi cenné jsou expediční sběry z Vietnamu, Thajska, Malajsie a dalších asijských zemí. Na rozvoji sbírky dlouhodobě spolupracujeme s botanickou zahradou v Singapuru. Rostlinný materiál poskytujeme vědeckým týmům z katedry botaniky PřF UK, Národního muzea a Botanického ústavu AV ČR, které se věnují biologii, evoluci a systematice řádu *Zingiberales*. V roce 2023 byly i díky naší sbírce publikovány dva odborné články v impaktovaných zahraničních časopisech věnované fylogenezi kurkum a kostusovitých rostlin.

03 | Odborná činnost
Významné sbírky

Botany
Important Collections

Obsah kapitoly
Contents of the Chapter

Áronovité

Araceae 82 – 83

Begonie

Begonias 84 – 85

Cykasy

Cycads 86 – 87

Hajní rostliny

Forest Plants 88 – 89

Letničky

Annuals 90 – 91

Masožravé rostliny

Carnivorous Plants 92 – 93

Palmy

Palms 94 – 95

Traviny

Grasses 96 – 97

Áronovité

Araceae

Expozice obohatilo v roce 2023 mnoho rodů i druhů áronovitých rostlin. Výměnami, nákupem i darováním jsme získali několik desítek druhů známých rodů *Philodendron*, *Anthurium*, *Monstera*, *Scindapsus* a *Syngonium*, v našich sbírkách však přibyly i nedávno popsané rody *Ooia*, *Bakoa*, *Aridarum*, *Hapaline*, *Colobogynium*, několik druhů rodu *Schismatoglottis* či *Pothos* a další zajímavé a vzácné rostliny. Cenné exempláře pocházejí hlavně od firem Ecuagenera a Borneo Aquatic. Především některé vzrůstnější druhy rodu *Philodendron*, *Monstera*, *Scindapsus* a *Rhaphidophora* už rostou v tropických expozicích skleníku Fata Morgana a obohacují poznání návštěvníkům.

Many genera and species of *Araceae* were added to our collections in 2023. Through exchange, purchases and donations, we acquired dozens of species of popular genera of *Philodendron*, *Anthurium*, *Monstera*, *Scindapsus* and *Syngonium*, but also newly discovered genera of *Ooia*, *Bakoa*, *Aridarum*, *Hapaline*, *Colobogynium*, several species of *Schismatoglottis* or *Pothos* genera, and other rare and interesting plants. Especially the plants from Ecuagenera and Borneo Aquatic are worthy. Some of the taller species of *Philodendron*, *Monstera*, *Scindapsus* and *Rhaphidophora* are already growing in the tropical exhibitions of the Fata Morgana greenhouse, enhancing the knowledge of the visitors.

02

03

04

01 | Expozice chlazeného skleníku v singapurských Gardens by the Bay je osázena mnoha druhy antúrií, filodendronů a dalších atraktivních áronovitých rostlin

02 | Téměř neznámá áronovitá rostlina *Ooia glans* kvete květenstvím s červeným toulcem

03 | Kvetoucí *Ooia glans* na přírodním stanovišti na kopci Gunung Gading na jihovýchodě Bornea

04 | Jeden z velmi vzácných druhů rodu *Pothos* z Bornea má velmi neobvyklé listy. Čekáme, až rozkvetne, abychom mohli určit druh

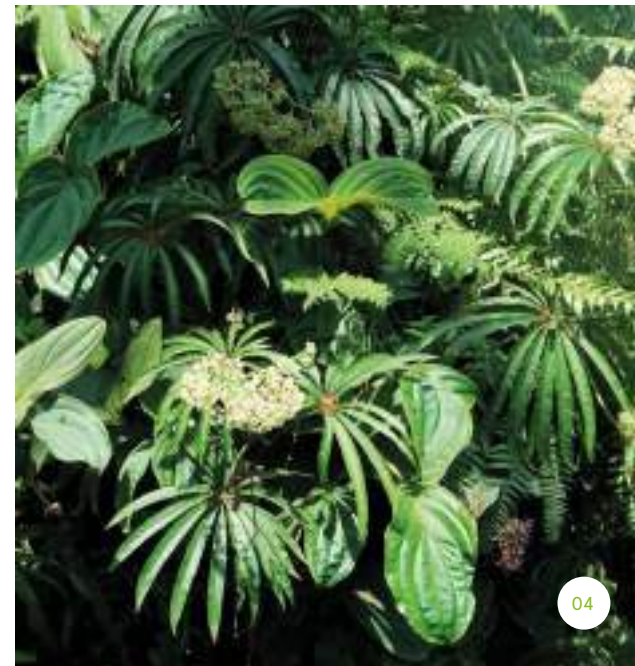
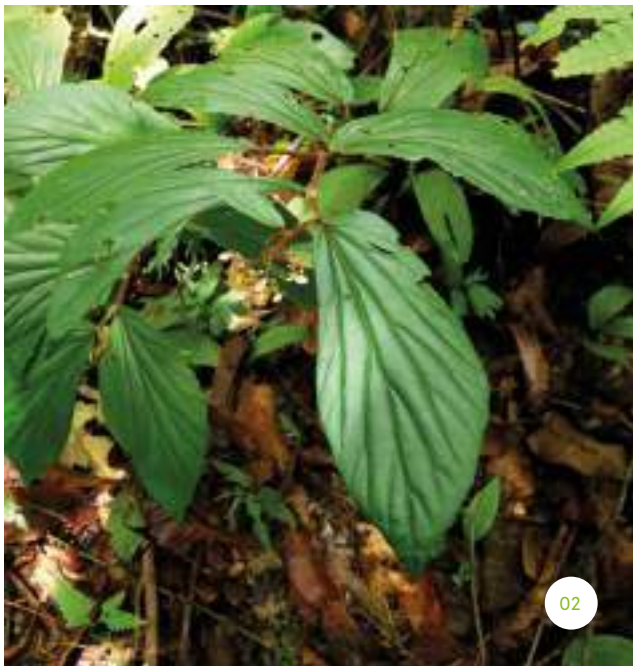
Velmi cennou zkušeností byla cesta do Singapuru, konkrétně do Singapore Botanic Gardens, a následně do provincie Sarawak na Borneu. Možnost vidět rostliny na svých přírodních stanovištích je neocenitelná a přináší spoustu poznatků, jak pěstovat a množit rostliny v kultuře. Navštívili jsme téměř 1000 metrů vysokou horu Gunung Gading, kde roste velmi vzácný druh *Ooia glans* přímo v korytu potoka a dále různé druhy rodu *Amorphophallus*, *Aglaonema*, *Rhaphidophora* a *Schismatoglottis*. Výjimečně cenný les se nachází v okolí obce Semenggoh s klimatem velmi teplé a deštivé nížiny, kde teplota málokdy klesne pod 25 °C. V tomto prostředí jsme se setkali s desítkami druhů áronovitých rostlin.

Begonie

Begonias

Begonie patří k populárním, často pěstovaným rostlinám nejen do interiérů. Bylo vyšlechtěno mnoho kříženců a celých skupin pro použití v záhonech (*Begonia semperflorens* – hybridy) a v nádobách (*Begonia tuberhybrida* a *Begonia rex* – hybridy). Ve sbírkách botanické zahrady evidujeme především tropické druhy. Z chladnomilných druhů se jedná například o čínské rostliny *Begonia grandis*, které vydrží růst trvale venku. Ve sbírkách botanické zahrady je v současné době kolem 230 druhů begonií. Přímo v expozicích pak mohou návštěvníci obdivovat přes 50 druhů. I v roce 2023 do kolekce přibylo několik zajímavých druhů z oblastí Afriky, Asie i amerických tropů.

Begonias are popular, frequently grown plants, not only indoors. Many hybrids and entire groups have been bred for use in beds (*Begonia semperflorens* hybrids) and pots (*Begonia tuberhybrida* and *Begonia rex* hybrids). The collections of the Botanical Gardens feature mainly tropical species. Cold-resistant species include, for example, *Begonia grandis* from China, which can grow outdoors throughout the year. Currently, the collections of the Botanical Garden offer around 230 begonia species, of which 50 are accessible for visitors in the exhibitions. In 2023, we acquired several interesting species from Africa, Asia and the American for our collection.

01 | Výsadba begonií v singapurské zahradě Gardens by the Bay
 02 | Begonie na přírodním stanovišti v lesním podrostu na Borneu
 03 | Listy velmi atraktivního druhu *Begonia variegata* z jižního Vietnamu

04 | Mohutný brazilský druh *Begonia luxurians* má listy velmi podobné listům konopí, není však úplně snadný na pěstování
 05 | Pestrolistý druh *Begonia malachosticta* v Singapuru

Podle posledních vědeckých poznatků bylo platně popsáno přibližně 2000 druhů rodu *Begonia*. Ve sbírkách Botanické zahrady hl. m. Prahy jich pěstujeme kolem 230. V roce 2023 přibyl několik druhů z afrického ostrova São Tomé a z Bornea, které nám darovala botanická zahrada v Plzni. Expozice obohatilo několik druhů z amerických tropů, v chlazeném skleníku *Begonia dietrichiana* a *Begonia luxurians*. V asijské tropické expozici se výborně daří druhu *Begonia rex*, který je známý spíše jako rodič mnoha populárních kříženců, ale jako čistý druh je k vidění vzácně. Vhodné místo našla i *Begonia smaragdina* s namodrale lesklými listy nebo oranžově kvetoucí filipínská *Begonia oxysperma*.

Cennou zkušeností byla návštěva dvou zahrad v Singapuru a výměna zkušeností s pěstováním tropických druhů ve výsadbách pro návštěvníky. Další poznatky o begoniích v přírodě jsme získali v lesích Bornea.

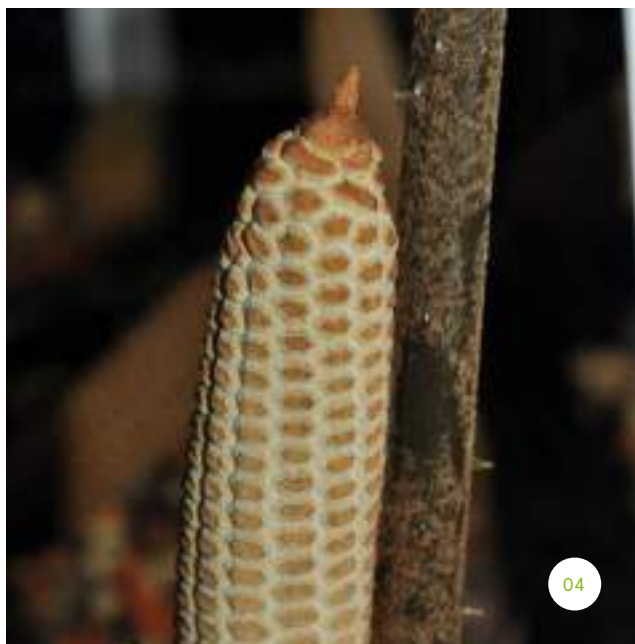
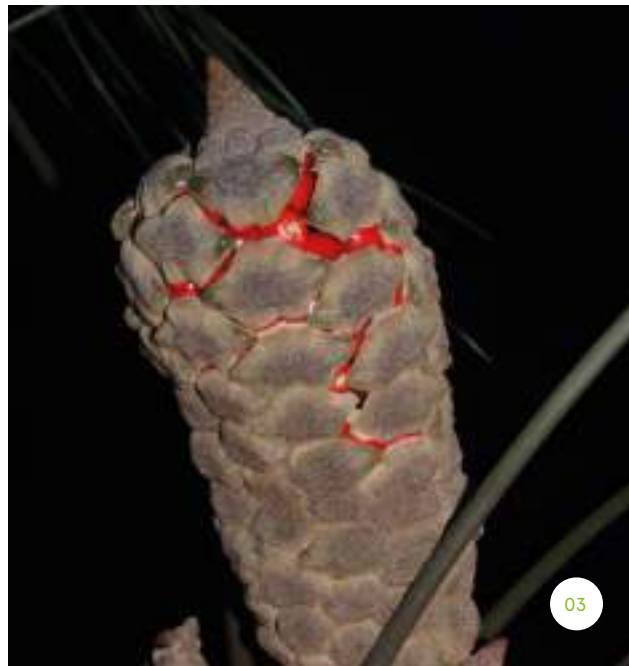
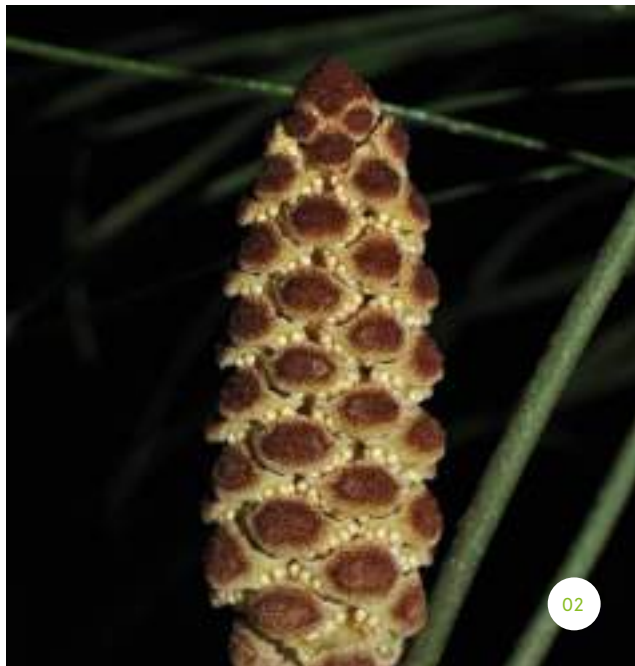
Cykasy

Cycads

Cykasy jsou populární skupina nahosemenných rostlin. Celkem je rozlišováno v 10 rodech přes 300 druhů. Rozšíření je celosvětové, zejména v subtropickém, méně v tropickém pásmu, nerostou pouze v Evropě. V roce 2023 jsme získali vzrostlého jedince nejmenšího druhu rodu *Encephalartos*, a sice *E. delucanus*.

Cycads are a popular group of gymnosperms. In total, there are over 300 species in 10 genera. They can be found all over the world, especially in the subtropics and a bit less in the tropics. The only exception is Europe. In 2023, we acquired a full-grown plant of the smallest species of the *Encephalartos* genus – *E. delucanus*.

-
- 01 | Nové rašící listy filipínského druhu *Cycas wadei*. Tento druh roste pouze na jednom malém ostrůvku Culion a patří ke kriticky ohroženým druhům
 - 02 | Kvetoucí samčí šištice *Zamia stricta*. Druh pochází z ostrova Kuba
 - 03 | Plodná samičí šištice *Zamia stricta*
 - 04 | Samčí šištice *Zamia standleyi*. Druh pochází z nížinných deštných lesů Guatemaly a Hondurasu
 - 05 | Samičí šištice *Zamia standleyi*
-

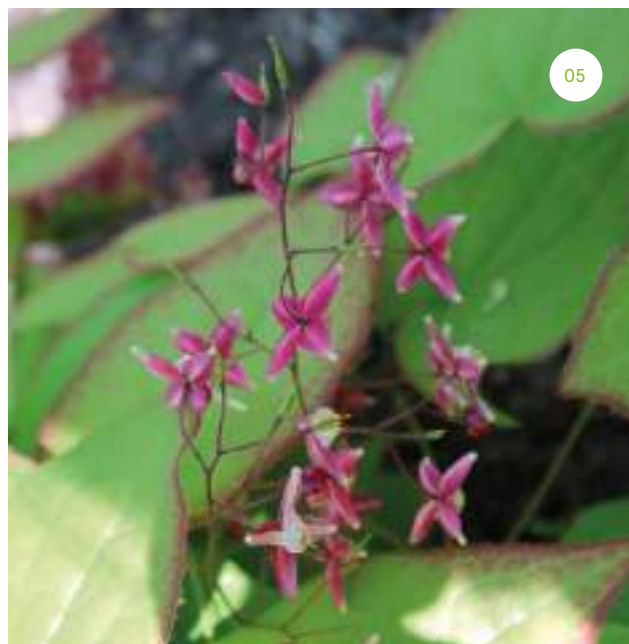
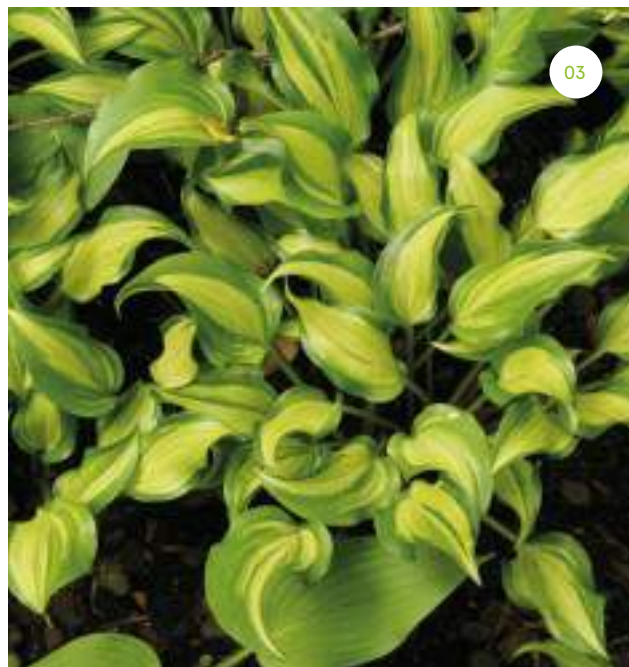
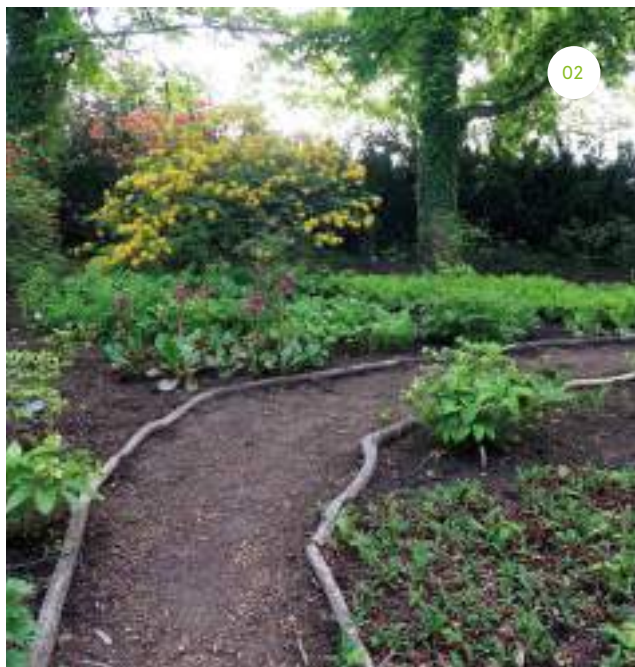
Naše kolekce je velmi kvalitní, řadí se mezi přední v Evropě a má vysokou hodnotu, pěstujeme zástupce všech rodů, celkově 136 druhů. Největší hodnotu má sbírka rodu *Zamia*, která čítá 42 druhů. Některé z nich se nám daří opakovaně množit. Ve dvou nejvyšších kategoriích mezinárodního červeného seznamu IUCN je 47 druhů námi pěstovaných cykasů.

Hajní rostliny

Forest Plants

Hajní rostliny jsou rozmanitou skupinou rostlin, jejichž společným znakem je vyhledávání stinných a vlhčích lokalit. V současnosti sbírka představuje na 2000 rozličných taxonů a kultivarů. V roce 2023 proběhly další výsadby v areálu Les, a to jak v kultivarových záhonech, tak v geograficky zaměřených expozicích. Pokračovala příprava rostlin do plánované expozice Japonských mlžných lesů a nově plánované expozice věnované Jižní Koreji. Sbírkou se rozrostla o vzácné hajní rostliny získané během naší druhé expedice v Jižní Koreji a o položky získané z Indexu seminum.

Forest plants are a diverse group with no close taxonomic classification, but with one common feature – they grow in shaded, sufficiently moist and nutrient-rich habitats. Our collection currently features over 2,000 different taxa and cultivars. In 2023, plantings continued in the Forest area, both in cultivar beds and in geography-centered exhibitions. We continued to prepare the plants for the planned exhibition of Japanese cloudforests, and there's the newly planned exhibition focused on South Korea. We also expanded our collection with rare specimens obtained during the second expedition in Korea, and with items acquired from the Index seminum.

-
- 01 | Expozice hajních rostlin v Horní zahradě
 - 02 | Expozice hajních rostlin v Horní zahradě
 - 03 | *Hosta* neboli bohyška *Hosta* hybr. 'Geisha' je velice populární odrůda nižšího vzrůstu
 - 04 | Čemeřice korsická, *Helleborus argutifolius*, je původem z Korsiky a Sardinie
 - 05 | Škornice červená, *Epimedium* × *rubrum* 'Sweetheart', je skvělá půdopokryvná rostlina stinných zahrad
-

Hajní rostliny, nazývané též hajničky či stínomilné trvalky, zaujmají v naší zahradě pevné postavení, neboť jsou významnou součástí mnohých venkovních expozičních. Převážnou většinu hajniček je možné vidět v rozsáhlých lesních expozičních Horní zahrady a Lesa. Sběrka má v naší zahradě dlouholetou tradici, neboť se zde těmto rostlinám věnujeme již od druhé poloviny 80. let minulého století. Nejvyšší atraktivitu dosahují hajničky v jarních měsících, kdy většina z nich kvete. Expozice s nimi jsou však nádherné i nadále díky mnohým později kvetoucím hajničkám, případně rostlinám okrasným zajímavými listy či plody. Navíc expoziční celkově poskytují příjemný stín a mikroklima, což dokážou návštěvníci ocenit zejména v horkých letních dnech. Z pestrého a zajímavého sortimentu není snadné vybrat ty nejkrásnější, ale jistě zaujmou například čemeřice, sasanky, hosty, škornice, pomněnkovce či kokoříky.

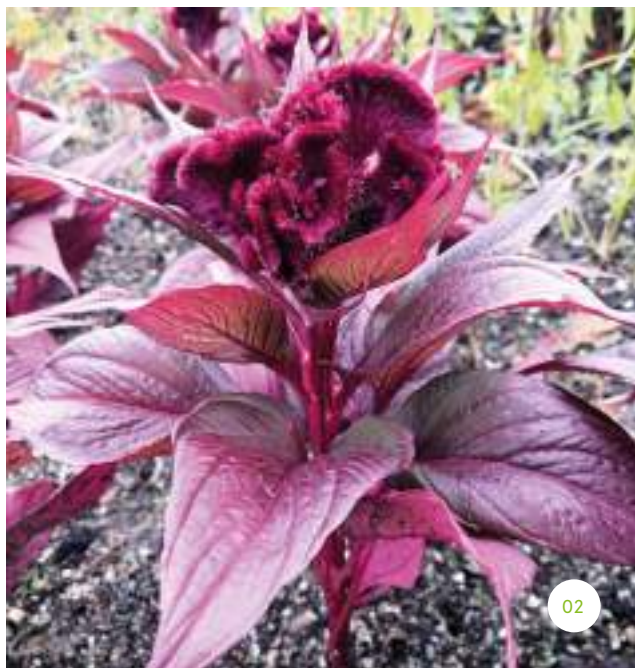
Letničky

Annuals

Kolekce letniček se podle způsobu množení skládá ze dvou skupin rostlin. Generativně množené odrůdy, které i přes jejich pěstitelskou náročnost každoročně vysazujeme ve 400 taxonů, se v roce 2023 staly Národní sbírkou letniček. Dokládá to naši snahu udržet co nejširší sortiment odrůd, zejména těch českých, které se téměř vytratily z komerční nabídky. Vegetativně množené letničky zahrnují především pelargonie, africké kopřivy a teplomilné šalvěje. Komplexně zastoupené rody *Pelargonium* a *Salvia* byly rovněž prohlášeny národními sbírkami.

Based on the type of reproduction, our annuals collection consists of two groups of plants. Generatively reproduced varieties, of which we plant 400 taxa every year despite the difficult cultivation, became the National Collection of Annuals in 2023. This is a testimony to our effort to maintain the widest possible range of varieties, especially Czech ones, which have all but disappeared from the commercial offer. Vegetatively reproduced annuals include mainly pelargonium, african nettles and warmth-loving sages. The comprehensive sets of *Pelargonium* and *Salvia* were also declared national collections.

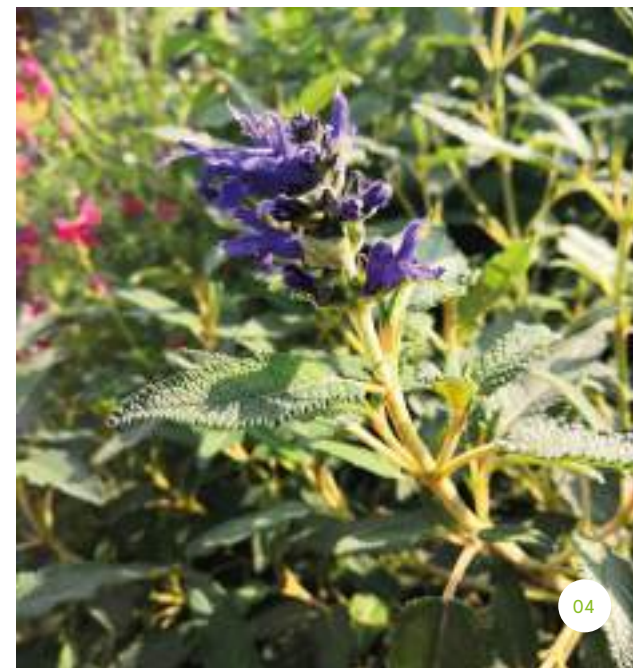

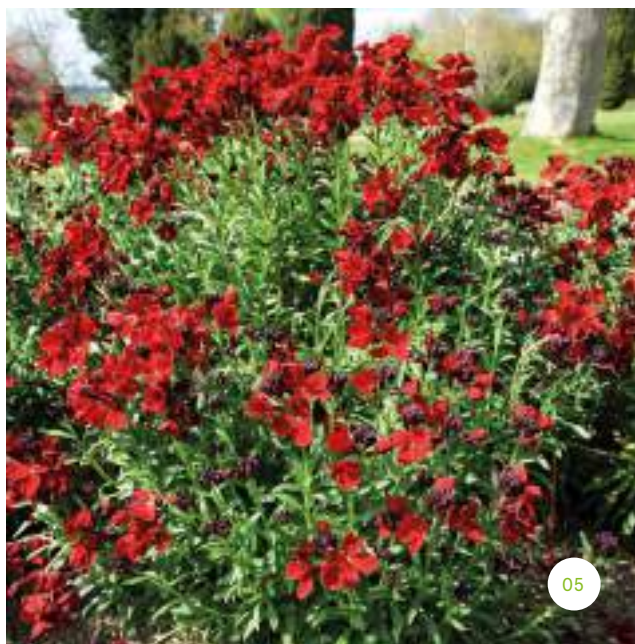
02

03

04

05

- 01 | Nad všechny rostliny ozdobné listem vynikají africké kopřivy, jako např. *Solenostemon* 'Wizard Scarlet', které zažívají pěstitelský boom
- 02 | Nevadlec hřebenitý, *Celosia argentea* forma *cristata* 'Dracula', se pyšní nejen tmavou barvou, ale především tzv. fascií, hřebenovitě deformovaným květenstvím
- 03 | Máloloktá květina se může pochlubit neobvyklou korálovou barvou, jako má tato velkokvětá odrůda ostálky *Zinnia* 'Giant Coral'

- 04 | K vzácnějším druhům teplomilných šalvějí v naší kolekci patří jihoamerická *Salvia corrugata* s intenzivní modrou barvou květů
- 05 | Brukvovitý cheir vonný, *Cheiranthus x cheiri* 'Vulcan', s drobnými, ale četnými květy se dříve pěstoval mnohem hojněji jako typická dvouletka

Semeny množené letničky a dvouletky se představují na záhonu o rozloze přibližně 700 m² uprostřed Ornametální zahrady. V rámci Asijského roku jsme v sortimentu letniček zdůraznili zejména druhy z tohoto území, jako je astra čínská, *Callistephus chinensis*, hvozdík čínský, *Dianthus chinensis*, nevadlec *Celosia*, torénie *Torenia* či neobvyklá tráva slzovka obecná, *Coix lacryma-jobi*.

I vegetativně množeným letničkám, zahradnický označovaným jako balkonovky, patří nejatraktivnější místa botanické zahrady, která zkrášlují vysazené v dekorativních nádobách. Balkonové rostliny představuje 70 odrůd afrických kopřiv *Solenostemon* a 50 odrůd teplomilných šalvějí, které jsme obohatili o čtyři atraktivní novinky. Součástí je rovněž kolekce muškátů čítající 200 odrůd, do které jsme pořídili dvě další odrůdy ze starodávné skupiny Unique na desáté muškátové burze pořádané ve spolupráci se členy Specializované základní organizace Českého zahrádkářského svazu Pelargonie.

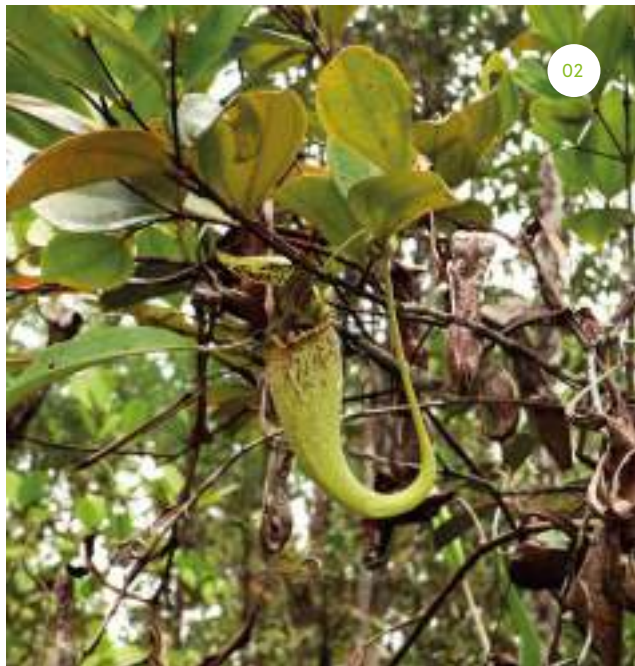
Masožravé rostliny

Carnivorous Plants

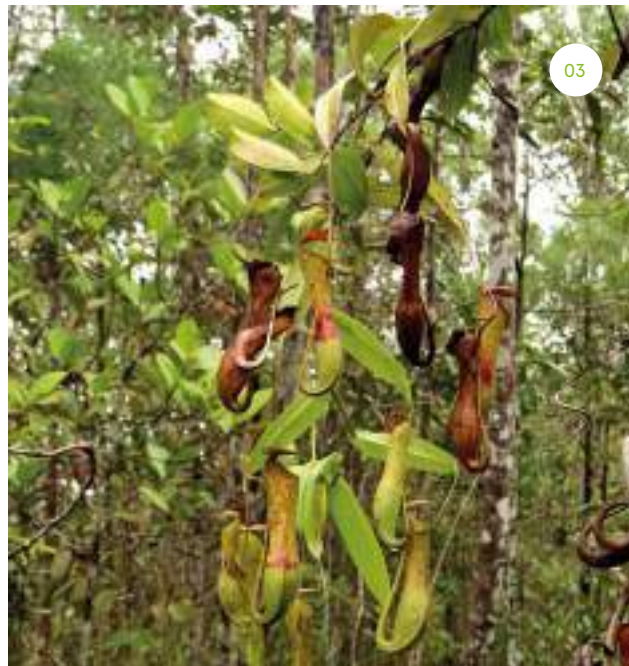
Masožravost znamená schopnost rostliny přilákat, polapit a strávit živočišnou kořist. Mezi masožravé rostliny se řadí druhy z 11 čeledí v 17 rodech, celkem zhruba 700 druhů. V roce 2023 jsme získali mnoho nových druhů tučnic a bublinek, ale i několik druhů láčkovek a rosnatek. Do skleníku Fata Morgana se podařilo úspěšně vysadit další druhy heliamfor, které tam i kvetou. K velmi cenným přírůstkům patří například jihoafrická *Drosera ramentacea* darovaná z Palmengarten ve Frankfurtu nad Mohanem.

Carnivory in plants refers to their ability to attract, capture and digest animal prey. Carnivorous plants include approximately 700 species from 11 families in 17 genera, about 700 species altogether. In 2023, we acquired numerous new species of butterworts and bladderworts, and also several species of tropical pitcher plants (*Nepenthes*) and sundews. More species of heliamphoras were successfully planted in the Fata Morgana greenhouse, they even bloom. Very valuable additions include, for example, the South African *Drosera ramentacea* donated from the Palmengarten in Frankfurt am Main, Germany.

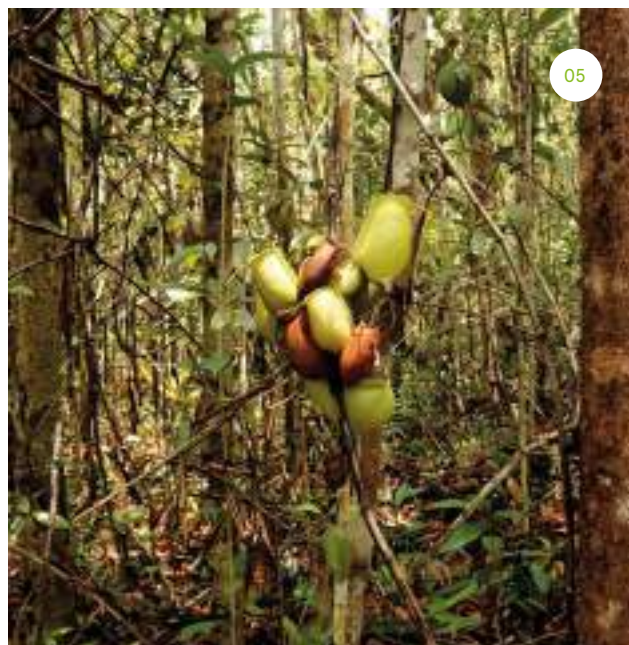
02

03

04

05

-
- 01 | Spodní kulaté pasti láčkovky *Nepenthes ampullaria* jsou rozložené na zemi kolem báze rostliny
 - 02 | Horní past *Nepenthes rafflesiana* na Borneu
 - 03 | Horní pasti láčkovek slouží nejen k lapání kořisti, ale i k pevnému uchycení. Mladý list otočí úponku několikrát kolem větvíčky a poté teprve vytvoří past
 - 04 | Spodní past *Nepenthes rafflesiana* leží na zemi. Tvarem i barvou se spodní a horní pasti dosti liší, spodní bývají mohutnější, těžší a barevnější
 - 05 | Shluk horních pastí *Nepenthes ampullaria* působí spíše legračně než hroživě
-

Masožravé rostliny se vyskytují po celém světě, zejména tam, kde je v půdě nedostatek živin, typické jsou vlhké bílé písky, rašeliniště a hodně deštivá místa, na nichž jsou živiny z půdy vyplavovány. Oblastmi s vysokým druhovým bohatstvím jsou Austrálie, Mexiko, jihovýchodní Asie, jihovýchod USA a pro tučnice i Evropa. V zahradě je sbírka masožravých rostlin udržována dlouhodobě ve vysoké kvalitě. Pěstujeme zástupce téměř všech rodů, celkem přes 300 druhů, tedy skoro polovinu druhového bohatství. Významné jsou kolekce rodů špirlice (*Sarracenia*), tučnice (*Pinguicula*), bublinatka (*Utricularia*), genlisea (*Genlisea*) a nížinné láčkovky (*Nepenthes*). Kvalitní je i kolekce rodu heliamfora (*Heliamphora*), kde u většiny druhů máme již silné, kvetoucí jedince. Výrazně posílila kolekce bublinatek díky aktivitě zahradníka botanické zahrady Martina Spousty.

Palmy

Palms

Palmy zahrnují 181 rodů a více než 2600 druhů. Jsou rozšířené v tropech a subtropích celého světa. Jejich rozmanitost jde od mohutných druhů po drobné podrostové, na které zaměřujeme pozornost. V botanické zahradě jsou palmy důležitou skupinou ve skleníku Fata Morgana a součástí mobilní zeleně. Naše kolekce přibližně stovky rodů patří v evropském měřítku mezi nejrozsáhlejší. V roce 2023 nepříbyly nové druhy, ale vysadili jsme *Sabal minor* a *Rhapidophyllum hystrix* volně do americké části lesa.

There are 181 genera and more than 2600 species of palms, widespread in the tropics and subtropics around the world. Their diversity ranges from massive trees to small undergrowth species, which we focus on. In the Botanical Garden, palms are an important part of the Fata Morgana Greenhouse, and also of the mobile greenery. Our collection of approximately one hundred genera belongs to the largest in Europe. No new species arrived in 2023, but we planted *Sabal minor* and *Rhapidophyllum hystrix* to grow freely in the American part of the Forest.

01 | Vyhlídky v singapurské zahradě Gardens by the Bay umožňují pohled do korun palm. Zvlášť krásné listy tvoří stříbrná forma *Copernicia baileyana*

02 | Jedna z nejkrásnějších palm Bornea má téměř nevyslovitelné jméno *Johannesteijsmannia altifrons* podle svého holandského objevitele

03 | *Pinanga rupestris* patří k nejvzácnějším rostlinám světa. Roste pouze na jediném skalním útesu na západě Bornea
04 | Mladé listy podrostové palmy *Pinanga crassipes* jsou výrazně skvrnitě, později zezelenají

Historie sbírky sahá do období založení skleníku Fata Morgana. Za tu dobu už bylo nutné některé palmy pokácet či předat do jiných zahrad, ale rozsah sbírky zůstává značný. Z Palmengarten ve Frankfurtu nad Mohanem jsme znovu získali palmu *Pelagodoxa henryana*, kterou jsme museli ve skleníku odstranit, protože dorostla až do stropu. Novou dáme na místo, kde bude mít více prostoru. Kvetla betelová palma *Areca catechu* a vytvořila i betelový oříšek. Kvetla též drobná *Arenga hookeriana* s bizarně roztřepeným okrajem jinak celistvého listu a vytvořila další vzrostlý vrchol, takže je snad ve skleníku již stabilizovaná. V horské části skleníkové expozice se výborně rozrůstá vosková palma *Ceroxylon alpinum*.

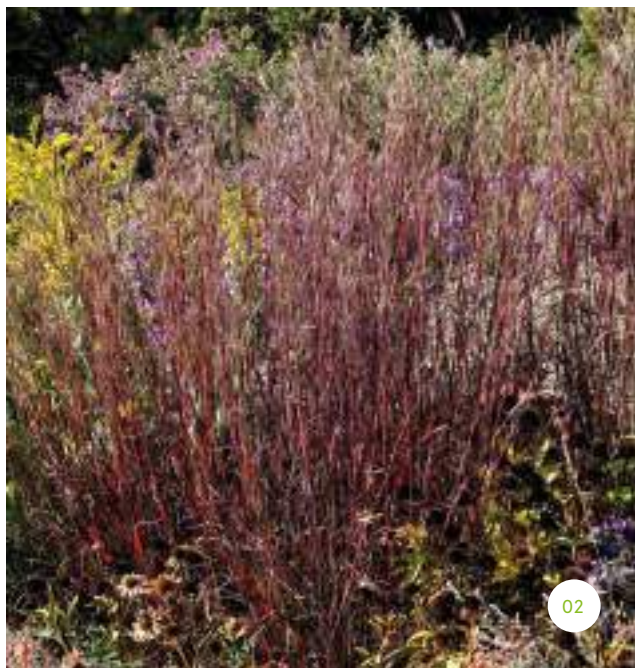
Traviny

Grasses

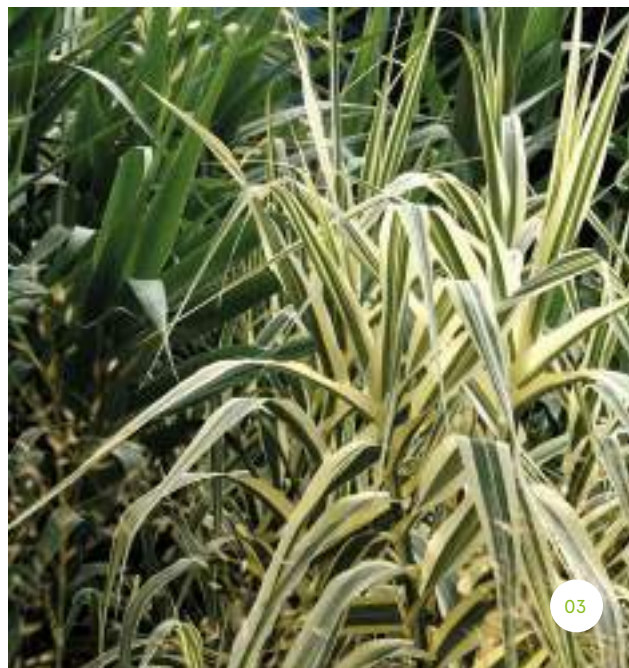
Tato skupina do určité míry habituálně podobných rostlin je tvořena zástupci čeledí *Poaceae* (pravé trávy), *Cyperaceae* (šáchorovité rostliny) a *Juncaceae* (sítinovité rostliny). Trávy jsou v botanické zahradě zastoupeny sortimentem botanických prérijních a stepních druhů (*Andropogon*, *Festuca*, *Stipa* aj.) a sortimentem okrasných kultivarů, které jsou součástí většiny expozic (*Miscanthus*, *Panicum*, *Pennisetum* aj.). Atraktivní skupinu představuje rovněž kolekce zimovzdorných bambusů, kterou zde tvoří na 30 druhů. I v roce 2023 byly rozšířeny sbírky jak pravých trav, tak rodu ostřice.

This group of habitually similar plants consists of the families *Poaceae* (true grasses), *Cyperaceae* (sedges) and *Juncaceae* (rushes). Our botanical garden features a group of wild prairie and steppe species (*Andropogon*, *Festuca*, *Stipa*, etc.) and another group of ornamental cultivars, which are part of numerous exhibitions (*Miscanthus*, *Panicum*, *Pennisetum*, etc.). Also interesting is the collection of approximately 30 species of cold-resistant bamboos. In 2023, we expanded both true grasses and sedge collection.

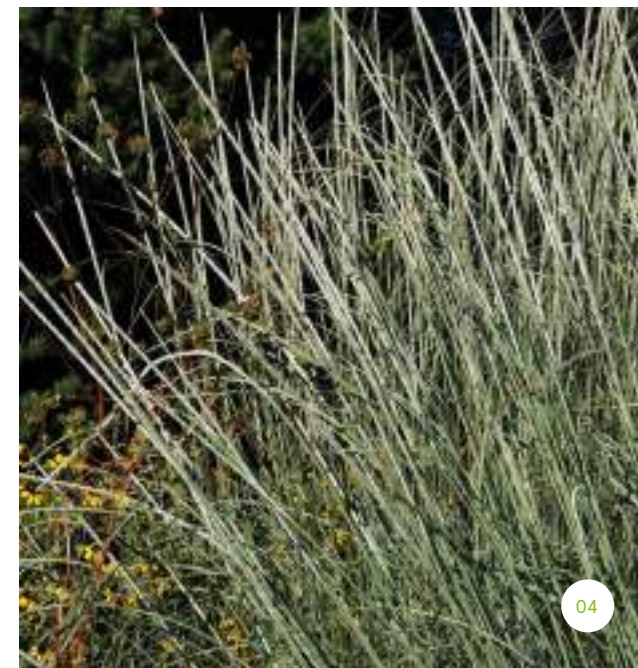

02

03

04

05

01 | *Melica transsilvanica*

02 | *Andropogon gerardii* 'Blackhawk' patří k novějším odrůdám v sortimentu

03 | *Arundo donax* 'Variegata'

04 | *Muhlenbergia wrightii* 'JS Elegant'

05 | *Saccharum ravennae* je nejvyšší travou v sortimentu botanické zahrady

Sbíрку pravých trav doplnilo v roce 2023 hned několik desítek nových taxonů. Šlo např. o botanické prérijní druhy *Andropogon hallii* a *A. glomeratus*, středozevní druhy *Oloptum miliaceum* a *Brachypodium phoenicoides* a rovněž řada odrůd původem severoamerických a asijských okrasných trav. K těm nejvýznamnějším se řadí např. šlechtitelské novinky *Panicum virgatum* 'Blue Darkness' a 'Dark Night', *Andropogon gerardii* 'Yellow Arrow', nízké odrůdy *Miscanthus sinensis* 'Cute One' a 'Gracillimus Nana', jasně žlutě barvící *Molinia arundinacea* 'Yellow Pipe' a mnoho dalších.

Rozrostla se rovněž sbírka rodu ostřice (*Carex*). Jednalo se zejména o druhy domácí či středoevropské provenience, jako je *Carex distans*, *C. flacca*, *C. panicea*, *C. sylvatica* nebo *C. halleriana*. Z asijských pak *C. morrowii* a *C. foliosissima*. Z kultivarů potom *C. morrowii* 'Vanilla Ice' a 'Irish Green'. Botanické ostřice se stanou součástí geografických expozic a výsadeb chráněných a ohrožených druhů rostlin. Odrůdy pak doplní podrostové výsadby především v horních expozicích botanické zahrady.

03 | Odborná činnost
Další sbírky

Botany
Other Collections

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Japonská zahrada a sbírka bonsají

The Japanese Garden and the Bonsai Collection 100 – 101

Akvaristika v botanické zahradě a fauna skleníku Fata Morgan

Fishkeeping in Botanical Garden and Fauna of the Fata Morgana Greenhouse 102 – 103

Japonská zahrada a sbírka bonsají

The Japanese Garden and the Bonsai Collection

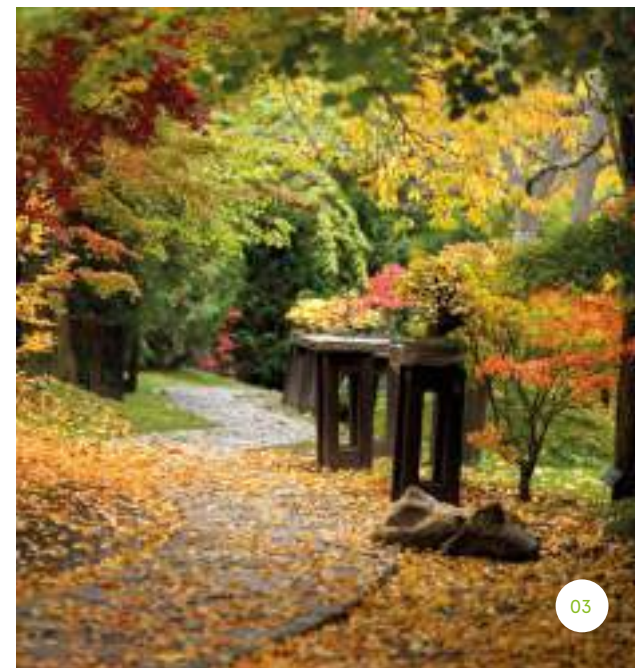
Botanická zahrada hl. m. Prahy se pyšní ojedinělou sbírkou bonsají. Tato kolekce bonsají je v průběhu vegetační sezóny k vidění v expozici Japonské zahrady, která patří mezi návštěvníky k nejoblíbenějším místům v areálu zahrady. Stejně jako v minulých sezónách i v roce 2023 v rámci Asijského roku se stala nejvýznamnější událostí v Japonské zahradě výstava bonsají, která se konala za účasti jak českých, tak i zahraničních pěstitelů, a to ze Slovenska, Polska, Německa a Litvy. Kolekci bonsají botanické zahrady v roce 2023 obohatily hned čtyři nové přírůstky od slovenských pěstitelů, které bodovaly na mezinárodních výstavách.

The unique bonsai collection is the pride and joy of the Prague Botanical Garden. During the vegetation season, the bonsais are on display in the Japanese Garden, one of the most popular parts of the whole area. Just like in other years, the international bonsai exhibition was the most important event in the Japanese Garden in 2023 – the Asian Year. It was attended by Czech and also international growers, from Slovakia, Poland, Germany and Lithuania. The bonsai collections of the Prague Botanical Garden acquired four new specimens from the Slovak growers, successful at international exhibitions.

02

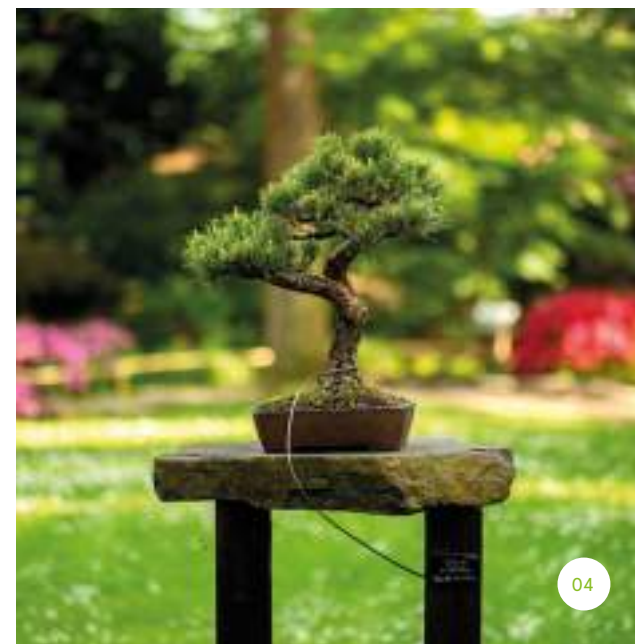

03

01 | Podzimní barvy japonského javoru *Acer palmatum*
 02 | Cenu Velvyslance Japonska v ČR získala kompozice lesík – jalovec čínský (*Juniperus chinensis*). Na fotografii Jeho Excellence SUZUKI Hideo s chotí

03 | Podzimní tóny Japonské zahrady
 04 | Bonsaj borovice lesní (*Pinus sylvestris* 'Watererrii')

Současně s výstavou bonsajů v Japonské zahradě se v nově otevřeném výstavním sále uskutečnilo Bonsai Triennale, putovní výstava nejlepších bonsajů českých, německých a polských vystavovatelů. Letos připadlo pořadatelství právě na Českou bonsajovou asociaci. Další soutěží v rámci festivalu bylo elektronické hlasování o „Miss Bonsai“. Zde byl návštěvníky vyhodnocen jako nejlepší akát *Robinia pseudoacacia* ze sbírky moravského pěstitele Libora Kajše. Kromě uvedených mezinárodních výstav byly po celou vegetační sezónu v Japonské zahradě volně vystavené bonsaje ze sbírek botanické zahrady. Jednalo se o více než padesát stromků včetně nových přírůstků od slovenských pěstitelů, kterými jsou jalovec chvojka (*Juniperus sabina*), habr obecný (*Carpinus betulus*), smrk ztepilý (*Picea abies*) a dub pýřitý (*Quercus pubescens*). V Japonské zahradě rovněž byly provedeny nové výsadby stromů náhradou za dosluhující. Během vegetační sezóny průběžně probíhalo tvarování vzrostlých japonských javorů, japonského modřínu, kultivarů kryptomerie japonské nebo solitérní borovice Thunbergovy, již v rámci projektu Kořeny osobností vysadila paní Madeleine Albrightová. V roce 2023 byly bonsaje botanické zahrady vystaveny na národní výstavě České bonsajové asociace konané v rámci jarní Flory Olomouc. Zde si cenu České i Evropské bonsajové asociace odnesla kaskáda hlošiny pichlavé (*Elaeagnus pungens*). Tatáž bonsaj pak bodovala i na podzimní výstavě ve Starém Městě u Uherského Hradiště.

04

Akvaristika v botanické zahradě a fauna skleníku Fata Morgana

Fishkeeping in Botanical Garden and Fauna of the Fata Morgana Greenhouse

Sladkovodní jezírko v tropické části skleníku Fata Morgana patří mezi největší expozice svého druhu v Evropě. Návštěvníkům se zde nabízí ucelený pohled pod hladinu na tropická podvodní společenstva, jejichž svět je proskleným tunelem rozdělený na dvě části – Starý a Nový svět. Ve skleníku se také volně pohybují malá tropická zvířata, která oživují prohlídku hlavně dětským návštěvníkům. Ještěrky a malé žabky rovněž pomáhají kontrolovat populaci škůdců rostlin a svým zvukovým projevem dotvářejí atmosféru večerních komentovaných prohlídek skleníku. I v roce 2023 přibyli ve skleníku noví obyvatelé, a to jak podvodních, tak dalších expozic.

The freshwater lake in the tropic part of the Fata Morgana Greenhouse is one of the greatest lakes of its kind in Europe. The visitors can enjoy a comprehensive insight into tropical waters, divided by a glass tunnel into two parts – Old and New World. However, the greenhouse also features free-roaming tropical animals that make the tour even more interesting, especially for children. Lizards and small frogs also help us control the population of plant pests, and their sounds add to the atmosphere of the night guided tours. Again, new residents of the greenhouse appeared in 2023, in the underwater exhibition as well as other ones.

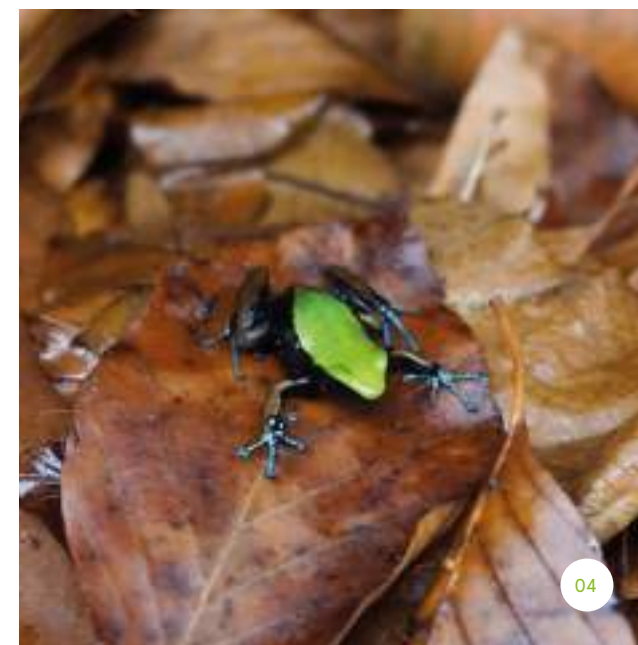

01 | Mládě felzomy
02 | Tetra černá

03 | Dáňo duhové
04 | Mantela širokoprstá

Do tropické části skleníku jsme v roce 2023 vypustili felzomy zlatoocasé, odchovali jsme mláďata felzum madagaskarských a získali jsme několik čolků mramorovaných. Až vyrostou, vypustíme je do horské části skleníku, kterou už více než deset let obývá jediná samice tohoto druhu. Získali jsme rovněž dva nové druhy madagaskarských žab: mantelu širokoprstou a mantelu zelenou. Expoziční jezírko nově osídlilo více než 2000 ryb a mnoho dalších dorůstá v zázemí do velikosti, ve které je můžeme představit návštěvníkům. V americké části jezírka je nově k vidění modrá forma kančíka perleťového, krunýřovci zvědaví, divoké červenohřbeté skaláry z brazilského Lago Manacapurú, ale i vzácné skaláry Leopoldovy, které se nám opět povedlo rozmnožit. V druhé polovině jezírka se zabydleli rájovci černí, pestřenci nebo hrotočelci ohniví. V zázemí dorůstají tetry červené a černé, dáňia duhové, parmičky příčnopruhé nebo dva druhy teter rodu *Myleus*, které vypustíme do expozice v roce 2024.

04 Další odborná činnost

Other Expert Activities

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Oddělení etnobotaniky a prezentace botaniky

Department of Ethnobotany and Botany Presentation 106 – 107

Genofond – Ochrana ohrožených druhů rostlin

Plant Conservation – Endangered Species 110 – 111

Laboratoř

Laboratory. 112 – 113

Záchranné centrum CITES

CITES Rescue Centre. 114

Odborná knihovna

Scientific Library 115

Florius

Florius 116

Index Seminarum

Index Seminarum 117

Botanické expedice a zahraniční cesty

Botanical Expeditions and International Travels 118 – 125

Publikační činnost

Publishing Activity. 126 – 127

Knihy

Books. 128 – 129

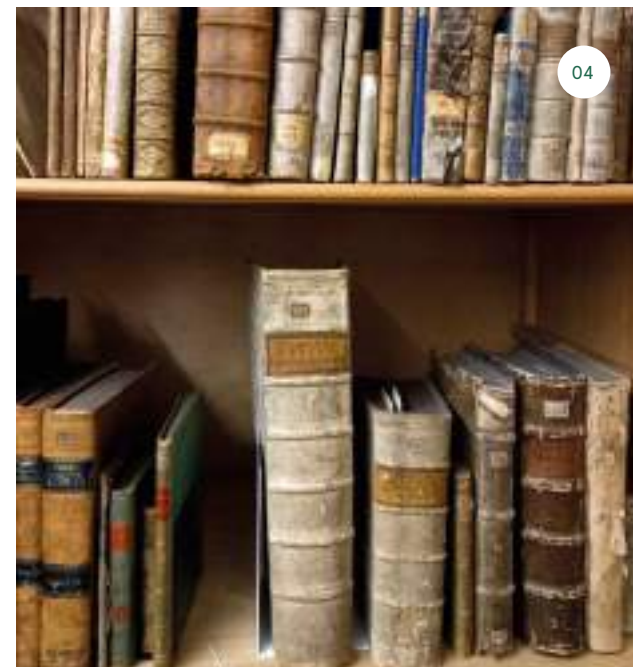

Oddělení etnobotaniky a prezentace botaniky

Department of Ethnobotany and Botany Presentation

V roce 2023 jsme se zaměřili na představení asijské flóry. Oddělení etnobotaniky a prezentace botaniky se podílelo na konceptu celého roku, pro naše sbírky jsme připravili informační panely, uskutečnila se tematická přednáška a tři kurátorská provázení. V terénu jsme pracovali v rámci dvou služebních cest, a to do Singapuru a na Kypr. Intenzivně jsme se věnovali také dalšímu studiu unikátního herbáře a spolupracovali s řadou vědeckých institucí. Dokončili jsme autorskou publikaci o jedovatých rostlinách *Ďáblova zahrádka*, kterou jsme propagovali v České televizi, v Českém rozhlase a dalších médiích.

In 2023, we focused on the presentation of the Asian flora. The Department of Ethnobotany and Botany Presentation was involved in the development of the whole year's concept, we have prepared information panels for our collections, a lecture, and three guided tours. The field works included two field trips, to Singapore and Cyprus. We also intensely worked on the further exploration of a unique herbarium and cooperated with numerous research institutions. We finished our book on poisonous plants, *Ďáblova zahrádka*, and promoted it on the Czech TV, Czech Radio and other media.

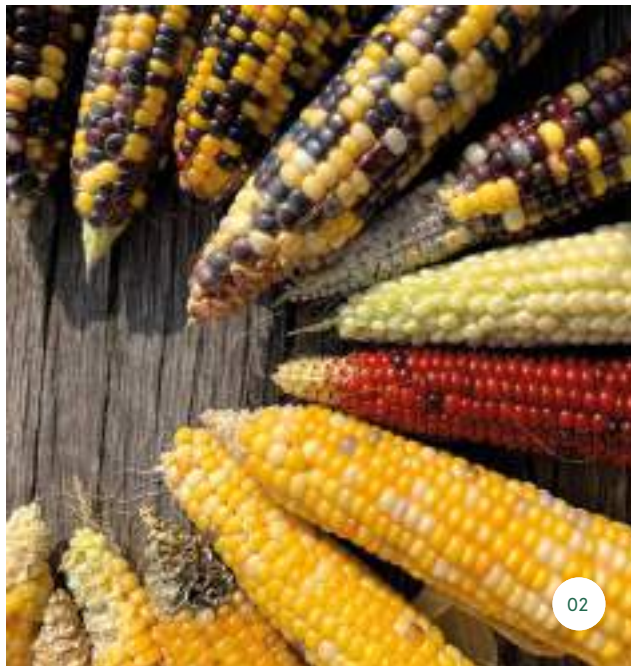

-
- 01 | Dlouhodobý externí spolupracovník Evžen Kopecký († 2023) při komentované prohlídce sbírky kamélií v Rájci nad Svitavou letos na jaře
 - 02 | V roce 2023 jsme vydali knihu *Ďáblova zahrádka. Jedovaté rostliny (nejen) v Botanické zahradě Praha* věnovanou jedovatým rostlinám
 - 03 | Rostlinám klášterního prostředí věnujeme dlouhodobou pozornost. Zde mišpule německá *Mespilus germanica* v rajském dvoře kláštera v Kladrubech
 - 04 | Podílíme se na výzkumu nejstarších historických herbářů typu *hortus siccus* na území České republiky. Zde historické herbáře v depozitáři Národního muzea
-

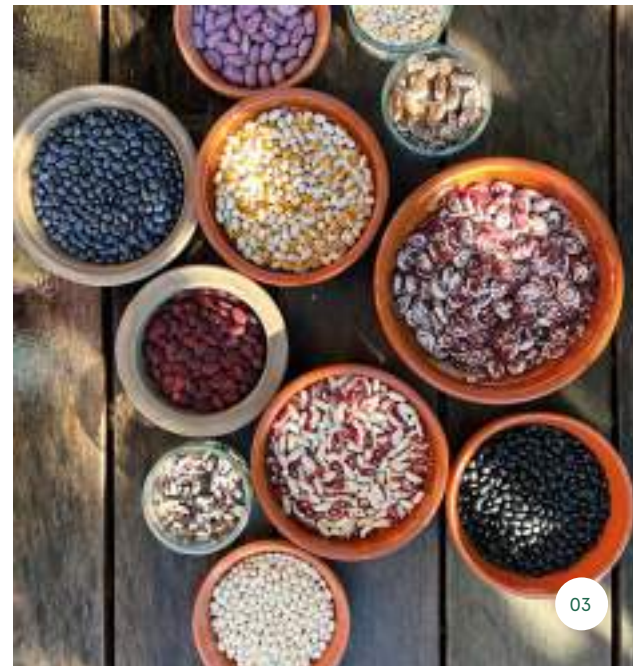
Koncepční práce našeho oddělení se zaměřila na Asijský rok 2023 i na přípravu Tropického roku 2024. Ve spolupráci s metodiky vzdělávání a produkcí akcí jsme intenzivně pracovali na přípravě výstavy pro všechny smysly, která bude realizována v prvním čtvrtletí roku 2024. Podíleli jsme se také na přípravě zoologických informačních panelů s ilustrátorem Pavlem Procházkou. Etnobotanická témata jsme prezentovali na řadě odborných konferencí, a to jak tuzemských, tak zahraničních. Publikovali jsme popularizační i odborné články, v tištěných i dalších médiích jsme se soustředili na představení užitkových rostlin se zvláštní pozorností věnovanou jedovatým rostlinám. Ve spolupráci s vědeckými institucemi jsme navázali na předchozí roky zejména v oblasti výzkumu rodu *Piper* (BZ PŘF UK, ÚOCHB AV ČR), čeledi *Zingiberaceae* a *Costaceae* (BÚ AV ČR, PŘF UK, BZ Singapur), studia klášterních zahrad a cenného renesančního herbáře (VÚRV, NZM v rámci projektu NAKI, dále NPÚ). Ve spojitosti s výzkumem klášterních zahrad jsme navštívili kláštery v Rajhradě, Plasích, Kladrubech a Broumově. Pokračovali jsme také v badatelské činnosti týkající se oranžerií a pěstování subtropických rostlin v nich, zejména v kontextu klášterního prostředí (Kladruby, Plasy). Vrátili jsme se rovněž podrobněji k tématu aromatických rostlin a vonných látek rostlinného původu v rámci mezinárodní konference *Perfume Production in the Ancient World*, úspěšnou zápujčkou našeho interaktivního pexesa do Botanického ústavu AV ČR během Dne vědy a v neposlední řadě přípravou experimentu výroby liliového parfému v rámci projektu *Alchemies of Scent*. Zúčastnili jsme se expedice na Severní Kypr, v pořadí čtvrté cesty na ostrov s unikátní flórou. Měli jsme možnost studovat endemické druhy severní části ostrova přímo v lokalitách ve spolupráci s pracovníky Wildlife Research Institute Taškent. Při podzimní pracovní stáži v botanické zahradě v Singapuru jsme se zaměřili na studium zázvorovitých rostlin, mezi něž

01

02

03

- 01 | Letošní pestrobarevná úroda paprik čítala více než 25 druhů a odrůd
 02 | Úspěšná sklizeň kukuřic, jejichž semena jsme získali z peruánského Cuzca
 03 | V roce 2023 jsme vypěstovali velké množství druhů a kultivarů fazolí
 04 | Nenahraditelnou zkušeností je práce přímo v terénu. V singapurské rezervaci Central Catchment jsme učinili úžasný objev zázvoru *Zingiber chryseum*, který byl po desetiletí považován za druh vyhynulý v přírodě

- 05 | Dlouhodobě se věnujeme studiu historických herbářů, zde herbář F. Beckovského, dnes uložen v Národním muzeu
 06 | Herbářování vzácné zázvorovité rostliny druhu *Plagiostachys mucida* v Singapurské botanické zahradě
 07 | Letos jsme publikovali výsledky archeobotanického výzkumu barokní jímky bývalého cisterciáckého kláštera v Plasech, zde pohled do Opatské zahrady

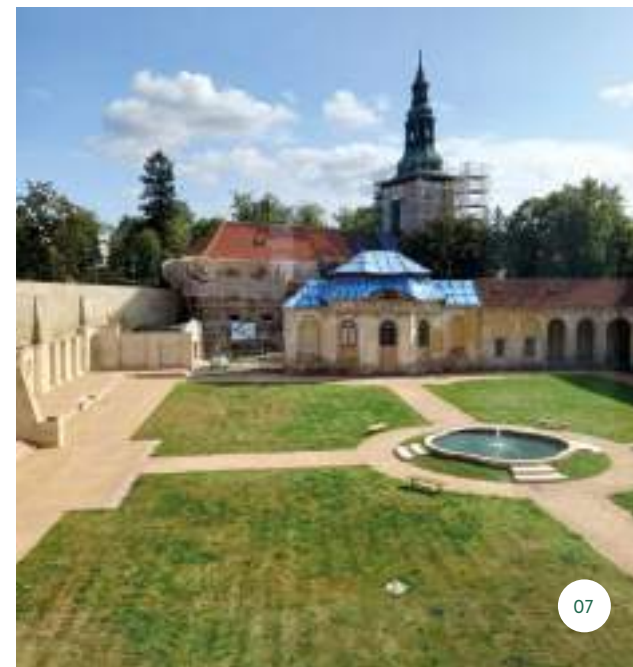
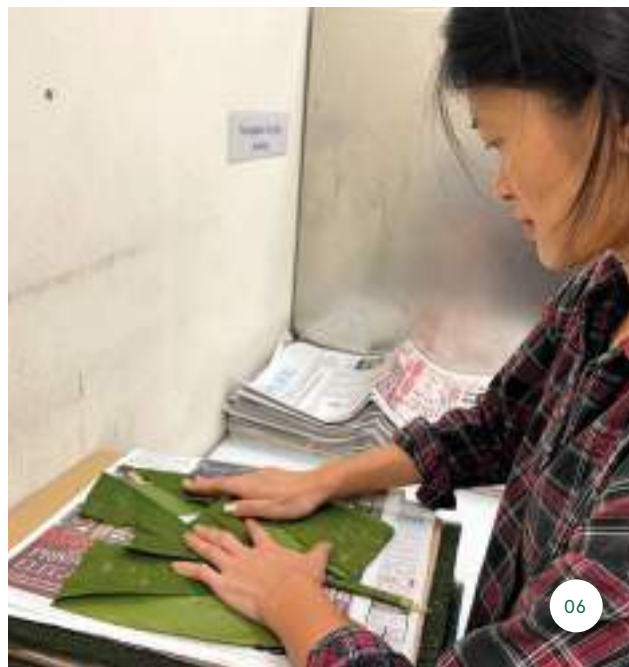
patří řada užitkových druhů. Během terénního sběru jsme významně přispěli k znovuobjevení zázvoru druhu *Zingiber chryseum*, naposled popsáno v přírodní lokalitě v roce 1908. Podíleli jsme se na terénním sběru a následném herbářování místní flóry. Během dvoutýdenního pobytu v botanické zahradě jsme se detailně seznámili s částí věnované užitkovým rostlinám se zvláštním důrazem na léčivé a aromatické druhy. Inspiraci jsme načerpali i v místní Galerii botanického umění a Etnobotanickém středisku.

Kurátorská provázení:

8. 6. Asijské užitkové rostliny ve skleníku Fata Morgana, 22. 6. Léčivé rostliny s příchutí Asie, 17. 8. Užitkové rostliny Nového světa

04

Přednášková činnost:

SKRUŽNÁ, J. *An Interdisciplinary Context of the Mandrakes at the Court of Emperor Rudolf II. in Prague*. Scientiae in collaboration with the Institute of Philosophy, Czech Academy of Sciences, and Faculty of Arts, Department of Philosophy, Palacky University Olomouc, Prague, 7.–10. 6. 2023

SKRUŽNÁ, J. *Užitkové rostliny v klášterních zahradách. Historické prameny a výzkum klášterních zahrad v mezioborových souvislostech*. Laboratoř archeobotaniky a paleoekologie, v rámci kurzu Historická etnobotanika, JU České Budějovice, 11. 1. 2023

SKRUŽNÁ, J. *Historické herbáře a Etnobotanický archiv jako zdroj etnobotanických dat*. Laboratoř archeobotaniky a paleoekologie, v rámci kurzu Historická etnobotanika, JU České Budějovice, 11. 1. 2023

WALDMANNOVÁ, M., SKRUŽNÁ, J. *O konopí a růžích. Výpověď klášterní jímky*. NPÚ Plzeň, 16. 5. 2023 (Přednáška vznikla v rámci výzkumné činnosti Národního památkového ústavu, financované z institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace, kterou poskytuje Ministerstvo kultury (IP DKRVO 2019–2023, VO I. Archeologie.)

SKRUŽNÁ, J. *Oranžerie v Plasích. Svědectví klášterní jímky o exotických rostlinách aneb Co Santini zasel*. Pracovní setkání Orfian, NPÚ, Liberec, 17. 8. 2023

PAŘÍZKOVÁ, D., SKRUŽNÁ, J. *Ájurvéda a léčivé rostliny*. Přednáškový cyklus Botanické zahrady Praha, 23. 3. 2023

SKRUŽNÁ, J. *Sbírký užitkových rostlin mírného pásma ve světle archeobotanického výzkumu a dalšího etnobotanického bádání*. Konference Unie botanických zahrad ČR, Brno, 14. 11. 2023

Genofond – Ochrana ohrožených druhů rostlin

Plant Conservation – Endangered Species

V roce 2023 jsme již mohli pěstovat ohrožené druhy ve vytvořených biotopech a postupně jsme se učili, jak zde pracovat a zajišťovat pro ně co nejlepší podmínky. Mnohé druhy se utěšeně rozrůstají a vytvořily dostatek semen. Aktivity ochrany genofondu byly zaměřené zejména na lokální ohroženým druhy, ale pečujeme rovněž o exotické druhy rostlin, z nichž některé jsou v přírodě již zcela vyhynulé.

In 2023, we were already able to grow the endangered species in dedicated biotopes, and we gradually learned how to treat them and provide them with the best possible conditions. Many species are thriving, having developed sufficient amounts of seeds. Our plant conservation activities focused mainly on local endangered species, but we also care for exotic plants, some of them extinct in the wild.

01

-
- 01 | *Rhododendron kanehirae* již v přírodě neroste, celá jeho lokalita byla zatopena přehradou. Tento druh je novým přírůstkem díky daru z Taiwan Forestry Research Institute
- 02 | Zvláštní, rostlina *Ploiarium elegans* z čeledi *Bonnetiaceae* je nově pěstovaným druhem v naší zahradě
-

Pro potřeby dosevů v lokalitě NPR Karlštejn jsme předali velké množství semen zvonovce liliovitého (*Adenophora liliifolia*), který se nám zde dlouhodobě daří. Karlštejnská populace stagnuje a velké množství semen může pomoci k posílení populace. Do botanické zahrady v Bečově nad Teplou jsme předali část pěstovaných rostlin stulíku malého (*Nuphar pumila*) z Doupského rybníka na Vysočině. V Bečově mají k dispozici sádky s chladnou vodou, takže jsme podpořili aktivní ochranu druhu ex situ sdílením tohoto cenného materiálu. V letošním roce se na Doupském rybníce zhoršila situace natolik, že už nebyl nalezen ani jeden živý stulík, a tak se budeme snažit oživit semennou banku z bahna rybníka.

Z pražských rostlin je cenným přírůstkem zejména čistec německý (*Stachys germanica*), nalezený v oblasti Lochkovského profilu, nyní máme rostliny i semena a budeme se snažit namnožit rostliny pro budoucí dosadby. Do kultury jsme získali i překvapivě nalezený druh skřípinka smáčknutá (*Blysmus compressus*) z Motola a rostlina je již vysazená přímo ve slatinné expozici, kde se úspěšně rozrůstá. Velkou výzvou je zvládnout pěstování obtížného dvouletého hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*), který se v Praze vyskytuje na jediné lokalitě. Z dřívějších rostlin máme jeden mladý exemplář a chystáme nový výsev. Překvapivě úspěšní jsme zatím s pěstováním rovněž dost obtížných a mizejících hruštiček (rod *Pyrola*).

K produkci semen jsme se dostali mimo jiné u upolínu nejvyššího (*Trollius altissimus*), kdy nám poprvé kvetly rostliny namnožené z posledních dvou pražských rostlin z Hrnčířských luk. Mnoho semen vytvořila také ostřice žitná (*Carex secalina*), což je ještě působivější příběh, kdy jsme oživil tento druh z herbářové položky z poslední zaniklé lokality v Malešicích a příští rok budeme zkoušet výsadbu mladých rostlin v okolí nádrže Slatina jako na náhradní stanoviště pro tento druh.

Z exotických rostlin jsme rozšířili kolekci druhů, které jsou již v přírodě zcela vyhynulé, novými přírůstky jsou taiwanský *Rhododendron kanehirae*, jerlín toromiro (*Sophora toromiro*) z Velikonočního ostrova a velmi atraktivní žlutokvětá *Deppea splendens* z Chiapasu. V zahradě nyní pěstujeme devět přírodně vyhynulých druhů.

Laboratoř

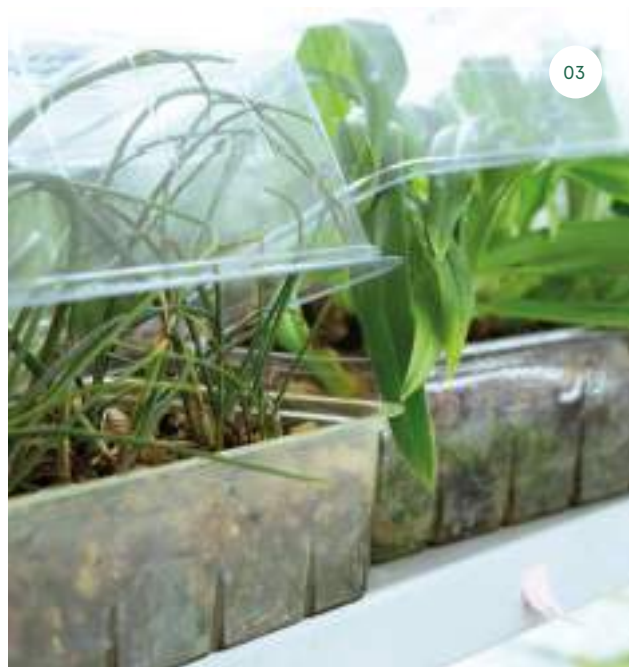
Laboratory

V laboratoři se zabýváme množením vzácných rostlin, především orchidejí a kapradin. Rostliny se pěstují na sterilních živných médiích metodou in vitro. Je rozpracováno přes 160 druhů orchidejí a přes 120 druhů kapradin, z nichž je řazeno v celosvětovém červeném seznamu 24 druhů jako ohrožené. V roce 2023 bylo převedeno z laboratoře do skleníku přes 100 kusů vzácných kapradin a přes 600 kusů orchidejí k dalšímu pěstování. V rámci záchrany rodu *Paphiopedilum*, který je zahrnutý v příloze 1 mezinárodní úmluvy CITES, jsme navázali spolupráci s německými botanickými zahradami ve Frankfurtu nad Mohanem, Hannoveru nebo Jeně. Do těchto zahrad jsme předali k záchraně 70 kusů kriticky ohrožených rostlin.

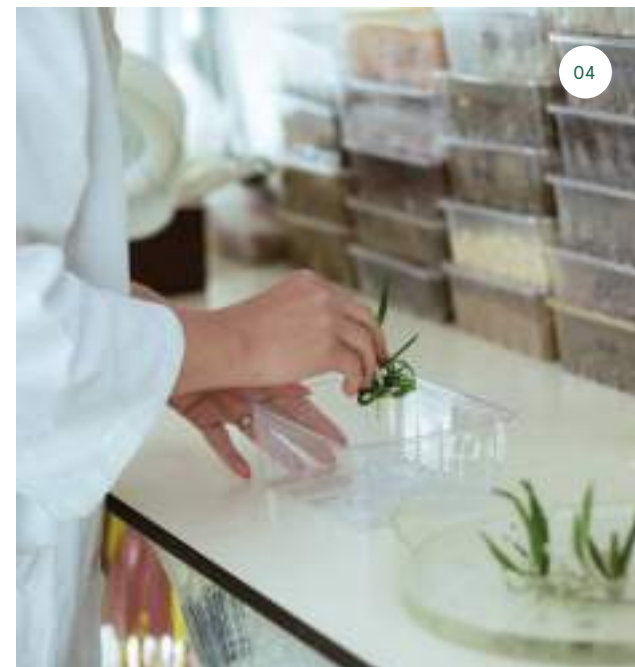
We propagate rare plants in our laboratory, especially orchids and ferns. The plants grow on sterile cultivation medium using in vitro propagation method. We are currently using this method for more than 160 species of orchids and over 120 species of ferns (24 of them are listed as endangered on the IUCN Red List). In 2023, over 100 rare ferns and more than 600 orchids were transferred from the lab to the greenhouse for further planting. As part of the efforts to save the *Paphiopedilum* genus, listed in Attachment 1 of CITES, we started cooperating with German botanical gardens in Frankfurt am Main, Hannover and Jena, to which we transferred 70 critically endangered plants to be saved.

02

03

04

05

-
- 01 | Kapradiny *Nephrolepis* před výsadbou do skleníku
 - 02 | Kultivace orchidejí in vitro
 - 03 | Orchideje *Scuticaria salesiana* a *Phragmipedium andreettae* před výsadbou do skleníku
 - 04 | Převod orchideje *Angraecum didieri* z in vitro do ex vitro
 - 05 | Kapradiny *Plagiogyria* a *Cyathea weatherbyana* napěstované ze spór nasbíraných na přírodním stanovišti
-

Záchranné centrum CITES

CITES Rescue Centre

Botanická zahrada je záchranným centrem pro zadržené exempláře rostlin chráněných mezinárodní úmluvou CITES a jako jediné záchranné centrum v ČR je držitelem oprávnění provozovat izolační zařízení. V roce 2023 prošlo péčí záchranného centra celkem 169 živých exemplářů rostlin. Jednalo se především o sukulenty a orchideje.

Botanická zahrada je také registrována jako vědecká instituce CITES. To ji opravňuje vyměňovat vzorky rostlin chráněných mezinárodní úmluvou CITES s ostatními registrovanými vědeckými institucemi bez vyřizování klasického dovozního a vývozního povolení. Přináší to výrazné zjednodušení a zrychlení celého procesu.

The Prague Botanical Garden is a rescue center for detained plant specimens protected by the CITES convention. As the only rescue center in Czechia, we're authorized to operate the quarantine station. In 2023, the rescue centre took care of 169 living plant specimens, mainly succulents and orchids.

The Prague Botanical Garden is also registered as a CITES scientific institution. This enables us to exchange plant samples protected by CITES convention with other registered scientific institutions without having to deal with usual import and export permits, which significantly simplifies and accelerates the whole process.

Odborná knihovna

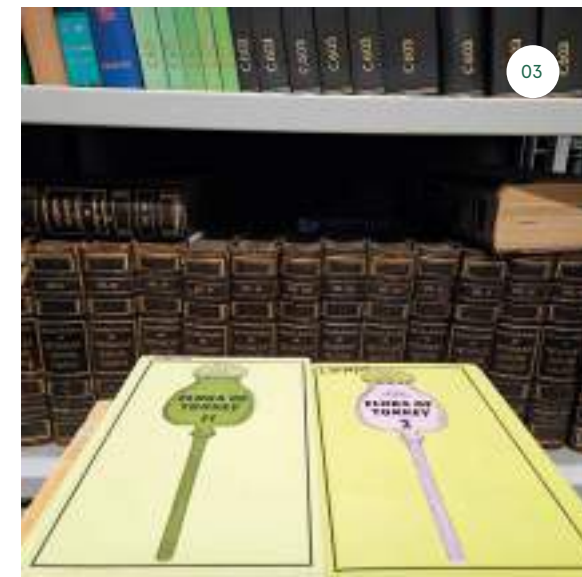
Scientific Library

Knihovna Botanické zahrady hl. m. Prahy zahrnuje především specializovanou odbornou literaturu týkající se rostlin pěstovaných v botanické zahradě. Publikace shromažďuje od roku 1969 a nyní má ve svém fondu přes 6600 položek. V roce 2023 jsme získali například hodnotné dílo *Flora of Turkey* zpracovávající všechny rostliny Turecka a také takřka kompletní cyklus *Flore des Mascareignes* zpracovávající rostliny Maskarén. Knihovna je určena především pracovníkům botanické zahrady. Externím čtenářům se literatura půjčuje pouze prezenčně.

The library of the Prague Botanical Garden includes mainly specialized scientific literature on plants grown in the garden. We started collecting publications in 1969, and currently we have over 6,600 items in our collection. The 2023 acquisitions included, for example, the worthy book *Flora of Turkey* listing all Turkish plants, and almost entire cycle *Flore des Mascareignes* focused on the Mascarene Islands. The library is designed mainly for the Botanical Garden staff. Only onsite loans are available for external readers.

02

03

04

01 | Orchidej *Angraecum* z Madagaskaru je chráněná mezinárodní úmluvou CITES

02 | Několik dílů z cyklu *Flore des Mascareignes*

03 | Dva z jedenácti dílů flóry Turecka (*Flora of Turkey*)

04 | Většinu orchidejí včetně zde vyobrazené *Phalaenopsis tsii* je zakázáno převážet mezi státy

Florius

Florius

.....

Databáze Florius je společný projekt Unie botanických zahrad ČR a Botanické zahrady hl. m. Prahy. Slouží k evidenci pěstovaných rostlin a ke zveřejnění jejich údajů na webovém rozhraní. Program vznikl koncem roku 2005 v Botanické zahradě hl. m. Prahy, během roku 2007 se do programu zapojily další botanické zahrady. V roce 2023 jsme se soustředili na revizi sbírek, protože začátkem roku 2024 předáváme data do mezinárodní databáze rostlin pěstovaných v botanických zahradách vedené Botanic Gardens Conservation International – Plant Search. Proto byly ve Floriu vymazány rostliny evidované zdvojeně a případné úhyny. Celkový počet evidovaných rostlin mírně poklesl na 32 657 položek. Nově bylo zapsáno 1290 položek, z toho bylo 809 získáno letos a zbývající zápisy se týkají revizí již pěstovaných položek. 58 % nově zapsaných taxonů bylo prvointrodukcí v botanické zahradě.

The Florius database is a joint project of the Czech Botanic Gardens Union (CBGU) and the Prague Botanical Garden. The aim is to register cultivated plants and publish the related data on the project's website. The program started in our garden in late 2005, other botanical gardens joined us in 2007. In 2023, we focused on the revision of our collections, as we will transfer the data to the international database Botanic Gardens Conservation International – Plant Search in the early 2024. That's why we deleted the duplicate records of plants, and records of dead plants. The whole number of recorded plants decreased to 32,657 items. 1290 items were newly recorded, of which 809 were acquired this year, while the remaining records were revisions of already grown items. 58% of newly recorded taxa were new introductions.

Index Seminum

Index Seminum

Botanické zahrady si mezi sebou pravidelně vyměňují semena i rostliny. Začátkem roku 2024 botanická zahrada, tak jako každý rok, vydá Index seminum se semeny sesbíranými během roku 2023. Sběru semen se zúčastnili všichni kurátoři, sběr zajišťuje zahradnické oddělení. V době uzávěrky výroční zprávy počet nabízených semen ještě nebyl přesně znám, předběžně se odhaduje, že to bude přes 400 položek.

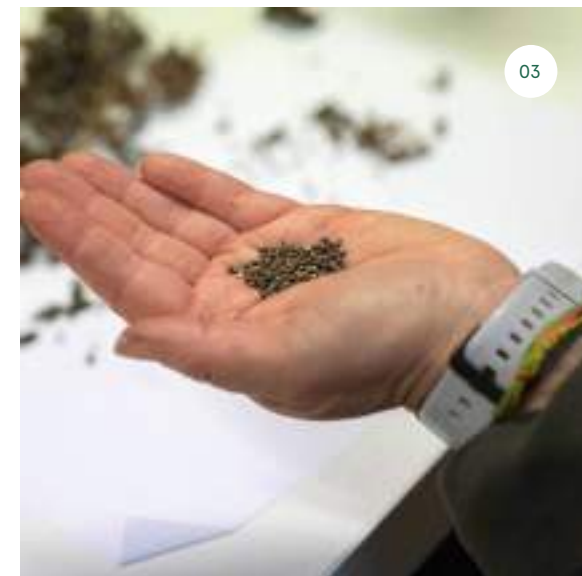
Botanical gardens regularly exchange seeds and plants. At the beginning of 2024, as usual, our botanical garden will publish an Index seminum with seeds collected during 2023. The seeds were collected by all curators, the collection was coordinated by the horticulture department. At the time of the annual report's deadline, the exact number of seeds wasn't known yet, but the estimated figure is more than 400 items.

Index 2023 jsme vydali 23. 2. 2023. Zaslali jsme ho elektronicky na 414 elektronických adres. Obsahoval 412 sběrových položek. Během roku nám přišly objednávky z 84 botanických zahrad, a to celkem na 1263 položek semen. K nejžádanějším semenům patřily *Aframomum angustifolium* (21 žádostí), *Eriogonum ovalifolium* (19) a *Cladium mariscus* (16). Naopak jsme získali nabídku semen od 134 botanických zahrad a arboret.

Při výměně se musí dodržovat mezinárodní dohody, především Dohoda o biologické rozmanitosti (CBD). Většina zahrad požaduje při zaslání semen podepsané prohlášení, že získaný rostlinný materiál bude použit pouze k nekomerčním účelům, přičemž za komerční je považovaný i netaxonomický výzkum. Některé zahrady dodávají semena s jedinečným kódem původu (IPEN). V roce 2023 došlo k významné změně v odbavování zásilek. Zásilky semen ze zemí mimo Evropskou unii musí být zkontrolovány a opatřeny rostlinolékařským osvědčením. Současně se zpřísnily i celní kontroly, kdy jsme většinu zásilek ze třetích zemí museli deklarovat jako obchodní. Protože se jedná o proces finančně a administrativně náročný, dovoz a vývoz semen do třetích zemí jsme omezili.

01 | Sortiment letniček a trvalek prezentovaný v Ornametální zahradě
02 | Čistění semen před evidencí do Index Seminum

03 | Semena jsou v malých dávkách zabalena a rozeslána do registrovaných botanických zahrad

Botanické expedice a zahraniční cesty

Chile

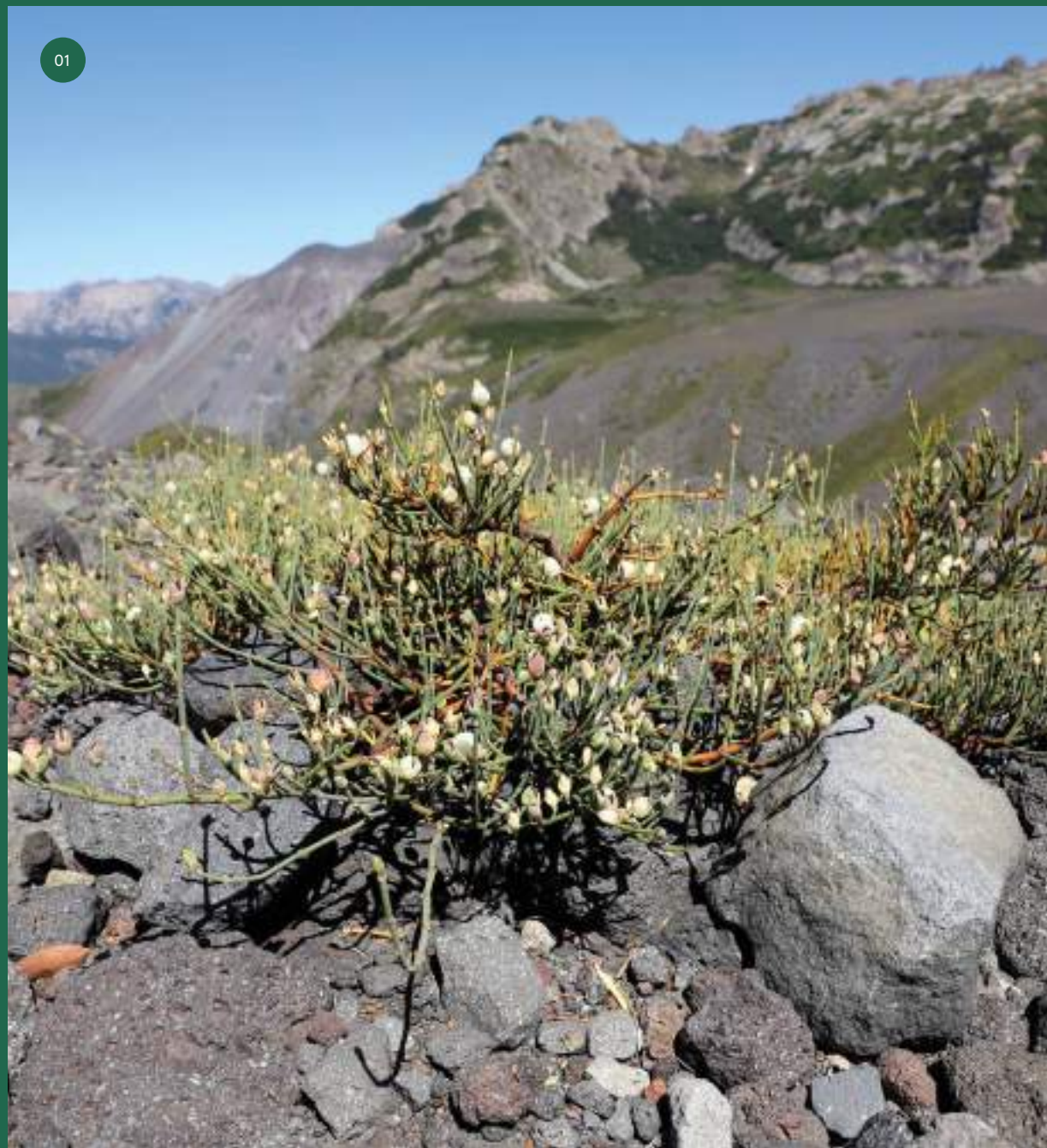
Botanical Expeditions 2023 – Chile

Termín: 6. – 28. 1. 2023

Účastníci: Vlastik Rybka, odborníci z Katedry botaniky PŘF UK
Praha, BZ PŘF UK Praha a BZ Teplice

Využil jsem možnost přidat se k již naplánované vědecké expedici do Chile. Vzhledem k tomu, že v zahradě chilskou expozici momentálně připravujeme, bylo velmi vhodné prostudovat si tamní společenstva a posbírat semena zajímavých druhů rostlin použitelných do zdejších podmínek. Výprava se rozdělila na „severní pouštní skupinu“ a jižní vlhčí, já se připojil k jižní. Navštívili jsme rozmanité typy biotopů, zejména horských, a to jak biotopy vysokohorské pouště, tak tamní mokřiny (bofedales), a prozkoumali rovněž společenstva valdiviánského lesa. Navštívili jsme biotopy s dominancí jehličnanů *Araucaria araucana* (NP Nahuelbuta) a *Fitzroya cupressoides* (NP Alerce Costero a Alerce Andino) a také pabukové lesy. Získal jsem představu o možných dominantách a sesadbách pro připravovanou expozici, máme několik desítek druhů nových přírůstků. Z cesty je připravena i přednáška a obrazový materiál bude využit pro informační podklady k expozici. Inspirativní byla i návštěva botanické zahrady Jardín Botánico Nacional de Viña del Mar.

01 | Chvojník *Ephedra chilensis* ve vyšších polohách And

Botanické expedice a zahraniční cesty

Tchaj-wan, Singapur, Sarawak

Botanical Expeditions 2023 – Taiwan, Singapore, Sarawak

Termín: 20. 3. – 6. 4. 2023

Účastníci: Bohumil Černý, Martin Jodas, Romana Rybková, Vlastik Rybka, Eva Vítová

Místa na jihovýchodě Asie mají společnou botanickou pestrost a stala se cílem jarní výpravy. Vše začalo návštěvou Tchaj-wanu v rámci spolupráce s Taiwan Forestry Research Institute, kdy po několika návštěvách jejich pracovníků v ČR jsme dorazili na Tchaj-wan v rámci konání mezinárodní botanické konference. V jejím rámci jsme prezentovali české zkušenosti s ochranou genofondu příspěvkem „*Ex situ plant conservation in Prague Botanical Garden with a broader perspective in the Czech Republic*“. Následně jsme navštívili také další zajímavá místa, například Yilan Fushan Botanical Garden a Lienhuachih Research Center, vždy jsme měli možnost hovořit s tamními pracovníky a získat bližší poznatky o způsobu práce také obecně o taiwanské květeně. Následně jsme se přesunuli do Singapuru a navštívili tamní botanickou zahradu. Více o Singapuru obsahuje příspěvek Kláry Lorencové, která tam pobývala na podzim delší dobu. Na závěr jsme se v menší skupině posunuli do Sarawaku a navštívili několik cenných přírodních území v okolí Kuchingu, zejména NP Bako a NP Gunung Gading a vápencovou oblast u města Bau. Byli jsme také v místní zahradní školce a dojednali nákup některých zajímavých bornejských rostlin.

01 | Účastníci konference v botanické zahradě Fushan Botanical Garden

Botanické expedice a zahraniční cesty

Severní Kypr

Botanical Expeditions 2023 – Northern Cyprus

Termín: 30. 3. – 6. 4. 2023

Účastníci: Petr Hanzelka, Alena Nováková, Jarmila Skružná

V pořadí již čtvrtá pracovní cesta na ostrov Kypr směřovala poprvé na jeho severní část, administrativně náležející k Turecku. Díky navázání úzké spolupráce s kolegy z Wildlife Research Institute (WRI) v Taškentu byla cesta úspěšná i finančně úsporná. Kolegové nám poskytli ubytování, zapůjčili vůz a byli skvělými průvodci. K nezajímavějším navštíveným lokalitám patřily orchidejové louky v okolí vesnice Bagliköy, dále nejvýchodnější cíp ostrova v okolí terénní stanice WRI pro ochranu mořských želv, okolí Kantara Castle s výskytem *Cyclamen persicum*, okolí vesnice Avtepe s endemickým druhem *Tulipa cypria*. V okolí vesnice Degirmenlik jsme za doprovodu botanika Tugberka Emirzade našli lokalitu vzácné endemické *Salvia veneris*.

Tento kontakt je i příslibem do budoucna, kdybychom chtěli spolupráci dále rozvíjet, a to zejména v oblasti konzervace genofondů původních kyperských druhů, sběru semen a naší pomoci při tvorbě expozice ohrožených druhů v sídle organizace.

01 | Dokumentace druhů v terénu, vlevo nepůvodní akácie v květu

Botanické expedice a zahraniční cesty

Jižní Korea

Botanical Expeditions 2023 – South Korea

Termín: 23. 9. – 11. 10. 2023

Účastníci: Iveta Bulánková, Pavel Sekerka, Petr Hanzelka

Na podzim roku 2023 proběhla již druhá expedice do Jižní Koreje, které se zúčastnili tři naši odborníci. Cestu opět finančně podpořil generální partner, společnost Hyundai Motor Czech. Cílem naší cesty, podobně jako v roce 2022, bylo získání inspirace, fotodokumentace a rostlinného materiálu pro plánovanou expozici, která bude prezentovat flóru národních parků na jihu Korejského poloostrova. Expedice byla úspěšná – nasbírali jsme další zajímavé položky místních dřevin a bylin. Navštívili jsme významné lokality, jako jsou národní parky Naejangsan, Wolchulsan nebo Hallasan na ostrově Jeju, zajímavé byly například i největší korejské bažiny Upo. Cestu jsme zakončili ve spřátelené botanické zahradě – Chollipo Arboretum. Naše přátelství jsme potvrdili společným podpisem smlouvy o spolupráci.

01 | Národní park Wolchulsan

Botanické expedice a zahraniční cesty

Singapur

Botanical Expeditions 2023 – Singapore

Termín: 1. – 14. 10. 2023

Účastníci: Klára Lorencová, Eva Novozámská

Pracovní stáž v Singapurské botanické zahradě (SBG) proběhla poprvé, naše zahrady však pojí dlouholetá spolupráce. SBG se pyšní celosvětově největší sbírkou zázvorovitých a kostusovitých rostlin, které patří mezi prioritní kolekce Botanické zahrady Praha. SBG je jednou z nejvýznamnějších asijských zahrad. Má bohatou historii, mnoho hodnotných sbírek, velmi rozsáhlé herbáře a řadu vědeckých výstupů, organizuje také spoustu vzdělávacích aktivit pro veřejnost.

Kurátorka strávila nejvíce času v expozici Zázvorové zahrady a ve vědeckých sbírkách *Zingiberales*. Metodička byla začleněna do týmu vzdělávacího oddělení a zúčastnila se workshopů a komentovaných prohlídek zahrady. Cenné zkušenosti získaly obě i během terénního průzkumu deštného lesa. Díky cestě proběhla též oboustranná výměna rostlinných položek k obohacení prioritní sbírky zázvorovitých.

01 | Program pro 1. stupeň základních škol v Národní orchidejové zahradě, nejnavštěvovanější části Singapurské botanické zahrady

Botanické expedice a zahraniční cesty

Madagaskar

Botanical Expeditions 2023 – Madagascar

Termín: 6. – 29. 11. 2023

Účastníci: Bohumil Černý, Eva Smržová, Martin Spousta

Další z expedic, které se zúčastnili pracovníci botanické zahrady, mířila na severozápad Madagaskaru s cílem seznámit se s tamní flórou. Významnou lokalitou byl národní park Namoroka, bohatý na širokou škálu ekosystémů zahrnující vápencové škrapy zvané tsingy, savany a suché, opadavé lesy. Roste zde na 220 druhů rostlin, z nichž je více než 100 taxonů endemických pro Madagaskar, a je typovou lokalitou vzácného *Pachypodium ambongense*. Dále cesta vedla do okolí města Mandritsara s výskytem dalšího druhu chráněného úmluvou CITES v kategorii I, kterým je *Pachypodium baronii*, a do pobřežních savan, kde roste kromě druhu *Euphorbia guillauminiana* mnoho dalších endemických rostlin.

Cílem expedice byl rovněž nákup ve školce Mihaja Garden. Nakoupené rostliny budou použity k obohacení expozic a sbírky sukulentních a xerofytních rostlin. Fotodokumentace poslouží k přednášce o Madagaskaru.

01 | Baobab *Adansonia fony* var. *rubrostipa* je nejvyšší strom v suchém opadavém lese

Botanické expedice a zahraniční cesty

Reprezentace Prahy v projektu Cervia Citta Giardino – Maggio in Fiore v Itálii

Representation of Prague in the project
Cervia Citta Giardino – Maggio in Fiore in Italy

Termín: 8. 5. – 13. 5. 2023

Účastníci: Jan Hruška, Alena Nováková, Jiří Martinek

Botanická zahrada hl. m. Prahy v roce 2023 již popatnácté zastupovala hlavní město na přehlídce zahradnických expozičních projektů v projektu Cervia Citta Giardino – Maggio in Fiore v severní Itálii. Návrh architekta Jiřího Martinka ze Zahradnické fakulty MENDELU v Lednici prezentoval Prahu prostřednictvím jejích parků a zahrad a odrážel současné snahy o zlepšování životního prostředí člověka žijícího ve městě. Ústředním prvkem květinové kompozice byla štěrková cesta, která byla stylizací řeky Vltavy protékající územím Prahy. Na jejích březích se pak nacházelo pět stojanů s velkoplošnými fotografiemi vybraných „zelených oáz“ města, například obnoveného sadu na Petříně, rekonstruovaného Vítězného náměstí s novou zelení či revitalizované krajiny v okolí Císařského ostrova.

01 | Do zahradní kompozice jsme vysadili 600 květin v barvách loga hlavního města Prahy, které nádherně vynikaly na pozadí světlého štěrku a zelených ploch trávníku

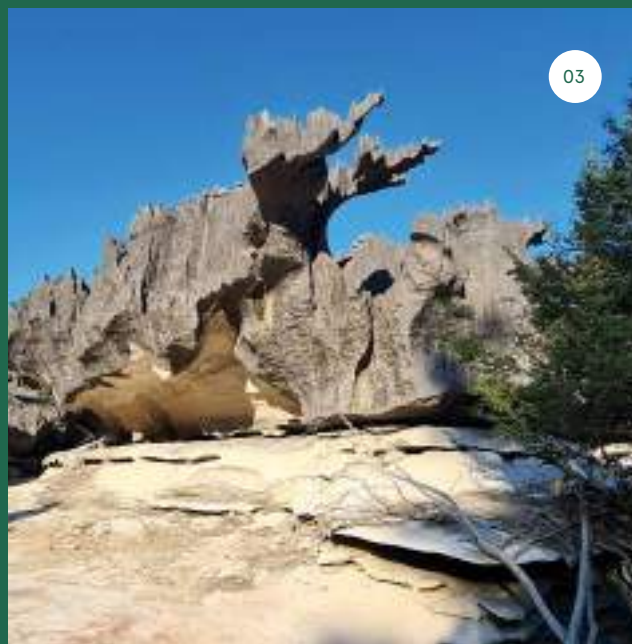
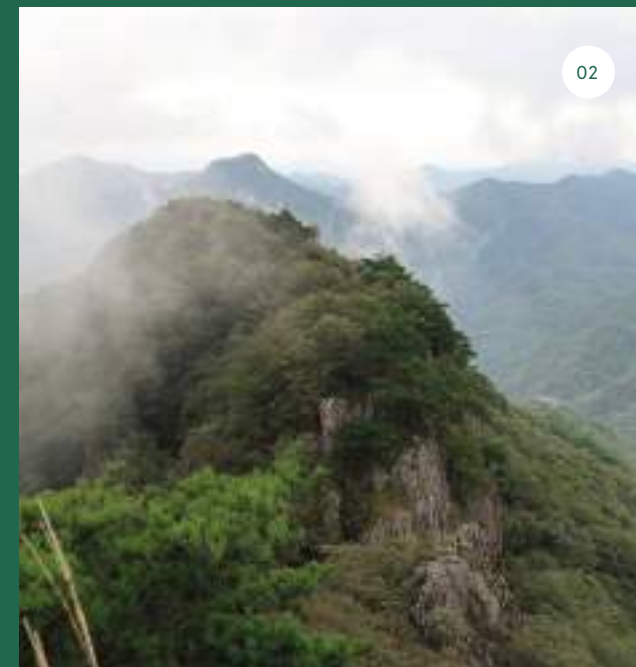
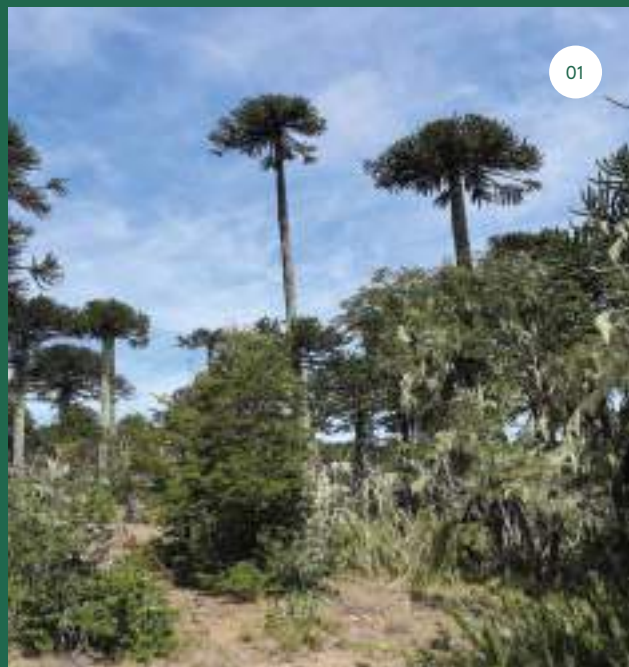

Botanické expedice a zahraniční cesty

Fotografie z Expedic

Pictures from Expeditions

- 01 | Národní park Nahuelbuta v Chile je typický bohatými porosty araukárií
- 02 | Národní park Naejangsan v Jižní Koreji
- 03 | Vápencové škrapy na Madagaskaru zvané tsingy se vyskytují na severu a severozápadě ostrova. Erozí jsou vytvářované do fantastických tvarů
- 04 | Nízký keřík z čeledi brutnákovitých *Lithodora hispidula* subsp. *versicolor* je původní na Kypru, v Sýrii a Turecku
- 05 | V Singapurské botanické zahradě je zachován i kus původního deštného lesa se vzrostlými dřevinami

Publikační činnost

Publishing Activity

Odbornost a snaha o popularizaci oboru botaniky a s tím souvisejících činností se odráží i v publikační činnosti Odborného útvaru. Zaměstnanci botanické zahrady přispívají svými texty do řady domácích i zahraničních časopisů. V roce 2023 vydali přes tři desítky statí od ryze odborných textů v zahraničních impaktovaných časopisech přes příspěvky v odborných domácích periodikách, jako je např. Zahradnictví, až po populární články v magazínech Receptář nebo Zahrádkář. Pokračovala spolupráce s městskou částí Praha 8 a jejich měsíčníkem Osmička, který každý měsíc přinesl populárně-naučné články od odborníků botanické zahrady. Dokončili a vydali jsme knihu o jedovatých rostlinách *Ďáblova zahrádka*. A někteří kurátoři byli spoluautory významných odborných publikací nebo do nich přispěli některými kapitolami.

Our scientific erudition and efforts to popularize botany are reflected in the publishing activities of the Botany Department. The employees of the Botanical Garden publish their texts in numerous Czech and international magazines. In 2023, they had more than thirty publications – expert papers in international impacted journals, texts in domestic expert magazines (e.g. Zahradnictví), and popular articles in papers such as Receptář or Zahrádkář. Also the cooperation with the City District Prague 8 went on, as their house magazine Osmička published papers by the Botanical Garden experts every month. We finished and published *Ďáblova zahrádka*, a book on poisonous plants. And some of our curators co-authored important expert books or wrote several chapters for them.

Knihy:

LORENCOVÁ K., NOVOZÁMSKÁ E., SKRUŽNÁ J. *Ďáblova zahrádka. Jedovaté rostliny (nejen) v Botanické zahradě Praha*. Botanická zahrada hl. m. Prahy 2023. ISBN: 978-80-88312-15-4.

RYBKOVÁ R., KUNTE L. *Encyklopedie rostlin tropů a subtropů*. CPRESS, Praha 2023. ISBN: 978-80-264-5053-5.

SKRUŽNÁ J., KRČEK J., BERÁNKOVÁ S., ZOUBEK M. *Klášter Kladruby*. NPU, České Budějovice 2023. ISBN: 978-80-87890-45-5.

Kapitola v knize:

SKRUŽNÁ J. Zahrady, zelené srdce kláštera. In: WALDMANNOVÁ, M. a J. KRČEK a kol., ed. *Ústřice a breviář: výpověď barokní jímky v klášteře Plasy*. Plzeň 2023.

ISBN: 978-80-85035-605.

SKRUŽNÁ J., KOČÁR P., KOČÁROVÁ R., PETR L. Environmentální analýzy. In: WALDMANNOVÁ, M. a J. KRČEK a kol., ed. *Ústřice a breviář: výpověď barokní jímky v klášteře Plasy*. Plzeň 2023.

ISBN: 978-80-85035-605.

Články:

BULÁNKOVÁ I., 2023. Oslava léta na Pivoňkové louce, *Receptář Speciál 2/2023*, s. 10–12.

BULÁNKOVÁ I., 2023. Denivky – krásky pro zahradu i kuchyni, *Osmička 6/2023*, s. 12.

BULÁNKOVÁ I., 2023. Rodgersie – majestátní trvalky stinných zahrad, *Zahradnictví 6/2023*, s. 39–41.

BULÁNKOVÁ I., 2023. Expedice Jižní Korea, *Zahradnictví 8/2023*, s. 18–20.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě, *Zahradnictví 1/2023*, s. 40.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě – druhy střední a východní Asie, *Zahradnictví 2/2023*, s. 14.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě - severoamerické druhy I, *Zahradnictví 3/2023*, s. 42.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě - severoamerické druhy II, *Zahradnictví 4/2023*, s. 38.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě - severoamerické druhy III, *Zahradnictví 5/2023*, s. 12.

HANZELKA P., 2023. Hvězdnice v zahradní tvorbě -

severoamerické druhy IV, *Zahradnictví 7/2023*, s. 40.

HANZELKA P., 2023. Za rostlinami jarního a podzimního Kypru I, *Zahradnictví 12/2023*, s. 57.

LORENCOVÁ K., 2023. Co zkusit méně známé tykvovitě rostliny?, *Osmička 7–8/2023*, s. 20.

LORENCOVÁ K., 2023. Pozoruhodný svět dýní a tykví, *Osmička 10/2023*, s. 13.

PONERT J., 2023. Orchideje subtribu Pleurothallidinae se sevřenými vrcholy sepálů, *Roetziana 53*, s. 8–9.

PONERT J., KRATOCHVÍL J., 2023. Nález kruštíku Greuterova v Pivnické rokli, *Roetziana 53*, s. 48–49.

PONERT J., TRÁVNÍČEK P., CHUMOVÁ Z., 2023. Phylogenetic placement of *Specklinia ordinata* in *Madisonia* (Pleurothallidinae, Orchidaceae), *Phytotaxa 585*, s. 161–166.

PONERT J., ŠOCH J., ŠONKA J., 2023. Acid scarification as a potent treatment for an in vitro germination of mature endozoochorous *Vanilla planifolia* seeds, *Botanical Studies 64*: s. 9.

RYBKOVÁ R., 2023. Podivuhodné orchideje, *Receptář 1/2023*, s. 8–11.

RYBKOVÁ R., 2023. Kaktusy, které nejsou kulaté, *Receptář 2/2023*, s. 40–42.

RYBKOVÁ R., 2023. Svět orchidejí je na dosah, *Osmička 3/2023*, s. 15.

RYBKOVÁ R., 2023. Orchideje z asijského pohledu, *Receptář 3/2023*, s. 49–51.

RYBKOVÁ R., 2023. Stromové a jiné kapradiny, *Receptář 4/2023*, s. 40–42.

RYBKOVÁ R., 2023. Tropické rododendrony rostou i na stromech, *Receptář 5/2023*, s. 50–52.

RYBKOVÁ R., 2023. Podivuhodné ovoce asijských tropů, durian a mangostan, *Receptář 7/2023*, s. 34–36.

RYBKOVÁ R., 2023. Rozmanitý svět fikusů, *Receptář 8/2023*, s. 36–39.

RYBKOVÁ R., 2023. Liči, longan, rambutan, *Receptář 9/2023*, s. 38–40.

RYBKOVÁ R., 2023. Tajemství kokosu, *Receptář 10/2023*, s. 48–50.

RYBKOVÁ R., 2023. Nepostradatelné palmy (*Phoenix, Elais*), *Receptář 11/2023*, s. 48–49.

RYBKOVÁ R., 2023. Vánoční vůně, *Receptář 12/2023*, s. 40–42.

RYBKOVÁ R., 2023. Flóra Kapska – zelený poklad Afriky, *Země světa 12/2023*.

RYBKOVÁ R., RYBKOVÁ G., 2023. Slovinský kras, *Země světa 6/2023*, s. 34–39.

RYBKOVÁ R., RYBKOVÁ G., 2023. Bledské jezero, *Země světa, 6/2023*, s. 40–45.

SKRUŽNÁ J., 2023. I zimní procházka překvapí barvami, *Osmička 1/2023*, s. 18.

SKRUŽNÁ J., 2023. Klášterní zahrady na Plzeňsku aneb Co Santini zasel, *Zahradnictví 11/2023*, s. 11–13.

SKRUŽNÁ J., 2023. Vánoce pomohou zkrášlit živé rostliny, *Osmička 12/2023*, s. 14.

SKRUŽNÁ J., 2023. Jedovaté rostliny nejen v čase vánočním, *Receptář 12/2023*, s. 28–30.

SKRUŽNÁ J., SMÉKALOVÁ K., KAFFKOVÁ K., 2023. Klášterní zahrady ve 21. století, *Zahradnictví 11/2023*, s. 14–17. (Příspěvek je výstupem projektu DH-23P03OVV044 – Historie užívání a pěstování léčivých rostlin jako součást národní a kulturní identity, který v rámci programu na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030, NAKI III, podpořilo Ministerstvo kultury ČR.)

SMRŽOVÁ E., 2023. Přilákejte motýly na zahradu, *Osmička 4/2023*, s. 14.

VENCÁLEK T., 2023. Květen přináší krásu májových květů, *Osmička 5/2023*, s. 14.

VENCÁLEK T., 2023. Původní keře teplejších oblastí České republiky, I. díl, *Zahradnictví 6/2023*, s. 44–46.

VENCÁLEK T., 2023. Paleta barev japonských javorů, *Zahradkář, 7/2023*.

VENCÁLEK T., 2023. Původní keře teplejších oblastí České republiky, II. díl, *Zahradnictví 7/2023*, s. 46–50.

VENCÁLEK T., 2023. Původní keře teplejších oblastí České republiky, III. díl, *Zahradnictví 9/2023*, s. 41–45.

VENCÁLEK T., 2023. Původní keře teplejších oblastí České republiky, IV. díl, *Zahradnictví 10/2023*, s. 22–25.

VENCÁLEK T., 2023. Původní keře teplejších oblastí České republiky, V. díl, *Zahradnictví 11/2023* s. 32–33.

Knihy

Books

Ďáblůva zahrádka – Jedovaté rostliny (nejen) v Botanické zahradě Praha
 Autorky: Klára Lorencová, Eva Novozámská, Jarmila Skružná

Publikace se věnuje jedovatým rostlinám, které známe z naší přírody, zahrad, bytů i cizích krajů, a vysvětluje, proč jsou rostliny jedovaté a jak rostlinné toxiny působí na náš organismus. Čtenářům poskytuje informace o jedovatých rostlinách v několika stovkách druhů. V úvodu popisuje rostlinné jedy jako takové, jejich působení na člověka a možnosti využití či zneužití člověkem. Připomíná, že otravy jsou staré jako lidstvo samo, a přináší zajímavé informace o nejznámějších otravách a travičích světových dějin. Kromě přehledu jednotlivých druhů jedovatých rostlin také kniha upozorňuje na jedy a jedovaté plody, které se mohou dostat až na náš stůl nebo které jsou rizikové pro zvířata a domácí mazlíčky.

This book focuses on poisonous plants in our nature, gardens, homes and foreign countries, explaining why the plants are poisonous, and how toxins affect our bodies. It includes information on several hundreds of poisonous plants. The introduction describes plant poisons, their effects on human beings, and the possibilities of their use or misuse. The authors remind us that poisoning is as old as mankind itself, and provide interesting information on most famous poisons and poisoners in world history. Apart from the overview of different types of poisonous plants, the book also highlights poisons and poisonous fruits that can make their way to our tables, or that are risky to animals and pets.

01 | Kniha se stala oblíbeným dárkem Vánoc 2023

02 | Autorky knihy, zleva: Eva Novozámská, Jarmila Skružná, Klára Lorencová

03 | Kniha představuje více než 100 druhů jedovatých rostlin naší přírody, zahrad i interiérů

Kniha *Ďáblova zahrádka* je určena široké veřejnosti a jejím cílem je naučit čtenáře bezpečně rozpoznávat jedovaté rostliny a poučit o možném riziku při kontaktu s nimi. Texty jsou doplněny fotografiemi, jejichž autory je celý kolektiv odborníků z botanické zahrady. Obecné kapitoly jsou doplněny ilustracemi grafika Jakuba Chaby. O odbornou revizi se postarala PharmDr. Jana Karlíčková, Ph.D., z Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy.

05

Vzdělávání

Education

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Komentované prohlídky

Guided Tours 132

Botanická zahrada na akcích

Prague Botanical Garden at Public Events 133

Příměstské tábory

Suburban Camps 134 – 135

Botanická pro školy

Botanical Garden for Schools 136 – 137

Granty, dotace a partneři vzdělávání

Grants, Subsidies and Educational Partners 138 – 141

Komentované prohlídky

Guided Tours

V rámci akcí pro veřejnost jsme v roce 2023 nabídli návštěvníkům možnost zúčastnit se komentovaných prohlídek u příležitosti pořádaných tematických výstav. Jednalo se o provázení po výstavě orchidejí a bonsajů. Nechybělo ani tradiční provázení po vinici během Vinobraní sv. Kláry a pravidelná akce Nedělní sklep, kdy mají zájemci z řad veřejnosti možnost seznámit se s naší historickou vinicí a výrobou vína. Samostatnou kapitolou zůstává večerní provázení. V roce 2023 jsme nabídli tradiční večerní provázení skleníkem Fata Morgana v zimních měsících. Během těchto akcí jsme provedli celkem 4141 návštěvníků.

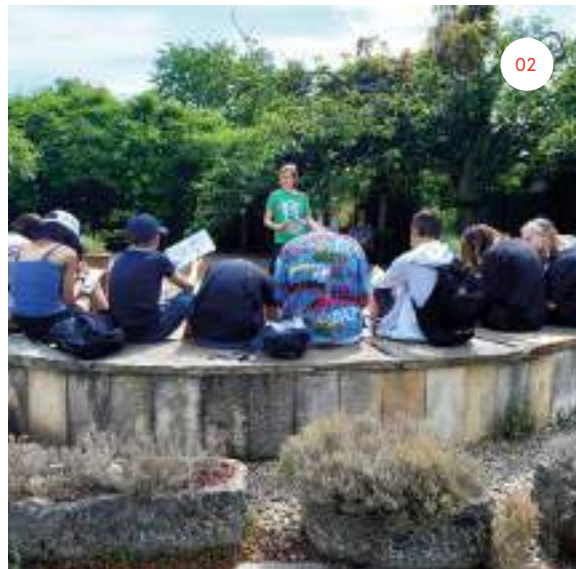
The public events in 2023 included guided tours following up on the theme exhibitions. Featured in the tours were the exhibitions of orchids and bonsais. Another option was the traditional tour to the vineyard during St. Claire's Wine Feast, and the regular Sunday Cellar offering the public to get to know our historic vineyard and wine production. And then there are our night tours. In 2023, we conducted traditional Fata Morgana evening tours in the winter months. These events were attended by 4141 visitors in total.

Botanická zahrada na akcích

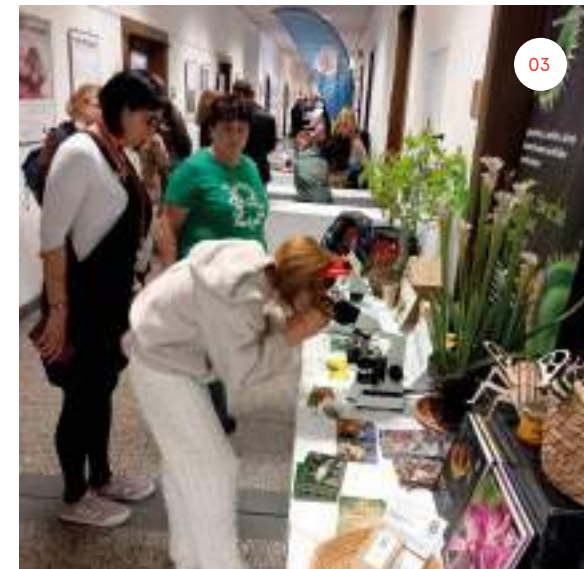
Prague Botanical Garden at Public Events

Botanickou zahradu bylo možno v průběhu roku 2023 potkat i na akcích určených pro širokou veřejnost. V květnu jsme byli k zastižení na Dnu dětí na Vypichu, v červnu jsme se v areálu Výstaviště Praha zúčastnili Rodinného dne Prahy 7. V druhé polovině roku jsme zavítali na Den otevřených dveří Magistrátu hl. m. Prahy na Mariánském náměstí a v listopadu jsme se tradičně stali součástí veletrhu vzdělávání Schola Pragensis v Kongresovém centru. Na všech akcích jsme návštěvníky seznamovali jak s říší rostlin, tak i například se světem hmyzu, který je nejen pro svět rostlin nepostradatelný.

During 2023, Prague Botanical Garden presented its activities on several events for the general public. In May, we attended the Children's Day at Vypich; June saw us at the Family Day of Prague 7 at the Prague Exhibition Grounds. In the second half of the year, we took part in the Prague City Hall Open Day on Mariánské Square; as usual, we also attended the educational fair Schola Pragensis in the Congress Center in November. At all these events, we let our visitors take a peek not only into the realm of plants but also into the world of insects, so indispensable for the flora.

02

03

04

05

01 | Večerní provázení ve skleníku Fata Morgana
02 | Průvodkyně provází žáky střední školy
03 | Den otevřených dveří na Magistrátu hl. m. Prahy

04 | Hra s pylem na dětském dni
05 | Studentky na Schola Pragensis u stánku botanické zahrady

Příměstské tábory

Suburban Camps

O příměstských táborech botanické zahrady se dá říci, že jsou obsazené dříve, než je vypsán termín jejich konání. Nejinak tomu bylo v roce 2023. První běh se konal v červenci v termínu 17. 7. – 21. 7. Jako tradičně byl zaměřen badatelsky a děti od 8 do 12 let se na něm mohly seznámit s metodami detektivní práce. Druhý běh uskutečněný v termínu 28. 8. – 1. 9. s názvem „Indiánské léto v Botanické zahradě“ nabídl dětem od 6 do 14 let pestrý program plný her, poznávání a tvořivých aktivit. Oba tábory svou náplní představily dětem možnosti smysluplného trávení volného času v podnětném prostředí a propojovaly zážitkovou pedagogiku s environmentálním vzděláváním.

Our suburban camps are fully booked even before their exact dates are published, and it was also true in 2023. The first run (July 17 to 21) was, as ever, research-focused, and kids of 8 to 12 years could lay their hands on the essentials of the detective work. The second run (August 28 to September 1) was called "Indian Summer in a Botanical Garden", and offered a diverse program full of games, explorations and creative activities to children aged 6 to 14. Both camps enabled the children to spend a meaningful time in an attractive environment, and combined attractive experiences with environmental education.

02

03

04

-
- 01 | Aktivita během badatelského tábora s detektivní zápletkou
 - 02 | Účastníci badatelského tábora při pokusech s rostlinnými barvivy
 - 03 | Účastníci příměstského tábora při hře
 - 04 | Výtvarné aktivity příměstského tábora
-

Botanická pro školy

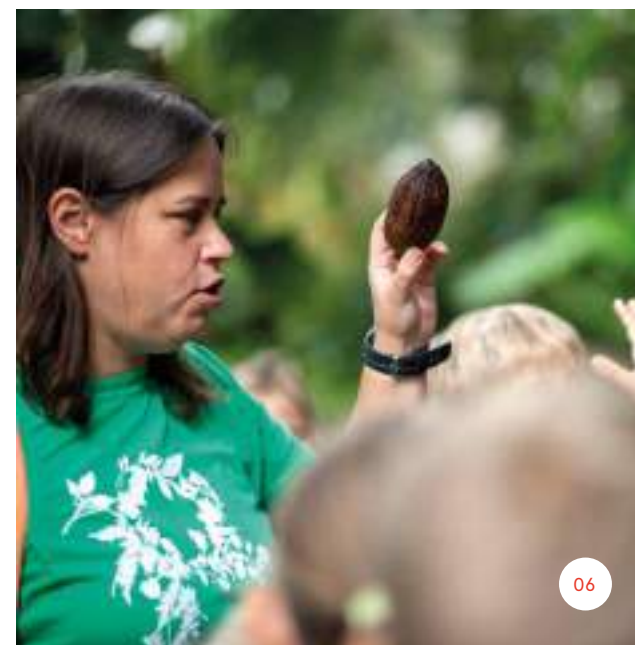
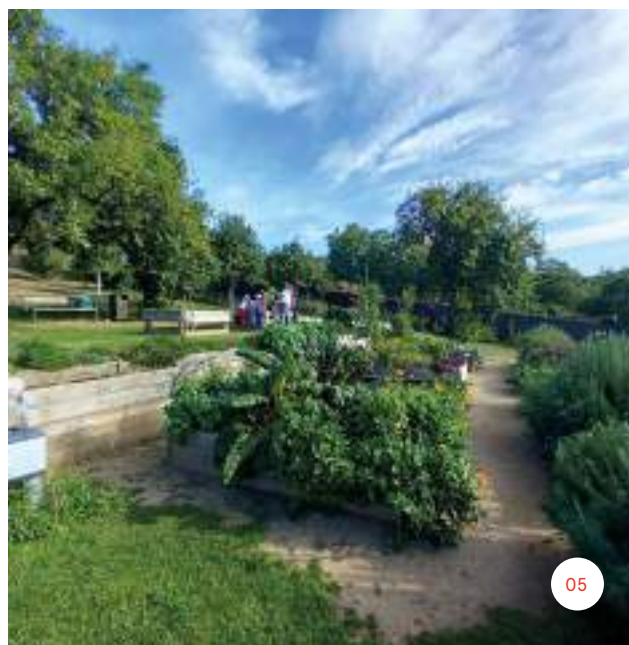
Botanical Garden for Schools

Školám, od mateřských po střední, jsme v roce 2023 nabídli 25 výukových programů, které reflektují rámcové vzdělávací programy. Pedagogové je tak mohou zařadit do běžné výuky. Realizovali jsme 805 programů s odborně proškoleným průvodcem.

Tradičně největší zájem školy projevily o aktivity spojené s výstavou motýlů. Pozornost přitahovaly také nově zavedené programy v Zahradě mEDU. Zejména programy tematicky propojující opylovače a rostliny zaznamenaly vysokou účast. Stranou zájmu ale nezůstaly ani programy věnující se pěstitelství.

Od ledna do března a poté na podzim jsme opět nabídli pro II. stupeň ZŠ a SŠ lektorované programy v laboratorní učebně. Hlavní výhoda využití laboratorní učebny pro školy spočívá v možnosti pracovat s kvalitní mikroskopovací technikou, kterou mnohdy žáci nemají k dispozici. Pomocí ní a badatelsky orientovaného vzdělávání pak děti a mládež vedeme k hlubšímu zájmu o přírodní vědy. Programy v laboratorní učebně vyvažují nabídku aktivit, které jsou vázány na vegetační sezónu, tak aby i v zimních měsících u nás školy našly pestrý a zajímavý program.

Schools, from nurseries to high schools, were offered 25 educational programs reflecting the general curriculums, so teachers can incorporate them into their lessons. All programs were realized in cooperation with expertly trained guides.

-
- 01 | Program o opylovačích
 - 02 | Účastníci programu při hře na opylovače
 - 03 | Pozorování křídla motýla pod binokulární lupou
 - 04 | Provázení ve skleníku Fata Morgana I
 - 05 | Program Malý pěstitel v zahradě mEDU
 - 06 | Provázení ve skleníku Fata Morgana I
-

Granty, dotace a partneři vzdělávání

Grants, Subsidies and Educational Partners

Díky finančním prostředkům, které jsme získali z grantů a dotací, jsme schopni neustále zvyšovat kvalitu poskytovaných vzdělávacích služeb. I v roce 2023 jsme mohli nabídnout školám zvýhodněné vstupné na vzdělávací programy díky podpoře společnosti Hyundai. V rámci projektů pro seniory využíváme podpory Magistrátu hl. m. Prahy, a tak můžeme poskytnout zvýhodněné čerpání průvodcovských aktivit, aby účast na jednotlivých workshopech byla přístupná i pro tuto skupinu návštěvníků.

The money obtained through grants and subsidies enables us to constantly improve the quality of our educational activities. In 2023, we could once more offer reduced admission fees for our educational programs to schools, thanks to the support of Hyundai. Our programs for seniors are supported by the City of Prague, and this enables us to reduce the prices of our guided tours and workshops for this visitor group.

Granty, dotace a partneři vzdělávání

Blahodárná zahrada – Zahrada mEDU

The "Beneficial Garden" Project

Projekt Blahodárná zahrada v roce 2023 pokračoval již druhým rokem. Opět jsme nabídli možnost trávení volného času aktivním seniorům, a to jak jednotlivcům, tak i seniorům organizovaným v zájmových uskupeních. V Zahradě mEDU tak proběhla celá řada workshopů a přednášek, které byly zaměřené nejen na botaniku, ale i na recyklaci či ekologii. Programy zapojovaly jak návštěvníky z řad seniorů, tak i jejich vnoučata v rámci konceptu programů postavených na mezigeneračním setkávání. Projektu se v roce 2023 zúčastnilo celkem 72 osob.

02

03

01 | Úprava venkovní výsadby zahrady mEDU
02 | Bylinkový workshop – výroba mýdel

03 | Workshop výroba hmyzích domků

Granty, dotace a partneři vzdělávání

Revitalizace expozice Medonosných rostlin a včel

Revitalization of the Exposition of Melliferous Plants and Bees

V roce 2023 jsme pokračovali v revitalizaci expozice Medonosných rostlin a včel. Velké obměny se dočkal Domek včelaře, kde jsme instalovali model plástve v nadživotní velikosti. Model je interaktivní a představuje návštěvníkům vše podstatné, s čím by se mohli setkat, pokud by nahlédli do skutečného úlu. Zároveň se dočkal obměny i interiér v podobě unikátního osvětlení, které navozuje představu plástve v reálné velikosti. Na venkovních plochách expozice jsme začali s obnovou mlatových povrchů u interaktivních prvků – modelů květů a vahadla tak, aby vhodně dotvářely celý prostor. Změnami prošly i záhony, které nově ve tvaru hexagonů korespondují se včelařskou tematikou.

Granty, dotace a partneři vzdělávání

Prohlídky pro seniory – Léto v botanické

Senior Tours – Summer in the Botanical Garden

Komentované prohlídky pro seniory v roce 2023 získaly na oblibě. Celého cyklu se zúčastnilo 177 seniorů, kteří tak mohli podniknout cestu kolem světa ve skleníku Fata Morgana, během výstavy bonsajů obdivovat krásy Japonské zahrady i absolvovat prohlídku expozice výroby vína či zahrady léčivých rostlin.

01 | Úprava mlatových povrchů
02 | Model plástve v domku včelaře

03 | Provázení po léčivých rostlinách I a II

A photograph of a botanical garden path. In the foreground, there are purple flowers and green grass. A path leads towards a row of three informational panels. Five people are looking at the panels. The background is a dense forest of green trees.

06

Botanická zahrada pro veřejnost

Prague Botanical Garden for the Public

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Propagace v roce 2023

Promotion in 2023. 144 – 145

Pravidelné výstavy v botanické zahradě

Regular Exhibitions in the Prague Botanical Garden 146 – 151

Akce pro veřejnost

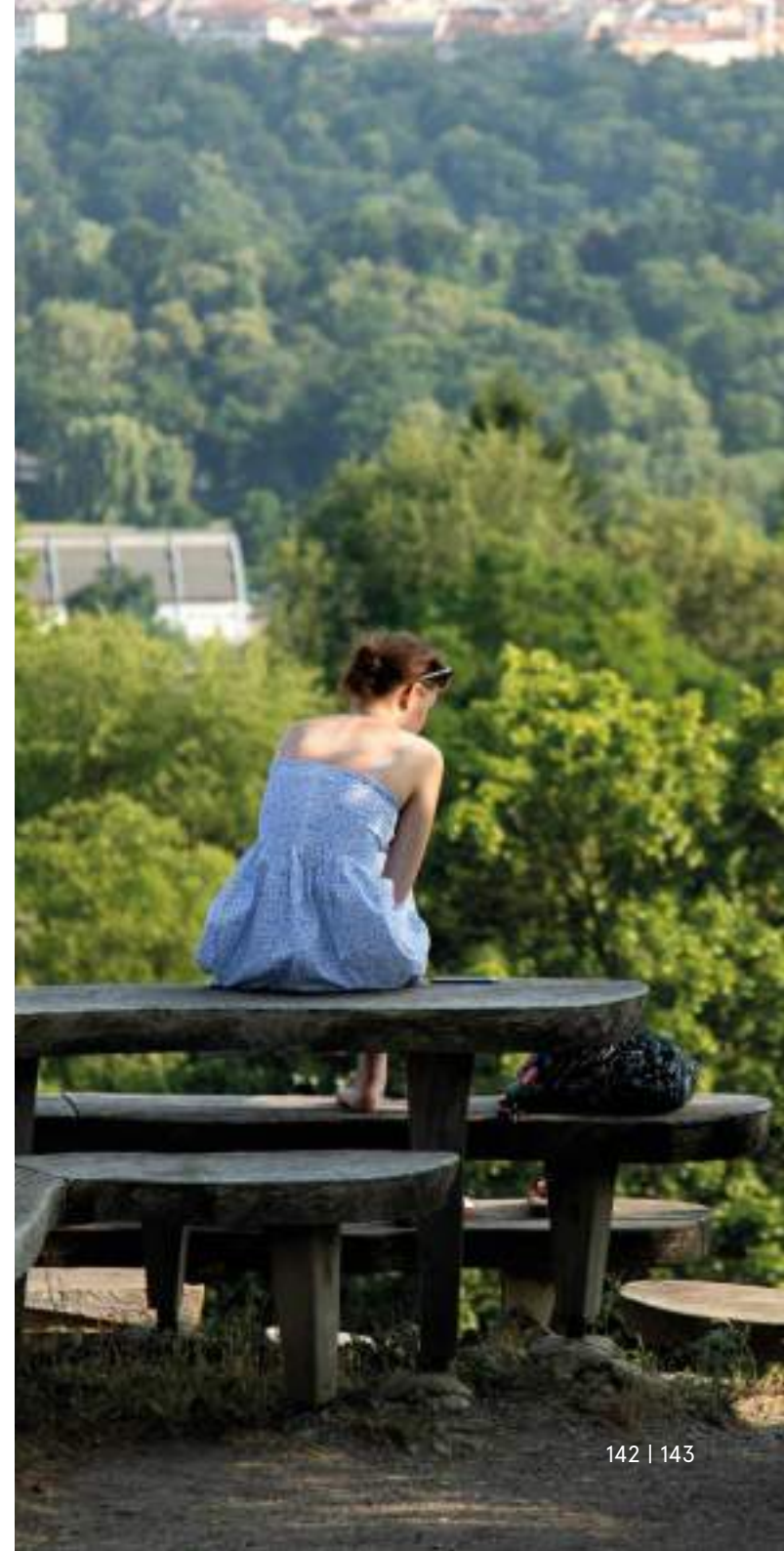
Public Events 152 – 153

PR a média

PR and Media. 154 – 157

Kořeny osobností

Roots of Prominent Personalities 158 – 159

Propagace v roce 2023

Promotion in 2023

Do roku 2023 vstoupila Botanická zahrada Praha s plánem zvýšit návštěvnický komfort a přinést návštěvníkům nové zážitky a pohledy na rostlinnou říši a zahradu. Plán se nám povedlo naplnit a tento rok s sebou přinesl mnoho výjimečných okamžiků a řadu úspěchů. Sjednotili jsme prostřednictvím lávky areál botanické zahrady a tím jsme výrazně zjednodušili pohyb mezi venkovními expozicemi a skleníkem Fata Morgana. Otevřeli jsme nový výstavní sál, který využíváme pro dlouhodobé výstavy a přednášky přibližující svět rostlin. Opět jsme zařadili do plánu akcí nové výstavy, získali jsme důvěru od nových partnerů, do prodeje jsme uvedli novou odbornou knihu, nová šumivá vína, uskutečnili jsme rekordní počet vzdělávacích prohlídek a do zahrady přišlo historicky nejvíce návštěvníků. Botanickou zahradu v roce 2023 navštívilo 412 854 návštěvníků.

The Prague Botanical Garden entered 2023 with the plan to increase the comfort of visitors, and offer them new experiences and views to the garden and the realm of plants in general. Our efforts were successful, and the past year brought us many extraordinary moments and a lot of achievements. The footbridge enabled us to unify the whole garden area, making the way between outdoor exhibitions and the Fata Morgana greenhouse much easier. We opened a new exhibition hall for long-term exhibitions and lectures on plants. Planned events included new exhibitions once more, we gained the trust of new partners, launched a new specialized book and new sparkling wines, conducted the record number of educational tours, and welcome the biggest amount of visitors ever – 412,854 through the year.

Botanická zahrada Praha

VÝSTAVA DÝNÍ

13.-31. 10. 2023

Ornamentální zahrada

14.-15. 10.
Podzimní dílničky

21.-22. 10.
Dýňové hrátky

28.-29. 10.
Dlabání dýní

31. 10.
Halloween

gallusvrtok @yeporadka

20 13

01 botanicka.cz

HITRÁDIO CITY 93.7 FM

HYUNDAI

PRAHA PRAHA PRAHA PRAHA

Trojská botanická zahrada otevřela 54. sezónu s celoročním asijským tématem a s výstavou orchidejí, která zájemcům představila rostlinné poklady Vietnamu. Z pohledu návštěvnosti se zařadila mezi historicky nejúspěšnější výstavu orchidejí konanou v botanické zahradě. V dubnu a květnu následovala přehlídka tropických motýlů zaměřená na kouzlo proměny. Festival bonsajů a japonské kultury jsme povýšili na mezinárodní úroveň a poprvé v historii jsme do botanické zahrady přivedli přehlídkové Trienále, které návštěvníkům ukázalo nejlepší bonsaje z Německa, Polska a České republiky. Začátkem června jsme společně s autorem Viktorem Sýkorou otevřeli interaktivní fotografickou výstavu a pomocí až 4000násobně zvětšených fotografií jsme přiblížili jedinečný život včel. Ve spolupráci s Czech Photo Centre jsme otevřeli nový výstavní sál a návštěvníkům nabídli fotografickou výstavu zachycující fascinující život rostlin. Po letních akcích přišlo na řadu vinobraní, které vystřídala úspěšná přehlídka dýní inspirovaná asijským zaměřením roku. I tentokrát návštěvníci mohli obdivovat největší dýni v ČR.

Závěr roku 2023 patřil dvěma událostem: tradičně večernímu provázení a nově putování za betlémským příběhem, které vzniklo ve spolupráci s Divadlem bratří Formanů a jejich přátel. Akce nesoucí název Betlémská jurta návštěvníkům představila příběh a kouzlo Vánoc a poukázala na důležitost soudržnosti rodiny.

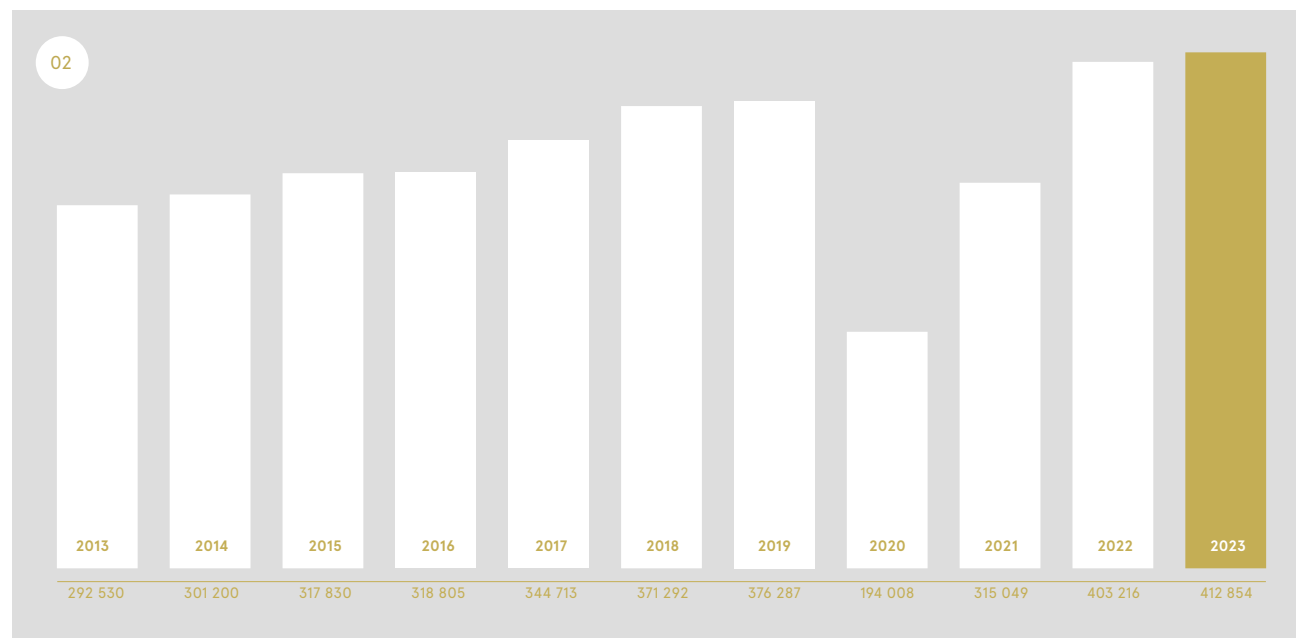
Velice si vážíme snahy a pílě všech našich zaměstnanců pracujících na tom, aby se zahrada posouvala každým rokem kupředu. Implementace nových postupů, využívání moderních technologií a optimalizace marketingových kanálů spojených s úsilím našich kolegů má kladný vliv na celkové výsledky botanické zahrady. Nejedná se jen

o navýšení návštěvnosti zahrady a posílení její odborné hodnoty, ale také o navýšení počtu našich fanoušků v online prostředí. Ti sdílejí naše odborné příspěvky a v online světě se stávají našimi ambasadory pomáhajícími nám šířit odbornost a zásady péče o život rostlin.

Povedlo se nám zachovat a hlouběji rozvinout udržitelný přístup při výrobě nových dárkových předmětů. Po obnovení a posílení včelstva jsme do prodejních stánků vrátili med. Včely jsou důležitou součástí ekosystému a celého cyklu života rostlin a návštěvníci se s nimi u nás mohou seznámit prostřednictvím dvou náhledových úlů. Velice nás těší, že můžeme prostřednictvím našich dárkových předmětů vyrobených přímo v zahradě propojit naše vzdělávací programy a přiblížit návštěvníkům důležitá témata věnující se životu včel a ochraně rostlin.

V roce 2023 jsme získali důvěru od nových partnerů a navázali jsme dlouhodobou spolupráci, která nám umožňuje neustále rozvíjet a zdokonalovat naši zahradu. Velice si vážíme podpory, která přichází ze strany Magistrátu hl. m. Prahy a poděkování směřuje i k našim partnerům, generálnímu partnerovi – společnosti Hyundai Motor Czech, společnostem Penny, ČSOB, Ahmad Tea i dalším.

Ing. Martin Jodas
 náměstek obchodu a marketingu,
 Botanické zahrady hl. m. Prahy

01 | Vizualizace výstav dýní s doprovodným programem

02 | Graf návštěvnosti od roku 2013 do roku 2023

Pravidelné výstavy v botanické zahradě

Regular Exhibitions in the Prague Botanical Garden

Orchideje – poklady vietnamské džungle Orchids – Treasures of the Vietnamese Jungle

(3. 3. – 20. 3. 2023)

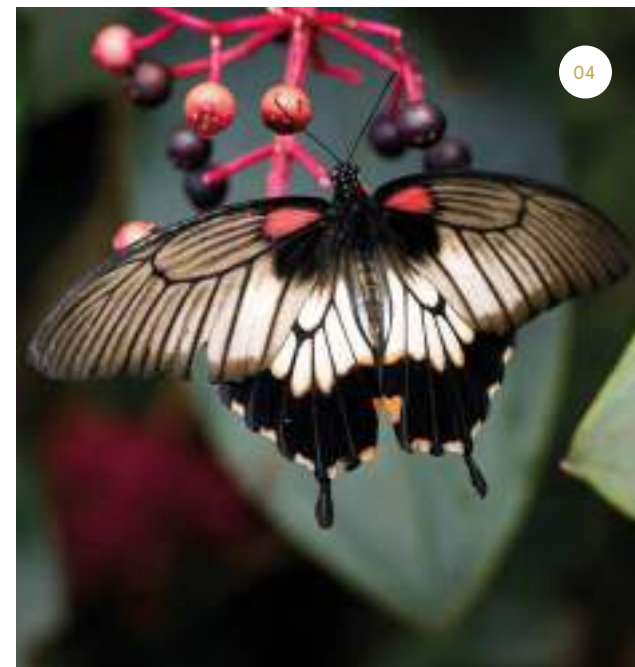
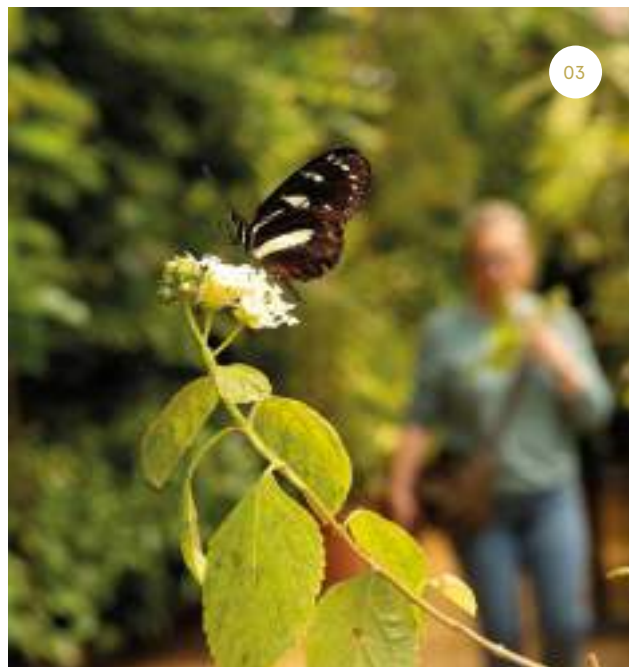
Návštěvnost | Attendance: 29 804

V letošním roce se nám opět podařilo pozvat do Botanické zahrady Praha na nezapomenutelný zážitek v podobě tradiční výstavy orchidejí. Tato každoroční akce ve skleníku Fata Morgana se stala oblíbenou mezi milovníky květin a tentokrát se věnovala fascinujícímu světu orchidejí ve Vietnamu.

Návštěvníci měli příležitost nejen obdivovat pestrobarevnou krásu květů, ale také se ponořit do atmosféry svátku Tét Nguyên Đán, vietnamského Nového roku. Ve skvostně aranžovaném prostoru byli přivítáni svátečními barvami žluté a červené, symboly štěstí ve vietnamské kultuře. Celý skleník pak zaplnil obří žlutý drak letící nad hlavami návštěvníků.

V průběhu výstavy jsme společně objevovali poklady této jedinečné země, která se pyšní bohatstvím orchidejí. Více než 1200 druhů orchidejí, z toho 30–35 % endemických, tvořilo poutavou expozici. Rostliny prezentované na výstavě byly k dostání díky Radoslavu Kacerovskému, zatímco krásné aranžmá se podařilo vytvořit díky uměleckému rukopisu Kláry Franc Vavříkové. Tato úspěšná akce umožnila nejen obdivovat krásu květin, ale také propojit se s kulturou a přírodou Vietnamu, přičemž každý návštěvník si odnesl kousek této exotické atmosféry domů. Orchidejová výstava se stala nezapomenutelným okamžikem pro všechny, kdo se zúčastnili, a potvrdila, že přinášení kulturních perel do naší země má nesmírně pozitivní dopad. (Fotografie 01 a 02)

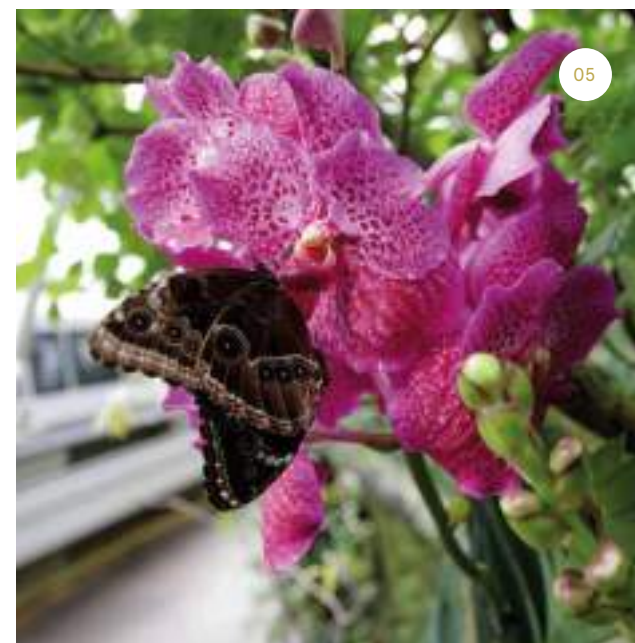
Motýli, kouzlo proměny
Butterflies: The Beauty of Transformation
(7. 4. – 21. 5. 2023)
Návštěvnost | Attendance: 97 285

Výstava tropických motýlů ve skleníku Fata Morgana opět nalákala mnoho milovníků přírody do skleníku Fata Morgana. Tato jedinečná podívaná se stala nevšedním zážitkem pro celé rodiny, které přišly obdivovat krásu motýlích křídel a nechaly se vtáhnout do kouzla proměny z kukly do dospělého motýla.

Návštěvníci byli svědky tajemného procesu vývoje od vajíčka přes housenku a kuklu až po nádherného motýla. Rozmanité vývojové fáze a zajímavosti o jednotlivých druzích zaujaly malé i velké příchozí.

V rámci výstavy jsme prezentovali vývojový model motýla, umožňující návštěvníkům jasně vidět velikostní rozdíly od miniaturních vajíček až po motýla s obrovským rozpětím křídel. Do trojské botanické zahrady jsme opět přivezli přes pět tisíc kulek z motýlí farmy ve Stratfordu nad Avonou. Tato spolupráce každoročně zaručuje druhovou pestrost a kvalitu výstavy.

Opětovně se nám podařilo připravit jedinečný a poučný zážitek, který zanechal nezapomenutelné vzpomínky u všech, kteří se rozhodli tuto podívanou prožít. (Fotografie 03–05)

Královny medu z blízka
(Fotografická a interaktivní výstava včel)
Honey Queens in Detail
(Photographic and Interactive Exhibition of Bees)
(1. 6. – 31. 10. 2023)

V expozici Zahrada mEDU jsme návštěvníkům odhalili tajemství života včel. Nabídli jsme jedinečný pohled na tyto neuvěřitelně důležité tvory naší planety. Výstava byla doplněna interaktivními prvky a panelovou expozicí fotografických uměleckých děl Viktora Sýkory, který se odvážil přiblížit nám včely až 4000násobným zvětšením.

Viktor Sýkora pomocí skenovací elektronové fotografie zachytil detaily jednotlivých částí včel, jako je sosák, noha či křídlo. Díky renovovanému medovému domku v nadživotní velikosti jsme mohli proniknout do srdce včelího úlu a dozvědět se mnoho o jejich životě a významu pro přírodu a lidský svět.

V expozici Zahrada mEDU návštěvníci najdou interaktivní prvky, jako je včelí taneček, modely květů a opylování, a zažít tak včelí říši se vším všudy. Pro děti je připraven program Pilná včelka Květa, který hravou formou seznámí s včelím světem. (Fotografie 01)

Botanická zahrada Praha

KRÁLOVNY MEDU ZBLÍZKA

fotografická a interaktivní
výstava

1. 6. – 31. 10. 2023

Pohlédněte na včelu medonosnou zblízka! Pomocí až 4000násobně zvětšených snímků vám autor Viktor Sýkora představí včelu tak, jak ji neznáte.

01 botanicka.cz

PENNY.

Festival bonsají a japonské kultury Festival of Bonsai and Japanese Culture (16. 6. – 25. 6. 2023)

Osmnáctý ročník soutěžní výstavy bonsají představil v naší botanické zahradě mistrovství předních českých i zahraničních pěstitelů. Tato úspěšná akce se konala s bohatým doprovodným programem tematicky zaměřeným na Japonsko.

V rámci výstavy bylo možno zhlédnout přes sto tvarovaných stromků z vlastních sbírek botanické zahrady, od pěstitelů z Česka a z dalších zemí včetně Slovenska, Německa, Polska, Mexika a Litvy. Významným hostem byl mexický pěstitel a demonstrátor Enrique Castaño, který akci obohatil unikátním pohledem na svět bonsají.

Bonsajové Trienále, mezinárodní přehlídka konaná jednou za tři roky, bylo vrcholem celé akce. Jde o soutěž tří zemí: Německa, Česka a Polska. Z každé země bylo vybráno pouze 15 stromů a pěstitele představili ty nejlepší z nejlepších. Společné demonstrace tvarování, stánky bonsajových asociací a hlasování pro nejatraktivnější bonsaje doplnily atmosféru této prestižní události.

V nově otevřeném návštěvnickém areálu v srdci zahrady se návštěvníci mohli ponořit do světa krásných bonsají a sledovat podivuhodné prezentace na pódiu. Ocenění nejkrásnější bonsaje bylo i v rukou návštěvníků, kteří pomocí QR kódů a pořadových čísel hlasovali pro své favority. (Fotografie 02–05)

Czech Nature Photo
(Fotografická výstava)
Czech Nature Photo
(Photographic Exhibition)
(21. 7. – 1. 10. 2023)

V roce 2023 jsme měli tu čest prezentovat výjimečnou výstavu fotografií rostlinného světa, která se konala v našem novém návštěvnickém areálu. Spolupráce s Czech Photo Centre nám umožnila vybrat ty nejlepší snímky z minulých ročníků soutěže Czech Nature Photo, která každoročně odkrývá krásy a jedinečnost přírody, jak je zachytí čeští a slovenští fotografové.

Vystaveno bylo 32 nejlepších, oceněných fotografií od zkušených umělců a 12 snímků z juniorské kategorie. Tyto vizuální skvosty představily jedinečnost rostlin, hub a volné přírody a zprostředkovaly nejlepší zážitky z přírodního světa.

Motivující poslání soutěže Czech Nature Photo, zaměřené na vzdělávání veřejnosti a podněcování ochrany přírody, bylo přeneseno do prostor botanické zahrady. Spolu s obdivováním krásy rostlinného světa měli návštěvníci příležitost zamyslet se nad mottem akce „Lidé chrání, co znají“. Botanická zahrada Praha se tak aktivně zapojila do podpory ochrany přírody. (Fotografie 01)

Botanická zahrada Praha

**CZECH NATURE
PHOTO v Troji**

21. 7. – 1. 10. 2023

Nenechte si ujít výběr fotografií
napříč ročníky prestižní soutěže
v srdci Botanické zahrady Praha.

01 botanicka.cz

CSOB

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

02

03

04

Výstava dýní Pumpkin Exhibition

(13. 10. – 30. 10. 2023)

Návštěvnost | Attendance: 34 412

Oblíbená výstava dýní, která nás každoročně provází barevným podzimem, letos přivedla návštěvníky do Asie. Studenti České zahradnické akademie v Mělníku se postarali o nádherné dýňové dekorace inspirované východním kontinentem. Drak, gejši, rikša, vrcholky Himálaje a lampiony byly jen některými z mnoha motivů, které zdobily venkovní expozice botanické zahrady. Interaktivní prvky a hry s dýněmi dodaly výstavě další rozměr. Součástí výstavy byla i gigantická dýně, kterou pro nás vypěstoval Jan Staněk a opět byla největší v Česku.

V rámci tradičního tvořivého víkendového programu měli návštěvníci možnost zúčastnit se Podzimních dílniček, Dýňových hrátek a dýňového dlabání a výroby luceren během posledního říjnového víkendu. Novinkou bylo kryté prostředí výstavního sálu, které umožnilo konání programu za každého počasí.

Celou výstavu uzavřely oslavy Halloweenu, které přilákaly mnoho odvážlivců. Večerní lampionový průvod plný tajemných zvuků a strašidelných masek představoval krásný závěr tohoto poutavého podzimního festivalu. Výstava dýní se stala prostorem nejen pro originální dekorace, ale také pro radost a kreativitu malých i velkých návštěvníků. (Fotografie 02–05)

05

Akce pro veřejnost

Public Events

Ptáci (fotografická výstava) | Birds (Photographic Exhibition) (20. 1. – 26. 3.)

Fotografická výstava přinesla návštěvníkům nejnovější poznatky o celoročním přikrmování ptáků v naší krajině. Na výstavních panelech byly prezentovány správné způsoby krmení, základní typy krmítek a napajedel vhodných pro horké letní dny. Návštěvníci získali odpovědi na otázky, zda krmit pouze v zimě, jak se postavit k mírné zimě a zda krmit ptáky celoročně. V rámci výstavy jsme rovněž diskutovali o významu napajedel a doporučili vhodné druhy dřevin pro zahradu, které poskytují potravu ptákům i v zimě. Téma se rozšířilo i na druhy ptáků zimujících v Asii.

Džungle, která nespí | A Jungle that Never Sleeps (20. 1. – 25. 3., 4. 11. – 16. 12.)

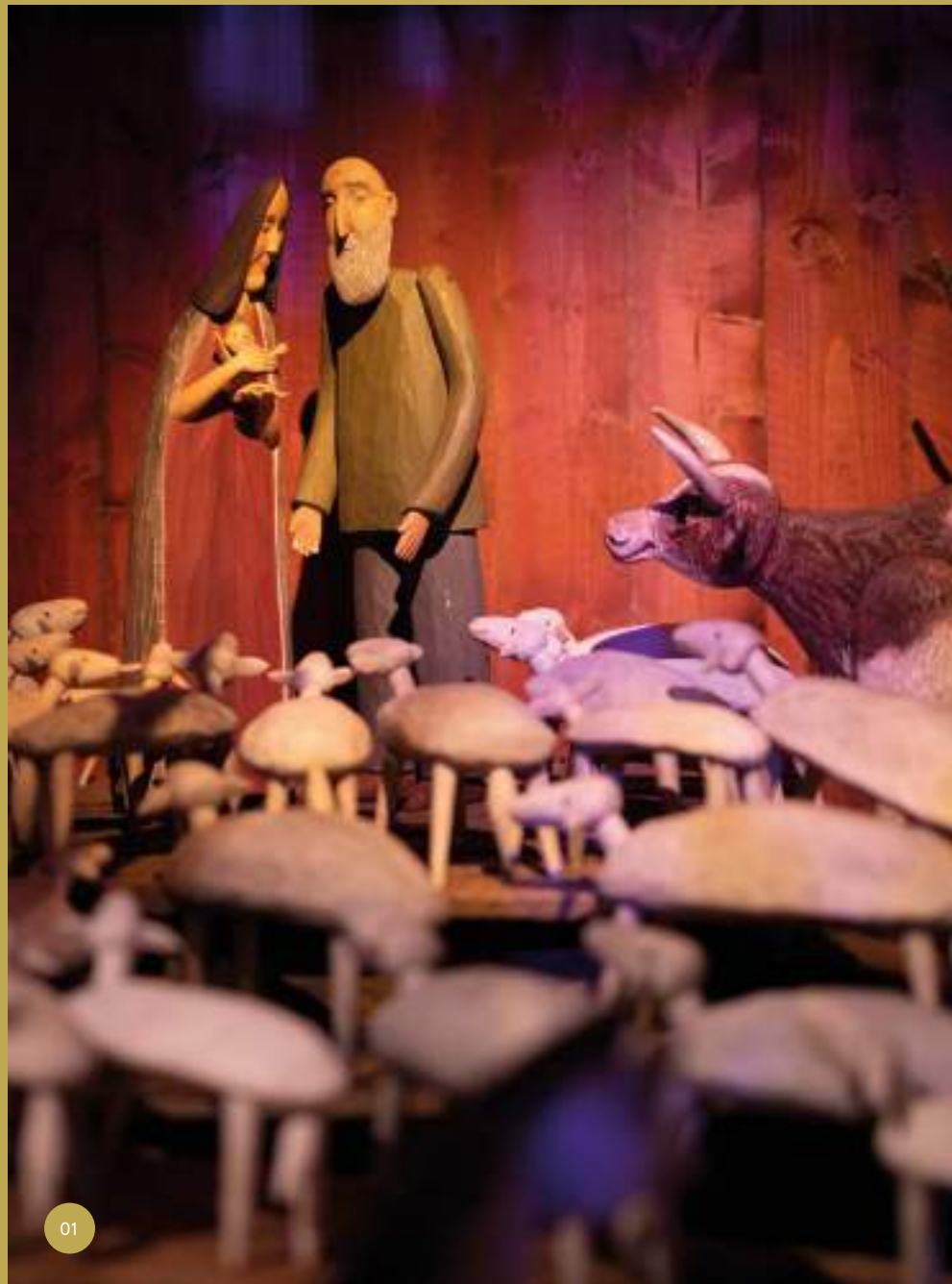
Tropický skleník Fata Morgana každoročně hostí jedinečnou událost, kterou si užívá mnoho návštěvníků. Jde o dobrodružnou cestu setmělým fascinujícím světem tropických rostlin za výkladu našich průvodců. Zvuky džungle, koncert tropických žabek a rozkvétající rostliny v noci vytvářejí nezapomenutelný zážitek. Interiér skleníku nabízí putování rozdílnými klimatickými pásmy, kde se návštěvníci ponoří do exotické atmosféry.

Přednáškový cyklus | Series of Lectures (9. 2. – 6. 4.)

Sezóna 2023 přinesla oblíbený cyklus přednášek pro veřejnost, který byl tentokrát věnován převážně světu Asie a tamější flóře. Zájemci tak měli možnost seznámit se s řadou zajímavých témat od stepní květeny Kyrgyzstánu po botanické expedice do oblasti Asie a tradiční asijskou medicínu ajurvěda. Přednášky probíhaly každý týden a návštěvníci si je mohli vychutnat buď přímo v areálu botanické zahrady, nebo online.

Kurátorská provázení | Guided Tours (1. 6. – 21. 9.)

Kurátoři Botanické zahrady Praha s radostí otevřeli dveře do světa pestrých rostlin a přivítali návštěvníky na prohlídkách expozic naší nádherné zahrady. Ti nejpovolanější jim tak ve vybrané čtvrtky od května do října představili kouzlo asijských rostlin. Příchozí měli možnost odhalit fascinující témata, jako jsou Suchomílné trvalky a Středozemí, Asijské užitkové rostliny ve skleníku Fata Morgana nebo Léčivé rostliny s příchutí Asie. Akce je tradičně zdarma, v ceně klasického vstupného.

Muškatová burza | Geranium Market

(26. 5. – 28. 5.)

Jubilejní desátá muškátová burza, pořádaná ve spolupráci s členy Specializované základní organizace Českého zahrádkářského svazu Pelargonie, proběhla nově v Horní zahradě. Návštěvníci měli příležitost získat méně obvyklé typy a odrůdy pelargoníí včetně velkokvětých, andělských, pestrolistých, vonných i sukulentních. Kromě toho byly k dispozici i další sbírkové rostliny, jako balkonovky, africké kopřivy nebo bylinky. Odborníci návštěvníkům poskytovali rady ohledně výběru, pěstování, ošetřování, ochrany před chorobami a škůdci a také podmínek úspěšného množení rostlin. Prodej byl omezen na malé množství, a tak byly nabízené exempláře rychle vyprodány. Akce se stala nejen příležitostí pro získání zajímavých rostlin, ale i příjemným setkáním nadšených zahrádkářů. (Fotografie 03 a 04)

Betlémská jurta Divadla bratří Formanů | The Bethlehem Yurt of the Forman Bros

(1. 12. 2023 – 7. 1. 2024)

O vánočním čase jsme se společně vydali na putování za betlémským příběhem. Botanickou zahradou se vinula stezka s tematickými zastaveními, která nás přivedla až k Betlémské jurtě Divadla bratří Formanů. Každé zastavení bylo spojeno s vánoční symbolikou: připomenuto bylo zvěstování panny Marie, putování do Betléma, tři mudrci. Stezka byla zakončena v nomádském přístřešku, kde jsme objevili panorama s vyobrazením betlémského příběhu narození Ježíše. Unikátní Betlémská jurta vytvořená pouze pro naši zahradu se stala úžasným místem klidu a rozjímání v obklopení básněmi Radka Malého. Návštěvníci si mohli vlastnoručně vytvořit figurky, které se pak staly součástí interaktivní expozice. Během víkendů byly otevřeny adventní dílny, kde si rodiny mohly vyrábět vánoční ozdoby a dřevěné hračky z recyklovaných materiálů. Nebývalá spolupráce s týmem Divadla bratří Formanů a jejich uměleckými přáteli vnesla do zahrady atmosféru kouzelného světa a vánočního ducha. Zastavení z přírodnin a výzdoba jurty naladily každého na očekávané svátky. (Fotografie 01 a 02)

PR a média

PR and Media

.....

Ani v roce 2023 nezůstala botanická zahrada stranou zájmu veřejnosti a médií. Vydali jsme 50 tiskových zpráv a uspořádali 5 tiskových konferencí nebo setkání s médii. Média zaujaly oblíbené akce, jako je výstava orchidejí či motýlů, ale i otevření nového výstavního sálu nebo projekty pro udržitelnost a energetickou soběstačnost botanické zahrady. Zaznamenali jsme na 3402 mediálních výstupů a dostali jsme příležitost prezentovat aktivity botanické zahrady v českých televizních stanicích, rádiích a tištěných i online médiích. I v roce 2023 podpořila botanickou zahradu řada známých osobností, které spolu s námi zahájily a prezentovaly oblíbené akce a výstavy.

The public and media interest didn't leave us in 2023. We issued 50 press releases and conducted 5 press conferences or meetings. The media were attracted by popular events, such as the exhibitions of orchids or butterflies, as well as the opening of the new exhibition hall, or projects focused on sustainability and self-sufficiency of the garden. We noticed 3,402 media outputs, and had the opportunity to present the activities of the garden on Czech TV stations, press and online media. Numerous celebrities supported the Prague Botanical Garden in 2023, opening and presenting events and exhibitions for us.

01 | Herečka Jana Plodková se stala patronkou výstavy Motýlů
 02 | Herečka Iva Janžurová s dcerami Sabinou a Theodorou Remundovými zahájily výstavu Orchideje – poklady vietnamské džungle a 54. sezónu botanické zahrady

03 | Jeho Excelence japonský velvyslanec SUZUKI Hideo s manželkou a patronem výstavy, zpěvákem Míraiem Navrátilém
 04 | Patronka výstavy motýlů, herečka Veronika Arichteva

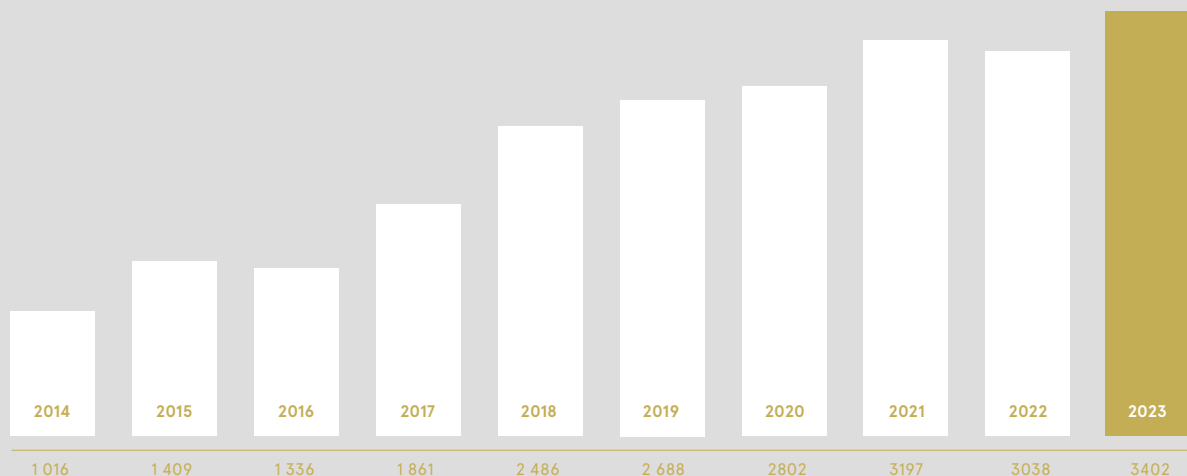
Public relations v roce 2023

Zájem médií a veřejnosti vzbudily nejenom pravidelné a oblíbené akce a výstavy v botanické zahradě, média ocenila i novinky v oblasti rozvoje botanické zahrady a také sezónní informace a zajímavosti z expozic. PR oddělení pod vedením tiskové mluvčí Michaely Bičíkové pokračovalo v proaktivní komunikaci a ve vztahu k novinářům jej podpořila externí PR manažerka Darina Miklovičová. Komunikace botanické zahrady je dlouhodobě součástí aktivního přístupu a strategie ředitele Bohumila Černého. Na komunikaci spolupracuje PR oddělení i s oddělením marketingu a odborným oddělením.

V roce 2023 jsme vydali 50 tiskových zpráv a uspořádali 5 tiskových konferencí nebo setkání s médii. Nejvýznamnějšími akcemi pro novináře bylo slavnostní zahájení 54. sezóny a výstavy orchidejí v březnu, které bylo spojené i se zpřístupněním lávky, jež propojila areály botanické zahrady a skleník Fata Morgana nebo zahájení oblíbené výstavy motýlů. Zájmu se těšilo i slavnostní zahájení Festivalu bonsají a japonské kultury, ale rovněž tisková konference k projektu spuštění fotovoltaické elektrárny v areálu botanické zahrady.

01

01 | V roce 2023 jsme zaznamenali 3 402 mediálních výstupů

02

02 | Prezentace knihy *Ďáblova zahrádka* a jedovatých rostlin v pořadu České televize *Sama doma*

Monitoring médií a výstupy v médiích

Pro monitoring médií využíváme služby společnosti Monitora Media. V roce 2023 jsme zaznamenali na 3402 mediálních výstupů, které se týkaly Botanické zahrady Praha. Výstupy vznikaly částečně na základě vydaných tiskových zpráv a uspořádaných tiskových konferencí, jednalo se také o samostatné rozhovory a články odborníků botanické zahrady. Nejatraktivnější bylo téma výstavy motýlů. Zájem byl ale i o projekty a novinky v botanické zahradě, o pěstování a produkci vína na Vinici sv. Kláry nebo o téma jedovatých rostlin, které botanická zahrada prezentovala ve své nové knize *Ďáblova zahrádka*. Naše aktivity jsme představili v oblíbených televizních

pořadech napříč českými televizními stanicemi (Česká televize, CNN Prima News, TV Seznam, Prima a Nova), a to v rámci zpravodajských nebo dalších pořadů, jako je např. *Sama doma*, *Polopatě* či *Rady ptáka Loskutáka*. Pokračovala také spolupráce s dětským kanálem ČT :D a jeho pořady *Wifina* a *Tamtam*. Akce a projekty botanické zahrady jsme rovněž propagovali prostřednictvím rozhovorů v českých rádiích (Český rozhlas, Rádio Blaník, Hitrádio City, Express FM, Signál Rádio a další). Nechyběly ani rozhovory a články v tištěných médiích, ať už se jednalo o deníky (Deník, MF Dnes, Blesk atd.), nebo lifestyle a hobby časopisy. O činnosti botanické

zahrady informovala v rámci článků či videoreportáží též online zpravodajská média (*Seznamzpravy.cz*, *TN.cz*), ale i volnočasové servery (*Kudyznudy.cz*, *Vyletnik.cz*, *Kdykde.cz* a další).

V našich aktivitách nás podpořili také mediální partneři. Poděkování patří Radiu Blaník, Českému rozhlasu (Rádio DAB Praha), časopisům *Praktik* a *Zahrádkář* a volnočasovým webům *Kudyznudy.cz*, *Vyletnik.cz* a *Kdykde.cz*.

Mediální hodnota výstupů, které jsme v médiích zaznamenali, přepočítaná na hodnotu inzertního prostoru (AVE) v roce 2023 vzrostla na 341 milionů Kč.

06 | Botanická zahrada pro veřejnost

01

02

01 | Patronky oblíbené výstavy motýlů – zleva Jana Plodková, Andrea Růžičková, Veronika Arichteva, Martina Pártlová
02 | Zahájení Festivalu bonsajů a japonské kultury si užil i zpěvák Mirai Navrátil

03 | Největší dýně v ČR obdivovaly i tenistky Lucie Šafářová a Andrea Sestini Hlaváčková se svými dětmi

Spolupráce se známými osobnostmi

Publicitu botanické zahrady i v roce 2023 podpořila spolupráce se známými osobnostmi. První významnou akcí sezóny, výstavu orchidejí pod názvem Orchideje – poklady vietnamské džungle, a 54. sezónu Asijský rok spolu s námi zahájily herečky Iva Janžurová a Sabina Remundová a režisérka Theodora Remundová. Patronkami oblíbené výstavy motýlů, konané pod názvem Motýli, kouzlo proměny, se staly herečky Jana Plodková, Andrea Růžičková, Veronika Arichteva a Martina Pártlová. Festival bonsajů a japonské kultury podpořil svojí přítomností zpěvák Mirai Navrátil. Soutěžní přehlídku zahájil spolu s ním opět i velvyslanec Japonska v ČR Jeho Excelence SUZUKI Hideo a zástupci Česko-japonské společnosti a České bonsajové asociace. Podzimní výstavu dýní pak podpořily tenisové hvězdy Lucie Šafářová, Andrea Sestini Hlaváčková a Barbora Strýcová se svými dětmi.

Spolupráce se známými osobnostmi a zejména jejich vztahu k botanické zahradě si velmi vážíme.

03

Kořeny osobností

Roots of Prominent Personalities

Úspěšný projekt Botanické zahrady hl. m. Prahy a Dariny Miklovičové Kořeny osobností pokračoval již čtrnáctou sezónou. V roce 2023 jej obohatily čtyři významné osobnosti. Své „kořeny“ v botanické zahradě zanechalo již 119 významných představitelů českého, ale i světového společenského, sportovního a vědeckého života.

The successful project of the Prague Botanical Garden and Darina Miklovičová "Roots of Prominent Personalities" continued in its 14th year. Four new celebrities joined the bandwagon in 2023. Overall, 119 Czech and international socialites, sportspeople and scientists have already left their "roots" in the garden.

01 | Borovici himalájskou zasadil horolezec Radek Jaroš

02 | Lukostřelec a paralympionik David Drahonínský

03 | Legenda české sálové cyklistiky Jan Pospíšil, který zasadil strom i jménem svého bratra Jindřicha

04 | V projektu Kořeny osobností nesmí chybět ani český geolog a popularizátor vědy Václav Cílek

Tento unikátní projekt vznikl v roce 2009 a spojuje vzácné přírodní bohatství s těmi největšími postavami současného světa. Budoucím generacím má připomínat nejen jedinečné dědictví přírody, ale také to nejlepší, co dokázal člověk.

Od června roku 2017 si návštěvníci areálu botanické zahrady mohou projít Stezku osobností, která vznikla jako trasa putování mezi jednotlivými výsadbami projektu Kořeny osobností a kde se zájemci mohou s těmi nejvýznamnějšími osobnostmi pomyslně setkat.

V roce 2018 byla vydána kniha Kořeny osobností, jež mapuje vývoj projektu od roku 2009 do roku 2017. Přípravuje se nové vydání rozšířené o osobnosti, které se do projektu zapojily později.

Projekt Kořeny osobností bude pokračovat i v roce 2024.

V roce 2023 se do projektu Kořeny osobností zapojili:

116.

legendy české a československé sálové cyklistiky, bratři **Jindřich a Jan Pospíšilovi**, dvacetinásobní mistři světa v kolové – jasan americký (*Fraxinus americana*)

117.

český geolog, klimatolog, spisovatel a popularizátor vědy **RNDr. Václav Cílek, CSc.** – bříza bělokorá (*Betula pendula*), kultivar 'Vaněk' s panašovanými listy

118.

paralympionik, lukostřelec **David Drahonínský**, dvojnásobný zlatý medailista z letních paralympijských her v Pekingu a v Tokiu, mistr světa z roku 2015 a držitel dvou světových rekordů – jeřáb olšolistý (*Sorbus alnifolia*)

119.

nejúspěšnější český profesionální horolezec **Radek Jaroš**, pokořitel všech 14 světových osmitisícovek a jako jediný Čech držitel Koruny Himálaje a držitel Koruny planety – borovice himalájská (*Pinus wallichiana*)

07

Vinice svaté Kláry

St. Claire's Vineyard

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Vinice sv. Kláry v roce 2023

St. Claire's Vineyard in 2023 162 – 163

Rok 2023 ve vinotéce

2023 in the Wine House 164 – 165

Vinařské akce

Events for Wine Enthusiasts 166 – 167

Vinice sv. Kláry v roce 2023

St. Claire's Vineyard in 2023

Vegetační cyklus začal v roce 2023 v obvyklém období v polovině dubna, avšak chladné počasí, které vládlo až do konce května, růst révy velmi brzdilo. Srážky byly průměrné a v květnu lehce nadprůměrné. Naštěstí se nám vyhnuly v průběhu kvetení, kdy téměř nepršelo, takže réva bez problémů odkvetla a nedošlo ke sprchnutí hroznů. Zpoždění růstu révy se začalo narovnávat díky velmi teplému počasí, které trvalo od začátku června do konce července, zároveň bylo velmi sucho, což dovolovalo omezení použití přípravků na ochranu rostlin včetně herbicidů, v roce 2023 byly aplikovány jen dvakrát, což je výrazná úspora, nejen finanční, ale je to také výrazný benefit pro životní prostředí. Na začátku srpna se ochladilo a začalo pršet, to révě po velmi suchých předešlých dvou měsících značně prospělo. Na konci srpna, stejně jako v předešlém roce, začalo pršet do zaměklých hroznů a hrozilo, že je budou decimovat houbové choroby. Nicméně suché a slunečné počasí v září rozhodlo o tom, že hrozny většinou dozrály do kabinetní a pozdně sběrové kvality.

The growing cycle at St. Claire's Vineyard in 2023 started in the usual time in mid-April, but the cold weather that prevailed until the end of May hampered the growth of the vines. Then very warm weather took over from the beginning of June to the end of July, which eased off the delay in vine growth; at the same time, it was very dry, so we could use less plant-protecting products, including herbicides. Like the year before, rain began to hit the soft grapes in the end of August, which exposed them to fungal diseases. However, September was dry and sunny and so the grapes ripened up to cabinet and late harvest quality. We harvested 24,875 kg of grapes.

Jako novinky budou v roce 2024 představena dvě tichá bílá vína, která zrála po dobu jednoho roku v dubových sudech o objemu 300 l. Jedná se o Ryzlink rýnský a Tramín červený, tato vína mají do 4 g zbytkového cukru a do 7 g kyselin.

Vzhledem k předchozímu úspěchu budou připraveny i dva druhy sektů metodou kvašení v láhvích a následného zrání po dobu 15 měsíců:

- Ryzlink rýnský, brut nature, s obsahem 0,2 g/l zbytkového cukru, 8,6 g/l kyselin a 11,5 % alkoholu.
- Rulandské modré rosé, brut nature, s obsahem 0,8 g/l zbytkového cukru, 8,5 g/l kyselin a 12,5 % alkoholu.

Zisk medailí na vinařských soutěžích 2023

Rulandské modré 2018

vítěz kategorie červených vín – Litoměřický hrozen 2023

Přehled sklizně v roce 2023

Stolní odrůdy	1830 kg
Muškat moravský	900 kg
Müller Thurgau	2545 kg
Modrý Portugal	3350 kg
Sauvignon	445 kg
Rulandské modré	6740 kg
Rulandské šedé	2945 kg
Tramín červený	1770 kg
Neronet	370 kg
Ryzlink rýnský	3980 kg
Celkem:	24 875 kg

Rok 2023 ve vinotéce

2023 in the Wine House

Rok 2023 byl pro Vinotéku sv. Kláry opět velmi úspěšný, a to i přesto, že nadále využívala azyl náhradních prostor bývalého bistra v Ornametální zahradě. Prodal a vypilo se 15 200 lahví vína z místní produkce, návštěvníci ale také velmi rádi zašli na kávu. Obsluha jich připravila 15 000 šáleků. Rekordní výše dosáhl i hrubý příjem vinotéky, což poukazuje na oblíbenost místního vína a loajalitu zákazníků – návštěvníků botanické zahrady. V roce 2023 byla téměř dokončena rekonstrukce viničního domku a stavba nového degustačního prostoru, a tak si milovníci vína budou moci v roce 2024 opět vychutnat skleničku přímo uprostřed vinohradu s jedinečným výhledem na Prahu.

St. Claire's Wine House had another great year in 2023, even though it was still confined to the alternative premises of the former snack bar in the Ornamental Garden. 15,200 bottles of locally produced wine were sold; Pinot Gris 2022, Pinot Noir Rosé 2022 and Claire 2022 led the "by the glass" list. As for bottles, the best-selling list included Pinot Noir Rosé 2022, Pinot Gris 2022 and Müller Thurgau 2022.

Veřejné degustace, kde zájemci měli příležitost ochutnat špičková místní vína pod vedením zkušeného someliéra, se zúčastnilo 295 osob. Piknikových košů se prodala celá stovka, což naznačuje, že kromě vína si zákazníci rádi vychutnávají také jiné labužnické zážitky spojené s návštěvou botanické zahrady.

Hlavním lákadlem ale samozřejmě zůstává místní víno. V žebříčku vín „po skleničce“ vedlo Rulandské šedé 2022, Rulandské modré rosé 2022 a Klára 2022. Po lahvích se nejvíce prodávalo Rulandské modré rosé 2022, Rulandské šedé 2022 a Müller Thurgau 2022.

Výsledky roku 2023 ukazují, že i přes dočasná omezení a rekonstrukci viničního domku se podařilo udržet vysokou úroveň i zájem zákazníků a dosáhnout výjimečných prodejních výsledků.

Vinařské akce

Events for Wine Enthusiasts

Rok 2023 připravil milovníkům vína rozmanité zážitky, a to od menších akcí týkajících se vína a vinařského světa až po tradiční vinobraní. Akce spojené s Vinicí sv. Kláry a místním vínem jsou velmi oblíbené. Kromě těchto událostí zaznamenaly velký zájem i degustace vína z Vínice sv. Kláry s naším profesionálním someliérem a rovněž komentované prohlídky našeho vinného sklepa.

2023 brought numerous diverse experiences for wine enthusiasts, from minor events related to wine and winemaking world to traditional grape harvest festival. Events involving St. Claire's Vineyard and local wine are extremely popular. In addition to these events, also local wine tasting with a professional sommelier attracted a lot of audience, and so did guided tours to our cellars.

Víkend svařeného vína | Mulled Wine Weekend (11. –12. 2. 2023)

Víno nemusíme brát vždy vážně a s tím svařeným jsou experimenty ještě lákavější. Svařákové menu Vinotéky sv. Kláry nabídlo hned čtyři kombinace s bílým a červeným vínem. Tato zimní akce v botanické zahradě vždy naláká dostatek zájemců o zahřátí.

Valentýnská degustace sektů | Sparkling Wine Tasting on Valentine's Day (14. 2. 2023)

Pro valentýnský den a večer nabídla botanická zahrada nejen možnost romantické procházky, ale také příjemné posezení u „bublinek“. Návštěvníci měli možnost ochutnat novinku Vinice sv. Kláry, a to šumivá vína, která zrála v láhvi celých 15 měsíců, a užít si příjemný zamilovaný večer. Degustaci vedl profesionální someliér.

Open that bottle night (26. 2. 2023)

Tento den se hodí k otevření a sdílení speciálních láhví vína, které si lidé často ponechávají na zvláštní příležitosti. Ideální čas pro vyzkoušení výjimečných vín z Vinice sv. Kláry. Z každého ročníku pár láhví schováme do archivu a zvědavě čekáme, co s nimi udělá čas, jednou za rok pak s našimi vinaři tento archiv otevřeme a společně zjišťujeme, co místním vínům svědčí.

Klára má svátek | It's Claire's Name Day (12. – 13. 8. 2023)

Klára slavila svátek a to byla jedinečná příležitost užít si krásný den či víkend v botanické zahradě. Ta se v tento den proměnila v jedno velké piknikové místo. Návštěvníci si mohli zakoupit piknikové balíčky, ke kterým párujeme vína z naší vinice a zapůjčíme skleničky a piknikové deky. Tato akce je mezi návštěvníky botanické zahrady velmi oblíbená.

Den Rulandského modrého | The Pinot Noir Day (18. 8. 2023)

Den, který je po celém světě věnovaný jedné z nejoblíbenějších odrůd vína - Rulandskému modrému. Návštěvníci měli možnost ochutnat v rámci mini degustace Rulandské modré ročníků 2015, 2018 a 2019 a rosé ročníku 2022. Výjimečně byl také nabízen vzorek sektu Rulandské modré rosé brut.

Vinobraní | St. Claire's Grape Harvest Feast (16. – 17. 9. 2023)

Tradiční doba sklizně hroznů, která je často oslavována na vinicích po celém světě. Slaví se i na Vinici sv. Kláry a patří k nejoblíbenějším akcím botanické zahrady. Počasí slavnostního víkendu bylo vyvedené a letní teploty přivedly do botanické zahrady na 9 325 návštěvníků. Nechyběl doprovodný program, na pódiu se vystřídala řada skvělých muzikantů. Zájemci si užili prohlídky vinohradu a objevili tajemství, která s sebou výroba vína nese. Děti se zabavily v tvůrčích dílnách a vinné laboratoři.

Svatomartinský přípitek | St. Martin's Toast (11. 11. 2022)

Tradiční oslavy, které jsou spojené s otevřením prvních láhví mladého vína, měli příležitost si užít i návštěvníci Vinotéky sv. Kláry. Zájemci mohli ochutnat vína nového ročníku vinařství Mádl z odrůd povolených pro výrobu Svatomartinských vín (Svatomartinské Zweigeltrebe Rosé 2023, Svatomartinský Modrý Portugal 2023, Svatomartinské Veltlínské červené rané 2023 a Svatomartinský Müller Thurgau 2023). Vybraná vína, prezentovaná naším someliérem, měla velký úspěch a všechna se prodala.

A man with dark hair and a beard, wearing a blue t-shirt, is leaning over a metal stand. He is using a small metal tool to work on a rectangular frame containing a honeycomb structure. The honeycomb is partially covered with a brown substance, possibly wax or honey. The background is a lush green landscape with trees and hills under a bright sky.

08 Hospodaření

The Management

Obsah kapitoly

Contents of the Chapter

Hlavní činnost

Main Activities 170 – 173

Doplňková činnost

Side Activities 174 – 175

Hlavní činnost

Main Activities

Výnosy

Botanická zahrada Praha v roce 2023 dosáhla celkových výnosů **166 655 tis. Kč**.

Výnosy ze vstupného tvořily zásadní položku vlastních příjmů organizace. Za rok 2023 bylo dosaženo tržeb ze vstupného 38 465 tis. Kč. Za pozitivním růstem tržeb ze vstupného bezesporu stojí rozvoj vlastního areálu botanické zahrady a stabilní investice do návštěvnického komfortu, dále pak obliba výstav a obsáhlý program akcí pro veřejnost. V neposlední řadě významným prvkem ovlivňujícím rozdíl mezi rokem 2022 a 2023 byla korekce cen vstupného, která byla nezbytná pro zajištění dlouhodobě udržitelného rozpočtu organizace. Celková návštěvnost za rok 2023 dosáhla téměř 413 tis. návštěvníků, což je o téměř 10 tis. více než v předchozím roce.

Ostatní výnosy jsou neméně důležitou položkou v rozpočtu. Tendence v oblasti prodeje služeb odpovídá nárůstu návštěvnosti. Večerní provázení ve skleníku Fata Morgana, přibližující atmosféru nočního pralesa, dosáhlo tržeb 122 tis. Kč. Komentované provázení po expozicích v rámci výukových programů přineslo do rozpočtu 1 095 tis. Kč. Celkově bylo uskutečněno 1 112 prohlídek. Žádaný byl také nový produkt Výukový balíček pro školy, který zlepšil hospodářský výsledek organizace o 309 tis. Kč.

Prodej rostlin a vlastních výrobků zajistil tržby ve výši 389 tis. Kč. Jde zejména o odprodej přebytečných trvalek, letniček a balkonových rostlin. Na meziročním nárůstu se podílí také pravidelný prodej ve stáncích a sezónní výprodej s marketingovou podporou.

V důsledku vysokého úročení bankovních účtů a krátkodobých termínovaných vkladů vzrostly **finanční výnosy** z předpokládaných 300 tis. Kč na 3 254 tis. Kč.

Čerpání fondů BZP bylo zapojeno v celkové výši 2 105 tis. Kč, z toho 2 000 tis. Kč tvoří čerpání fondu odměn pro zaměstnance. V souladu s účelem obdržovaných darů bylo čerpáno 105 tis. Kč. Rezervní fond nebyl oproti plánu nakonec využit.

Zřizovatel schválil neinvestiční příspěvek na rok 2023 ve výši 119 436 tis. Kč,

01 | Zahradník z botanické zahrady při sklizni vypěstovaných tykví

02 | Výstavy a akce v botanické zahradě o víkendech doprovází i program pro děti

který se v závislosti na rozpočtových opatřeních měnil, konkrétně:

- 311 tis. Kč; usnesení Rady hl. m. Prahy č. 928 ze dne 15. 5. 2023; finanční prostředky účelově určené na akci Cervia Citta Giardino – Maggio in Fiore 2023,
- 76 tis. Kč; usnesení Rady hl. m. Prahy č. 974 ze dne 22. 5. 2023; finanční prostředky určené na grantové programy, tj. Vzdělávací procházky pro seniory ve výši 26 tis. Kč a Blahodárná zahrada ve výši 50 tis. Kč,
- 350 tis. Kč; usnesení Rady hl. m. Prahy č. 1090 ze dne 5. 6. 2023; finanční prostředky na letní příměstský tábor – Indiánské léto, výukové programy a provázení pro školní skupiny.

Botanická zahrada dále obdržela na základě rozhodnutí SZIF finanční prostředky z Ministerstva zemědělství, a to dotaci na částečné pokrytí nákladů na realizaci a zatraktivnění oblíbených výstav a seminářů s rostlinnou tematikou charakteru ve výši 2 101,5 tis. Kč.

K úspoře neinvestičního příspěvku o 439 tis. Kč došlo v letošním roce z důvodu nižší tvorby odpisů oproti schválenému rozpočtu.

Celkový neinvestiční příspěvek po rozpočtových opatřeních a čerpání grantů činil **119 734 tis. Kč**.

Náklady

Celkové náklady v roce 2023 rostly úměrně s vlastními výnosy organizace, činily v souhrnu období 166 655 tis. Kč. Nárůst je odrazem zvýšených cen materiálů a služeb. Uvedení nových budov do provozu znamenalo taktéž zátěž pro provozní rozpočet.

Spotřeba materiálu stoupla oproti schválenému rozpočtu o 5 569,3 tis. Kč. V oblasti rozvoje odborné činnosti došlo k nákupům rostlinného materiálu k obohacení a rozšíření expozic a současně byly vynaloženy náklady na péči o sbírky, tedy na zahradnický materiál, substráty, hnojiva a pesticidy. V neposlední řadě se jedná o nákupy potřeb pro běžnou údržbu areálu a budov zajišťovanou zaměstnanci provozu. Tendenci růstu nákladů evidujeme v oblasti nákupů ochranných pracovních pomůcek a nových pracovních oděvů pro zaměstnance, které bylo nutné zakoupit z důvodu nevyhovujících ochranných vlastností současných uniforem.

V oblasti **spotřeby energií** jsme v roce 2023 oproti roku 2022 zaregistrovali v botanické zahradě mírný nárůst, na kterém se podílely nově vybudované objekty a výkyvy v klimatických podmínkách.

To, že náklady na spotřebu elektrické energie vzrostly oproti plánovanému rozpočtu, je také způsobeno mírou jejího používání k přímému ohřevu vody a k vytápění některých provozů botanické zahrady, současně pro funkci zdrojů chladu ve VZT a technologických systémech, využití při stavební činnosti, k osvětlení expozic ve skleníku Fata Morgana a k doplnění technologií. Na spotřebu zemního plynu a pokles spotřeby propan-butanu měly vliv výkyvy v jednotlivých objektech dle jejich užití v průběhu topné sezóny.

Ve spotřebě se projevuje tvorba zásob v daném účetním období. Spotřeba vody v roce 2023 činila 43 tis. m³. Hodnota spotřeby vody je ve vztahu k roku 2022 vyšší z důvodu realizace plánovaných expozic a záhonů, tedy i rozšíření závlahového systému v areálu botanické zahrady. Současně byla zefektivněna spotřeba záhytů srážkových vod.

Náklady na opravy a údržbu botanické zahrady vzrostly o 1 891 tis. Kč oproti schválenému rozpočtu. Do navýšení se významně promítla oprava havarijního stavu fóliového krytu expozice Svět sukulentů. Dále byly prostředky použity na nezbytné opravy postupně stárnoucí technologie a tím předcházení možných havárií, které by mohly narušit chod zahrady nebo přímo ohrozit sbírky rostlin. V rámci oprav budov byly realizovány spíše dílčí, méně nákladné opravy fasád, elektroinstalací, údržba řídicích jednotek skleníků a závlahových systémů.

V oblasti nákladů na nákup služeb došlo oproti roku 2022 ke zvýšení celkových nákladů o 4 607 tis. Kč. Zvýšení objemu vynaložených prostředků odpovídá celkovému nárůstu všeobecných cen za služby, vyšší náklady si vyžádaly služby v oblasti marketingu a komunikace a zajištění nezbytných revizí odpovídajících investičním akcím a změnám

01 a 02 | Vinobraní na Vinici sv. Kláry

v legislativě. Organizace uskutečnila několik let odkládané zásadní expedice do zahraničí za účelem rozšíření významných skupin sbírek. V rámci cest bylo také možné znovu navazovat vztahy s evropskými i světovými botanickými zahradami a dovézt či sdílet jednotlivé sbírkové položky. Limit prostředků na platy činil 56 258,9 tis. Kč pro limit počtu zaměstnanců 109. Skutečný přepočtený stav pracovníků za rok 2023 byl 103,6 pracovníka. Nižší počet zaměstnanců byl způsoben nedostatkem odpovídajících kvalifikovaných uchazečů ve výběrových řízeních a nečekaným odchodem několika pracovníků do předčasného důchodu. Čerpání fondu odměn bylo schváleno Radou HMP ve výši 2 000 tis. Kč., v této výši byl také čerpán. K doplnění limitu prostředků na platy fondem odměn nebylo nutné přikročit s ohledem na nižší stav zaměstnanců.

Náklady OON botanické zahrady činily 5 894 tis. Kč, prostředky byly využity k zajištění potřebného pracovního harmonogramu pokladních, průvodců a zaměstnanců poskytujících návštěvnický servis.

Hospodářský výsledek za rok 2023 ukončila Botanická zahrada hl. m. Prahy v rámci hlavní činnosti s vlastní úsporou neinvestičního příspěvku 439 tis. Kč z důvodu nižší tvorby odpisů oproti schválenému rozpočtu.

Doplňková činnost

Side Activities

Botanická zahrada hl. m. Prahy v roce 2023 opět zaznamenala úspěch a rozvoj svých doplňkových aktivit, které přispěly k nárůstu celkových výnosů právě u doplňkové činnosti. **V této oblasti jsme dosáhli celkových výnosů 19 225 tis. Kč**, to znamená nárůst o 4 125 tis. Kč oproti roku 2022, a tedy zvýšení o 24 % oproti schválenému rozpočtu. Zlepšený hospodářský výsledek odpovídá nárůstu návštěvnosti, ale i rozšíření možností a prostor pro pronájem a svatby a rovněž rozšíření sortimentu propagačních předmětů na prodej. Nárůstu opět dosáhlo i parkoviště, kde se na parkovním vybralo celkem 2 865 tis. Kč. Vinotéka sv. Kláry zaznamenala v roce 2023 také výrazný úspěch. Prodej vína dosáhl rekordního čísla 15 200 prodaných lahví, což přineslo tržby ve výši 7 469 tis. Kč. Tento výsledek představuje nejvyšší částku v historii provozu vinotéky a svědčí o rostoucím zájmu veřejnosti o vinařskou produkci botanické zahrady a také o veřejné degustace, kterých se zúčastnilo 295 osob.

Velký zájem byl opět i o satební obřady v botanické zahradě, přestože byl stále uzavřen nejoblíbenější prostor pro pořádání svateb a hostin. Své ano si u nás řeklo 26 párů.

Velmi oblíbeným prostorem byla opět Japonská zahrada. Příjem ze satebních obřadů a doplňkových služeb činil 462 tis. Kč.

Komerční pronájmy prostor botanické zahrady byly různého charakteru. Venkovní expozice, a především interiér skleníku Fata Morgana, byly využity pro fotografování, ale i jako vhodné lokace pro natáčení filmů, propagačních videí i videoklipů. Venkovní expozice využili naši klienti za účelem konání firemních eventů, teambuildingů, školení, prezentací, oslav a nechyběly ani sportovní a pohybové aktivity, které k přírodě patří. Aktivitou, která se v botanické zahradě na Pivoňkové louce koná opakovaně už několik let, je hromadné cvičení jógy, jehož se v roce 2023 zúčastnilo na 370 cvičenců. V roce 2023 byl otevřen nový prostor výstavního sálu, který se přímo nabízí pro pořádání

01 | Cvičení jógy na Pivoňkové louce se stalo již tradiční akcí, letos se zúčastnilo na 370 cvičenců

02 | Botanická zahrada se svou Vinicí sv. Kláry a jedinečným výhledem na Prahu je oblíbeným místem pro svatby

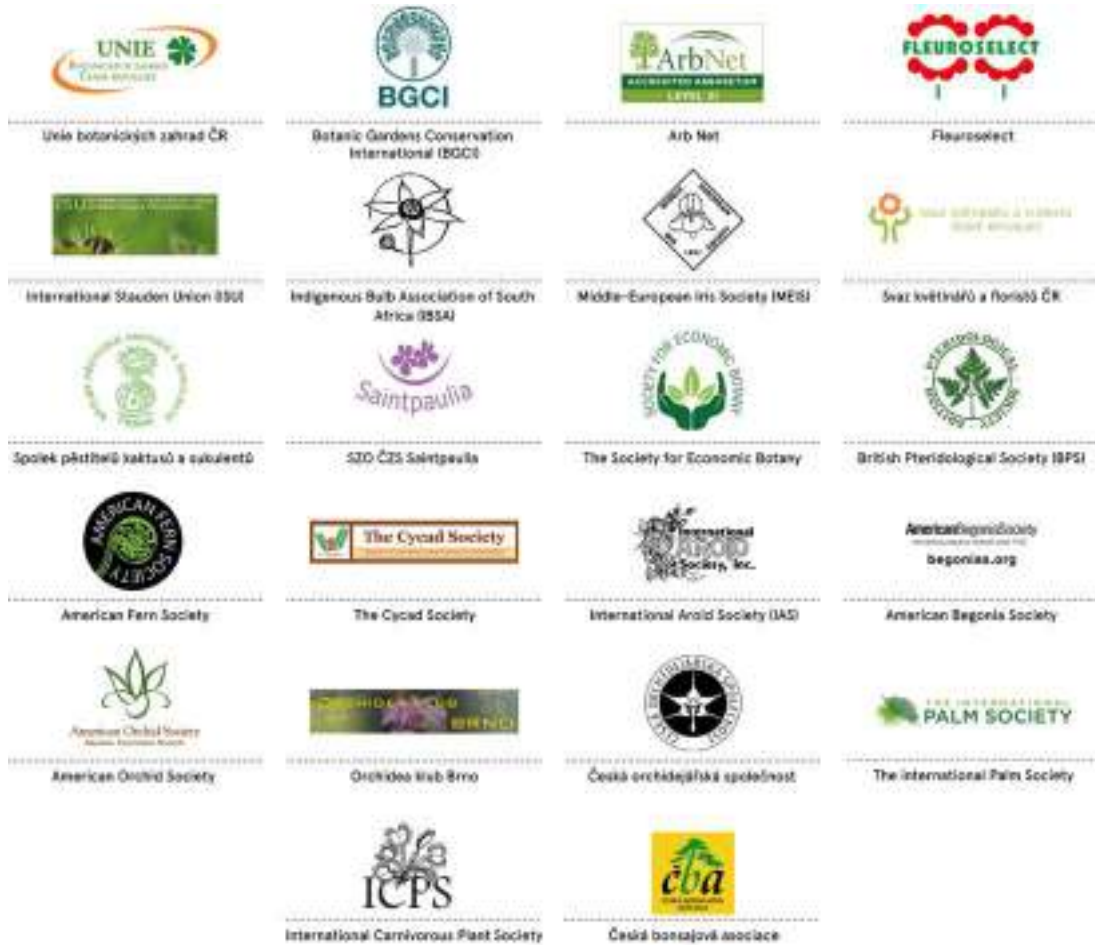
školení, konferencí nebo workshopů. Tržby z komerčních pronájmů činily 1 855 tis. Kč. Významný příjem tvořila tržba za pronájem reklamní plochy partnerům botanické zahrady, činila 2 819 tis. Kč. Výnosy z prodaného zboží a propagačních předmětů činily 3 300 tis. Kč. Prodej byl zajišťován v pokladnách, prodejních stáncích v areálu botanické zahrady a hojně využívaný pro nákup dárkových předmětů je i e-shop botanické zahrady. Zájem u návštěvníků vzbudila nová publikace botanické zahrady *Ďáblova zahrádka*, parfém upomínající na skleník Fata Morgana nebo předměty s rostlinnými motivy. Náklady doplňkové činnosti vzrostly obdobně jako výnosy na celkových 14 029 Kč. Základní zvýšení je způsobeno vyšší platbou daně z příjmů a odpovídajícím růstem nákladů v rámci osobních nákladů na platy zaměstnanců či odměny z dohod. Botanická zahrada Praha dokončila v roce 2023 hospodaření v doplňkové činnosti se ziskem po zdanění ve výši 5 196 tis. Kč. Zisk z doplňkové činnosti navrhujeme v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb. a pravidly pro finanční vypořádání rozdělit tak, že bude přiděleno do rezervního fondu 4 196 tis. Kč a vzhledem k celkové ekonomické situaci do fondu odměn 1 000 tis. Kč.

Bohumil Černý
ředitel Botanické zahrady hl. m. Prahy

A close-up photograph of a person's hands working on a pearl necklace. The person is wearing a dark green long-sleeved shirt and a white wristband with colorful threads. They are using silver scissors to cut a pearl from a string. The work is taking place on a dark, flat surface. In the background, there are various tools and materials, including a black heat gun, a pair of black-rimmed glasses, and several orange-handled tools. A large pile of brown, circular objects, possibly wooden beads or caps, is visible in the foreground on the right. The overall scene suggests a traditional craft or jewelry-making workshop.

09 Členství v institucích a odborných organizacích

Membership in Institutions and Professional Organizations

Členství v odborných institucích a organizacích

Membership in Institutions and Professional Organizations

Unie botanických zahrad ČR (UBZ ČR)

Botanická zahrada hl. m. Prahy iniciovala v roce 2005 vznik Unie botanických zahrad České republiky a od tohoto roku až doposud je jejím aktivním členem. V roce 2023 zastupoval Botanickou zahradu hl. m. Prahy v UBZ ČR RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D., jako víceprezident organizace.

Deset sbírek Botanické zahrady Praha se stalo součástí sítě národních sbírek Unie botanických zahrad ČR, která vznikla v roce 2023. Prostřednictvím UBZ ČR probíhá aktivní spolupráce s ostatními členskými botanickými zahradami a pravidelná výměna informací o aktuálním dění v jednotlivých zahradách.

UBZ ČR rovněž spolupracuje s orgány státní správy a informuje své členy o aktuálních změnách v legislativě a požadavcích vyplývajících z mezinárodních závazků České republiky (CITES, CBD, Nagojský protokol aj.).

Czech Botanic Gardens Union (CBGU)

In 2005, the Prague Botanical Garden initiated the establishment of the Czech Botanic Gardens Union, and has been its active member ever since. In 2023, our garden was represented in the Union by Vlastik Rybka, Ph.D., also the Vice-President of the Association. Ten collections of the Prague Botanical Garden have become part of the national collection network of the Union of the Botanical Gardens, established in 2023. The Czech Botanic Gardens Union provides the framework for active cooperation with other member gardens, and for the regular exchange of information on our current activities.

The Union also cooperates with the government bodies and informs the members on current changes of legislation and on requirements resulting from the international responsibilities of the Czech Republic (CITES, CBD, the Nagoya Protocol etc.).

Konsorciium botanických zahrad EU

Botanická zahrada hl. m. Prahy je ve spolupráci s Uníí botanických zahrad ČR aktivním členem Konsorcia botanických zahrad EU. Od roku 2004 se pravidelně účastní jednání tohoto konsorcia, které funguje coby poradní orgán mezinárodního sdružení botanických zahrad (Botanic Gardens Conservation International, BGCI). Zástupcem ČR v Konsorciu (prostřednictvím UBZ ČR) je pracovník Botanické zahrady hl. m. Prahy a viceprezident UBZ ČR RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D. Základním smyslem Konsorcia je koordinace aktivit evropských botanických zahrad, podpora jejich informovanosti o dění a aktivitách botanických zahrad v Evropě a snaha o co nejširší zapojení botanických zahrad do mezinárodních aktivit a konzervačních programů. Jedním z předních cílů je implementace Úmluvy o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity, CBD) do praktického fungování jednotlivých botanických zahrad.

European Botanic Gardens Consortium

In cooperation with the Czech Botanic Gardens Union, the Prague Botanical Garden is also an active member of the European Botanic Gardens Consortium – an advisory board for the Botanic Gardens Conservation International, or BGCI. We have participated at the consortium's meetings since 2004. The Czech ambassador to the Consortium (via the Czech Botanic Gardens Union) is the Deputy Director for Expert Activities of the Prague Botanical Garden and the Vice-President of the Czech Union, Vlastik Rybka, Ph.D. The main mission of the Consortium is to coordinate the activities of European botanical gardens, support their awareness on these activities, and struggle for the best involvement of botanical gardens in international activities and conservation programs. High up on the priority list is the implementation of the Convention on Biological Diversity (CBD) in the common practice of the member gardens.

Botanická zahrada je výstavní zahradou Fleuroselectu

Fleuroselect jako nezávislá mezinárodní organizace testuje nově vyšlechtěné, semenem množené odrůdy květin a v roce 1999 přijala BZ jako jednu ze svých výstavních zahrad. Od té doby prezentujeme letničky a trvalky oceněné zlatou medailí Fleuroselectu, k nimž se v roce 2023 připojila třapatka *Rudbeckia fulgida* 'Goldblitz', první nízká, citronově žlutá slunečnice *Helianthus annuus* 'Lemon Cutie' a sporýš *Verbena bonariensis* 'Vanity' s ojedinelou jemnou a vzdušnou texturou. V této sezóně jsme poprvé vysadili oceněné odrůdy na nový záhon, který vznikl v areálu výstavního pavilonu u východu z Ornametální zahrady.

Prague Botanical Garden featured as a display garden by Fleuroselect

Fleuroselect, an independent international organization testing newly bred flower varieties, enlisted the Prague Botanical Garden as one of its display gardens in 1999. Since then, we have presented annual plants and perennials awarded with the Fleuroselect Gold Medal. In 2023, our Fleuroselect collection was joined by a coneflower *Rudbeckia fulgida* 'Goldblitz', the first short, lemon-yellow sunflower *Helianthus annuus* 'Lemon Cutie' and a vervain *Verbena bonariensis* 'Vanity', with unique fine, airy texture. This season, the awarded varieties were planted in a new bed for the first time, created near the exit from the Ornamental Garden.

10 Partneři

Supporters and Partners

Poděkování partnerům

Thanks to Supporters, Sponsors and Partners

Děkujeme všem partnerům, sponzorům a spolupracovníkům, bez jejichž podpory by se Botanická zahrada hl. m. Prahy nemohla naplno rozvíjet a přinášet návštěvníkům vzdělání i odpočinek v průběhu celého roku. Speciální poděkování patří našemu zřizovateli – Magistrátu hl. m. Prahy a také generálnímu partnerovi, společnosti Hyundai Motor Czech.

Zřizovatel

Generální partner

Hlavní partneři

Partneři a sponzoři akcí

Absolutum

Bayer

Český rozhlas Rádio Praha

Monitora Media, s. r. o.

Pražská energetika, a.s

Pražská vydavatelská společnost

Zahrádkář

Spolupracovníci

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty

Univerzity Karlovy

Botanická zahrada Teplice

Botanický ústav AV ČR

Česká zahradnická akademie Mělník

Česko-japonská společnost

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ornitologický

Galerie hl. m. Prahy – Trojský zámek

Gatebo, s. r. o.

Geosvět

HENRI DESIGN s. r. o.

Japonská restaurace Miyabi

Městská část Praha 7 – Troja

Městská část Praha 8 – Bohnice

Oddělení genetických zdrojů zelenin,
léčivých rostlin a speciálních plodin VÚRV,
v. v. i., v Olomouci-Holice

Palkowitschia

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Pokojovky.cz

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

Petr Herynek

ROMAX

Spolek českých perenářů

Správa Krkonošského národního parku

Střední zahradnická škola a střední

odborné učiliště s.r.o.

Subterra

SZO ČZS Pelargonie Loděnice

Školní statek Mělník

Unie botanických zahrad České republiky

Velvyslanectví Japonska v ČR

Vyšehradští Včelařici

Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity
v Brně, Lednice na Moravě

ZOO Praha

Zoologická a botanická zahrada města

Plzně

01 | Martin Saitz

generální ředitel Hyundai Motor Czech

Slovo generálního partnera

Věříme v jasný smysl práce Botanické zahrady hl. m. Prahy, a to zejména v oblasti vzdělávání a rozšiřování povědomí o ochraně přírody a odpovědném přístupu k životnímu prostředí. Právě proto zůstává její podpora i nadále jednou z klíčových partnerských aktivit značky Hyundai v České republice. Jsme hrdí na to, že naše vzájemná spolupráce bude po novém prodloužení smlouvy trvat minimálně do roku 2026, protože s nadšením pozorujeme dynamický rozvoj botanické zahrady, jejího areálu a služeb návštěvníkům. Zároveň oceňujeme dlouhodobou vizi a ambiciózní plány pro nadcházející roky, k nimž, jak pevně věřím, partnerství se značkou Hyundai posune botanickou zahradu o krok blíže. Na cestě za úspěchem podporujeme botanickou zahradu nejen finančním příspěvkem na expedici do Jižní Koreji a rozvoj vzdělávacích aktivit, ale také dlouhodobým zapůjčením bezemisních vozů, které dávají perfektní smysl nejen pro provoz v rámci areálu.

Martin Saitz
generální ředitel Hyundai Motor Czech

The Word of General Sponsor

We strongly believe in the importance of the Prague Botanical Garden's mission, especially considering their role in education and awareness-raising in areas of preserving nature and responsible attitude towards environment. This is why our support remains one of Hyundai's key partnership activities in the Czech Republic. We are proud to have extended the cooperation at least until 2026, as we are excited to watch the dynamic development of the Garden's grounds and visitor services. At the same time, we appreciate the long-term vision and ambitious plans that Hyundai's partnership can contribute to achieve. On the road to success, we support the Botanical Garden with a financial contribution used for expeditions to South Korea and further development of the educational activities, and also long-term rent of emission-free vehicles that make perfect sense for transportation across the grounds.

Martin Saitz
Managing Director Hyundai Motor Czech

11 Ohlasy návštěvníků

Visitors' Feedback

Co nám napsali naši návštěvníci

Visitors' Feedback

„Krásně strávené odpoledne. Ty nejhezčí květy jsou samozřejmě koncem jara a v létě, ale i na podzim a v zimě se najde spoustu zajímavého. Hlavně vyhlídky na celé panorama Prahy jsou úžasné. Ve Fata Morgane i v této době kvetou krásné orchideje a jiné tropické rostliny. A obří akvárium i s obyvateli také nemá chybu. Moc jsme si to užili.“ (Hana)

„Chodíme do Botanické zahrady Praha každým rokem. Moje srdeční záležitost.“(Alena)

„Velmi se nám zahrada líbila. Strávili jsme zde celý den a pořád se bylo na co dívat. Také skleník je úžasný. Dali jsme si zde v restauraci oběd. Svíčková byla skvělá... Klaním se před uměním a citem zdejších zaměstnanců. Rádi se opět vrátíme.“ (Jan)

„Krásné místo, v každém ročním období najdete něco zajímavého, na pivoňkové louce se krásně relaxuje buď na lavičce nebo přímo na trávniku. Jako bonus jsem měla burzu muškátů, kde byly k zakoupení nejen muškáty, ale i květiny do zahrady.“ (Jana)

„Je to nádherná oáza klidu. Pokaždé když sem přijedu jsem potěšen. Vždy zde najdu nové zážitky. A pokaždé tu najdu něco nového. Je zde vidět neskutečná práce všech zaměstnanců. Za mě absolutní spokojenost.“ (Radim)

„Návštěva v botanické zahradě byla úžasná, počasí nám přálo a moc jsme si to užily. Skleník Fata Morgana, výstava krásných motýlů, nádherná venkovní expozice a obzvlášť úchvatný barevný koberec narcisů a tulipánů. Nemohu opomenout krásné posezení u Vinice sv. Kláry. Děkujeme, Tři grácie.“ (Bohuslava)

„U vás je pořád co obdivovat, prošla bych 10× a vždy bych našla, co mým očím uniklo.“(Václava)

Základní údaje o společnosti

About the Company

Název společnosti | Company name

Botanická zahrada hl. m. Prahy | Prague Botanical Garden

Adresa | Address

Trojská 800/196, 171 00 Praha 7, CZ

Kontakty | Contacts

Telefon | Phone: +420 234 148 111

Fax: +420 233 542 629

E-mail: info@botanicka.cz

Web: www.botanicka.cz

Výroční zpráva Botanické zahrady hl. m. Prahy 2023
Prague Botanical Garden Annual Report for 2023

Vydala Botanická zahrada hl. m. Prahy
Published by the Prague Botanical Garden

Botanická zahrada hl. m. Prahy
Trojská 800/196, 171 00 Praha 7 – Troja
Česká republika

IČ: 00064572, DIČ: CZ00064572

Ve spolupráci s tiskárnou
In partnership with printing company
fronte s.r.o.
Studánecká 1120
530 03 Pardubice

Redakční zpracování
Editor
Mgr. Michaela Bičíková

Texty
Texts

Kolektiv zaměstnanců Botanické zahrady hl. m. Prahy
Staff of the Prague Botanical Garden

Jazyková úprava
Proofreading
PhDr. Markéta Teuchnerová

Překlad do anglického jazyka
English translation
Rani Tolimat

Sazba a tisk
Typesetting and Printing
Šárka Tomická, fronte s.r.o.

Fotografie
Photographs
Archiv Botanické zahrady hl. m. Prahy

Vydala Botanická zahrada hl. m. Prahy
Published by the Prague Botanical Garden

1. vydání 2/2024
1st edition 2/2024

© Botanická zahrada hl. m. Prahy

ISBN 978-80-88312-16-1

Botanická zahrada
Praha

9 788088 312161

